శుభమస్తు.

శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః.

ఆంధ్రభగవద్గీత.

గీ॥ శ్రీసదాశివతత్త్వంబు జింతచేసి । సచ్చిదానందరూపంబు సంస్మరించి । సగుణమూర్తులభజనంబు సలిపి వారి । యాజ్ఞగొని భగవద్గీత నాంధ్రభాష । తేటగీతలలో వ్రాసి తేటపరుతు । భక్తజనముల దీవనల్బడయగోరి । బ్రహ్మజిజ్ఞాస గల్పించె భారతమున । గీతలను వేదసారంబు గీలుకొల్పి । వాసుదేవుడు శ్రీకృష్ణనరదుబోలు । పరమకారుణికుండగు గురుడుగలడె? । మహితభార్గవగోత్ర సంభవుడనేను । పార్వతీశ్వరుభక్తుడ బ్రాహ్మణుండ । నమ్మ వంశజుడను సోమయాజ్యాహ్వయుండ । దప్పులున్నను మన్నించి యొప్పులరసి । తనివితీరగ గీతామృతంబు బుధులు । గ్రోలెదరుగాక గోపాలబాలు కృపను.

ప్రథమాధ్యాయము.

ధృ— గీ॥ ధర్మభూమి కురుక్షేత్ర తలమునందు । పాండవులు మామకులు గూడి బవరమునకు । ఏమిచేసిరి సంజయ యెరుగజెప్పు. ౧॥

సం— వ్యూహముగ నాయితంబయి యున్నయట్టి । పాండవులసేన నీకుమారుండు జూచి । గడసి యాచార్యునొక్క వాక్యంబు పలికె॥ ౨॥

దు— ధీమతియు నీదు శిష్యుడు ద్రుపదసూను । డాలమొనరింప బన్నిన యధికమైన । పాండవానీకమాచార్య పరికింపు॥ ౩॥ కలరచట

శూరులు మహాస్త్రకౌశలమున । భీము నర్జునుబోలెడివీరవరులు ।
సాత్యకియు విరటుండు పాంచాలరాజు ॥ ౪ ॥ ధీరుడగు కాశిరాజును
దృష్టకేతు । చేకితానులు శైబ్యుడన్యోత్తమనృపతి । కుంతిభోజుండు
పురజిత్తనంతబలులు ॥ ౫ ॥ వీరుడగు యుధామన్యువు వీరవరుడు ।
ఉత్తమౌజస్సుద్రౌపదేయులు సుభద్ర । పుత్రుడతిరధుల్ వీరంత భూరి
బలులు ॥ ౬ ॥ నాదుసైన్యంబునందలి నాయకులను । వినుము వేర్వేర
దెల్పెదవిప్రవర్య ॥ ౭ ॥ నీవు భీష్ముండు కర్ణుండు నీసుతుండు । కృప
వికర్ణులు మఱియు భూరిశ్రవుండు ॥ ౮ ॥ అన్యులశూరు లెందఱో
యాజివిదులు । విడువనున్నారు జీవముల్ విభునికొఱకు ॥ ౯ ॥ మన
బలమనంతమా పితామహునిచేత । పాలితంబౌట పాండవబలము
భీము । పాలితంబౌట సంప్రాప్తి బడయదయ్యె ॥ ౧౦ ॥ మీరలందరు
నియమించు మేరలందు । స్థిరముగనునిల్చి భీష్ము రక్షింత్రు గాక ॥
౧౧ ॥ కురువృద్ధుడంత నతనికి కుతుకమొలయ । సింహనాదంబు జేసె
విశేషముగను । మఱియు శంఖంబుపూరించె గురువరుండు ॥ ౧౨ ॥
పిదపశంఖంబులొత్తిరి భేరులుఱిమె । పణవగోముఖనాదముల్ బహు
ళమగుచు । తుములఘోషంబు మింటనుదోచె మిగుల ॥ ౧౩ ॥ తెల్ల
గుఱ్ఱములనుబూన్చు తేరునందు । బొల్చి మాధవుడును పాండుపుత్రు
డపుడు । దివ్యశంఖంబులొత్తిరి భవ్యయశులు ॥ ౧౪ ॥ పాంచజన్యం
బు కృష్ణుండు పార్థుడల్ల । దేవదత్తంబు పౌండ్రంబు ధీరబలుడు ।
భీమసేనుండు నొత్తిరి భీమముగను ॥ ౧౫ ॥ ధర్మజుడనంతవిజయంబు
దాల్చియొత్తె । క్రమముగను ఘోషమణిపుష్పకముల గవలు ॥ ౧౬ ॥
అధికధన్వంగి కాశీశుడతిరధుండు । సలశిఖండియు నముజుండు నధిక
బలులు । విరటుడును సాత్యకి యమోఘవీరు డాజి ॥ ౧౭ ॥ ద్రుపదు
డును ద్రౌపదేయులు, దోర్బలమున । మేటి యభిమన్యుడుండును మేది

నీశు । లొత్తిరంతంతశంఖంబు లొప్పమీర ॥ ౧౮ ॥ తన్నినాదంబు
భీషమై ధార్తరాష్ట్ర । గర్భనిర్భేదమాచు నాకలకలంబు । మారు
మ్రోగెను మింటను మహిని బెరిగి ॥ ౧౯ ॥ శస్త్రసంపాతమంతట
సాగుచుండ । కేలధనువెత్తి వానరకేతనుండు । కౌరవులయాజి
సంరంభగరిమ జూచి । యిట్లనుచు బల్కె నా హృషీకేశుతోడ ॥ ౨౦ ॥

అర్జున— ఉభయసేనల నడుమను నుంచు తేరి । నరసెదను నాజి సన్నద్ధులైనవారి । నేరితోడను నీరణమేను జేయ ॥ ౨౧ ॥ వలయునో యేను దుష్టభూపాలుడైన । పాపి దుర్యోధనునిపంపు ప్రమదమొప్ప । జేయ నున్నారొ వారల శ్రీనివాస ॥ ౨౨ ॥

సం— ఇట్లు ఫల్గునుడన హృషీకేశుడంత । నుభయసేనల నడుమను నుంచె తేరు ॥ ౨౩ ॥ ద్రోణభీష్మాది రాజయోధులకు నెదుట । తేరిటుల బెట్టి యిట్లనె, దేటిచూడు । మాజిసన్నద్ధమా కురురాజు సేన ॥ ౨౪ ॥ కాంచె నంతట పార్థుండు కదనభూమి । నుభయసైన్యంబులందున నున్నయట్టి । గురుల దండ్రుల దాతల గొమరుల తతి ॥ ౨౫ ॥ భ్రాతలను మేనమామల పౌత్రసమితి । బావమఱదుల మామల బరమమిత్ర ॥ ౨౬ ॥ సముదయము జూచి యురుకృపాచలితుడగుచు । బల్కె నొక వాక్యమతిదీనభావమునను ॥ ౨౭ ॥

అర్జు— యుద్ధమున కాయితంబుగనున్న యీస్వజనముజూచిన శ్రీకృష్ణ! చలనమొందు । చున్నయవి యవయవములు, శుష్కమగుచు ॥ ౨౮ ॥ నెండుచున్నది నానోరు, నీశరీర । మెంతయును గంపమొందెను, గుంతలములు । నిక్కుచున్నవి, నా చేత నిలువలేక ॥ ౨౯ ॥ జారుచున్నది గాండీవ చాపమిట్లు । మండుచున్నది దేహంబు, నుండలేను । స్వాంతనముమీద, నామది సంచలించె ॥ ౩౦ ॥ దుర్నిమిత్తములెంతయు దోచె శౌరి । గాంచ శుభమాజిబంధుసంఘంబు జంపి ॥ ౩౧ ॥ జయముకా

మింప నో కృష్ణ! జగతియేల? । పదవి యదియేల? సుఖమేల? బ్రతు
కదేల? ॥ ౩౨ ॥ ప్రాభవము భోగసుఖము లెవ్వారికొఱకు । కాంతు
సేయుమ వారలీకదనభూమి । బ్రాణధనములవిడువంగ బాలువడిరి ॥
౩౩ ॥ గురులు పితరులు తాతలు కొడుకులు మఱి । పౌత్రులును మేన
మామలు బావమఱదు । లాత్మబంధులు మామలు నరయనాకు ॥౩౪॥
వీరలను జంపగోరను వీరు నన్ను । చంపుచున్నను త్రైలోక్యసార్వ
భౌమ । పదవికైనను, భూలోకపదవికేట్లు? ॥ ౩౫ ॥ ధార్తరాష్ట్రు
లజంపిన దనివిదేమి? । ఆతతాయులజంపిన నఘమెవచ్చు ॥ ౩౬ ॥
కానబంధువులైన యీకౌరవులను । జంపగూడము మాధవ! స్వజన
గణము । బొడిచి పిమ్మట సుఖమేమి పొందగలము? ॥ ౩౭ ॥ అరయ
గాలేరు లోభోపహతమనస్కు । లౌట వీరలు కులముల నణగద్రొ
క్కు । పాతకంబును మిత్రఘ్నపాతకంబు ॥౩౮॥ కులవినాశనదోషం
బు గుర్తెఱిగిన । మనము పాపమునకు బోక మరలవలయు ॥ ౩౯ ॥
చెడు సనాతనధర్మముల్ చెడినగులము । అవిచెడనధర్మమాకులమా
వరించు ॥ ౪౦ ॥ చెడు దురాచారహీనత స్త్రీజనములు । కాంతలు
నుజెడ వర్ణసంకరముగల్గు ॥ ౪౧ ॥ సంకరంబున నరకంబు సంభవిం
చు । చెడినకులమునకును దానిజెఱచువారి । కిని బడుచునుంద్రు నర
కమందున పితరులు । లుప్తపిండోదకక్రియాతప్తులగుచు ॥ ౪౨ ॥
మఱికులఘ్నులవర్ణసంకరదురితము । జాతికులధర్మములపోలు శాశ్వ
తముగ ॥ ౪౩ ॥ నరులు కులధర్మములుపోవ నరకమందు । నియత
ముగనుందురనివిందు నీరజాక్ష! ॥ ౪౪ ॥ గొప్పపాపంబు జేయంగ
గోరుచుంటి । మకటా రాజ్యసుఖలోభహతులమగుచు । తమజనం
బుల జంపగ దలచుకతన ॥ ౪౫ ॥ ధార్తరాష్ట్రులు నాయుధధారు
లగుచు । నప్రతీకారు దవ్యక్తశస్త్రినన్ను । జేరి చంపిరయేనియు,
క్షేమతరము ॥ ౪౬ ॥

సంజ— ఆజిభూమిని నిట్లని యర్జునుండు । బాణములతో డధనువును బాఱవిడిచి । కూలబడె స్యందనంబున, ఘోరశోక । సంచలితమాన సుండయి సవ్యసాచి ॥ ౪౭ ॥

ఇది యర్జునవిషాదయోగంబను ప్రథమాధ్యాయము.

ద్వితీయాధ్యాయము.

సంజ— అవ్విధిం గరుణావిష్టుఁడౌచు, మిగుల । నశ్రుపూర్ణాకులేక్షణుండై, విషాద । మొందు, నర్జునుతోడ గోవిందుఁడనియె ॥ ౧ ॥

శ్రీభగ— ఈవిషయసమయంబున నిట్టికశ్మ । లంబెటులఁబొందె, నపకీర్తి దంబనార్య । జుష్టమస్వర్గ్యమర్జున! శూర! నిన్ను ॥ ౨ ॥ దరికిరానీకు మోహపార్థ పిరికితనము; । కూడదదినీకు, విడువుమీక్షుద్రమైన । హృదయదౌర్బల్యమును, లెమ్ము కదనమునకు ॥ ౩ ॥

అర్జు— పూజ్యులౌ ద్రోణభీష్ములపోర నెదిరి । బాణముల నెట్లుగొట్టుదు, పాపహరణ! ॥ ౪ ॥ శ్రేయమిద్ధరభిక్షాన్నసేవనంబు । బూజ్యులౌ గురువుల నాజిఁ బొడుచుకంటె । గురుల బురుషార్థకాముల, నరికి రక్త । సిక్తముల భోగముల, వాంఛ జేరవలెనె ॥ ౫ ॥ ఈయుభయమున శ్రేష్ఠంబు నెఱుగముగద । గెల్తుమో వారి, వారలే గెల్తురేమొ । ఎవ్వరిని జంపి జీవింపనిచ్ఛలేదొ । యట్టి కౌరవులెదురైరి, యాజిఁగోరి ॥ ౬ ॥ కొట్టె కార్పణ్యదోషంబు, కుటిలమయ్యె । నాస్వభావము, ధర్మనిర్ణయము సేయ । జాలదెంతయు, నామది, శరణు జొత్తు । శ్రేయమెద్ది యొదానినిశ్చితముచేసి । దెల్పవే నీకుశిష్యుడ, దెలివిఁజెప్పి ॥ ౭ ॥ శోక

క్షితి యింద్రియంబుల శోషఁబెట్టు। చున్నయది, గాన శమనంబు,
నుంకు లేని। సార్వభౌమత్వ మందిన, స్వర్గమండ। లాధిపత్యంబు గాంచిన నఘువినాశ ॥ ౮ ॥

సంజ— ఇట్లనుచు బలికి యాహృషీకేశుతోడ। నరిని తాపనుడర్జునుండహహ దేవ! 'యుద్ధమును జేయనిక' నని యూరకుండె ॥ ౯ ॥
అతులశోకాన భారత! యర్జునుండు। నుభయ సేనలనడుమను నుడుకుచుండ। చిరునగవుడో పనిట్లని చెప్పె శౌరి ॥ ౧౦ ॥

శ్రీభగ— కుందెదవు నీవు శోకింపకూడనట్టి। వారలనుగూర్చి, పండితవాక్యములను। బలుకుచున్నావు, బుధులేరు, బ్రతికియున్న। వారలనుగూర్చి, చచ్చిన వారిగూర్చి। యెన్నడును శోకమును బొందరర్థవరిత ॥ ౧౧ ॥
ఉండ, లేకుండ, నేనెప్పు, డుండ నీవు। పార్థివులు వీరు లేకున్నవారు గారు। అందఱము ముందు తిరముగ, నుండుముగద ॥ ౧౨ ॥ జీవునకు దేహమందున చిన్నతనము। జవ్వనము, జర, యొట్టులు సంభవించు। నటులె దేహాంతరప్రాప్తి, యాత్మ కిదులు। దీని కై మోహ మొందరు ధీరులగుట ॥ ౧౩ ॥ పంచభూతాత్మ తవశమున ప్రభవమొందు। నింద్రియంబుల, స్పర్శంబు లిచ్చుచుండు। నుష్ణశీతాది సుఖదుఃఖమొసగుచుండను। గలుగు లేకుండు, నస్థిరములివి పార్థ! । యోర్చుకొనియుండుటయె చాలనుత్తమంబు ॥ ౧౪ ॥ ఏచవెవ్వని నివ్వివి, యొనవు సమము। గాను సుఖదుఃఖములజూచి కలగకుండు। వాత డమృతత్వమును బొంద, నర్హుడు గద ॥ ౧౫ ॥ లేదెన్నడునుండదు, లేకపోదు। శాశ్వతంబగునట్టిది, నర్వమైన। బ్రహ్మమును జూచు కోవిదుల్ పరిగణింతు। రుభయని ర్ణయమును జేసి, తాలాధవర్య ॥ ౧౬ ॥ ఏది వ్యాపించి యున్నదో యీజగమున। నద్దివాశనరహితమ, నవ్యయాత్మ। నాశమునొంద నాశమునొందింప, నోపువెట్లు ॥ ౧౭ ॥ శాశ్వతుడు నప్రమేయుడు నక్షరుడు దేహి।

యంతకఁ గుఁ వి దేహంబులనుచు దెలిసి। మరము జేయంగ వేతెమ్ము కురువరేణ్య॥ ౧౮ ॥ ఎవడుం జంపెడువాని గా నెఱుఁగు నాత్మ। నెవడు చచ్చినవానిగ నెఱుఁగునాత్మ। వారలిద్దరు తెలియనివారలు గావె, యాత్మ చంపదు చంపఁబడదు ॥౧౯॥ పుట్టడీ యాత్మ గిట్టదు, పుట్టి పెఱుఁగు వాఁడు గాఁడు, పురాణుఁడు, ప్రభవరహితుఁ। డెప్పుడును నుండు, శాశ్వతుం డీశరీర। మున్న్యులోక వేళ చంపిన హతుఁడు గాఁడు॥ ౨౦ ॥ ఎఱుఁగు నీ యాత్మ నెవ్వఁడు, చెఱుపు లేని। వానిగా, నిత్యుడజుడు నవ్యయుఁడుగాను, । ఎట్టి నెటు చంపుఁ? నెవని జంపించు వాఁడు? ॥ ౨౧ ॥ వస్త్రములు జీర్ణమైనను వానిఁ విడిచి। నవముతూలములను గట్టు నరుని పగిది దేహి విడుచును జీర్ణమగు దేహములను। దిరిగి పొందును నూతన దేహములను ॥ ౨౨ ॥ ఆత్మ నెప్పుడు ఛేదింప వాయుధములు। దాహకుఁడు దహించఁడు; నీరు తడప లేదు। అనిలభూతము శోషింపదాత్మ నెపుడు; ॥ ౨౩ ॥ కాఁడు ఛేదింపఁదగువాఁడు; కాల్పఁబడఁడు;। తడియ, డెండఁడు; నిత్యుఁడు, స్థాణుఁడచలు। డంతటను నిండియుండు, సనాతి, యతఁడు ॥ ౨౪ ॥ చక్షురాద్యలక్షతను గోచరుఁడు కాఁడు। మనమునకు గోచరుఁడు కాఁడు, పనులు జేయు। నింద్రియంబుల విషయంబు నెపుడు గాఁడు। యిట్టివానిగ నీ యాత్మ నెఱిఁగి, నీవు। తగవు శోకింప, దుఃఖంబు తలఁగఁ బెట్టు ॥ ౨౫ ॥ నీవునొక వేళ యాత్మను, నిత్యజాతు। నిత్యమృతుని గమనమున నిలిపితేని। యర్హుఁడవు గావు శోకింప, నప్పుడైన ॥ ౨౬ ॥ జాతునికి నెట్లు మరణంబు సంభవించు। జాత మొందను మృతునకైన జన్మము గనీ। గనుక తప్పింపఁగూడని కార్యమునకు। నార్తినొందఁ మట్టు, నీవు సమర్థుఁడవు దియు ॥ ౨౭ ॥ భూతములు నాది నవ్యక్తములు, నడుమను। వ్యక్తములు, నంతమందు నవ్యక్తములును। గాన పరివేదనం బేమి వానికొఱకు ॥ ౨౮ ॥ చిత్రముగ జూచునొకఁడు, చె

ప్పదీని। చిత్రతరముగనొకరుఁడు, చెవులవినును। చోద్యముగ వేర
రొకరుఁడు, చూచి, చెప్పు। వినియు, మరియొకఁడిద్దాని విధమెరు
గడు ॥ ౨౯ ॥ దేహములు సమస్తంబు వధింపబడిన,। దేహినిత్యమ
వధ్యుండు, దీని నెరిగి। తగవు శోకింప, సర్వభూతములఁగూర్చి ॥ ౩౦ ॥
ఇంతెకాదు స్వధర్మంబు నెంచితివైన। కంపమును బొందగూడదు,
క్షత్రియునకు। ధర్మయుద్ధంబువలె శుభదాయకంబు। గలుగదన్యం
బు గావున కంపమేలి? ॥ ౩౧ ॥ పరపావృతస్వర్గసుద్వారమును, న।
యాచితంబుననగు నట్టియాజిగంద। గట్టిపార్థివులెంతయు నధికసు
ఖులు ॥ ౩౨ ॥ అదియునుంగాక, నిజధర్మమైన రణము। సలుపవైతే
వి నిజధర్మఫలముఁ గీర్తి। వదలి, పొందెదవర్జున! పాపనమితి ॥ ౩౩ ॥ జను
లునీయపకీర్తిని సాటుచుందు,। రదియయుక్తము, శౌర్యధైర్యాది సు
గుణ। సమితిచే పూజితుండైన, సజ్జనునకు। మేలు మరణంబు, నప
కీర్తిదేలుకంటె ॥ ౩౪ ॥ భయముచే యుద్ధమునువీడి పారితంచు। ప
లుకఁ దురుమున్న బహుమానభావణముల। నిన్నుఁబలుకఁ మహారథుల్
సన్నుతిగని। చూరగొందువు పిమ్మట చులకదనమె ॥ ౩౫ ॥ నీమసామ
ర్థ్యమును దూఱునీయహితులు। పలుకగూడనివాక్యముల్ పలుకగల
రు। దానిమించిన దుఃఖంబు ధరణిగలదె ॥ ౩౬ ॥ పోరమఁడిసిన, స్వ
ర్గంబు బొందగలవు। అనుభవించెదు సామ్రాజ్యమాజిగెల్చి। యా
యితముగ ముత్త కౌంతేయ! యంమచేత। యుద్ధమును జేయ, కృతని
శ్చయుండవగుచు ॥ ౩౭ ॥ సుఖము దుఃఖంబు సమముగఁజూచి, లాభ।
నష్టముల, గెల్పునోటమి, శిష్టచరిత।। యస్లైపరికించి, యనిజేయనా
యితుడవు,। గమ్ము కౌంతేయ! పొందదఘమ్ము నిన్ను ॥ ౩౮ ॥ పరిక
తిని సాంఖ్యబుద్ధిని, పార్థ! నీకు। దేనిచే కర్మబంధంబు ద్రుంపగలవొ।
దాని, యోగమార్గమును, దవిలివినుము ॥ ౩౯ ॥ యత్ననాశంబు

గలుగద, యవలవచ్చు। ప్రత్యవాయంబునుం లేదు, ఫలమధికము। స్వల్పమైనను కావు, సంసారభయము ॥ ౪౦ ॥ ఆవిధానములో, నిశ్చయాత్మకంబు। నైనబుద్ధి, యొకటియు, యనంతములును। శాఖ లెన్నియొగలవి, నిశ్చయరహితుల। బుద్ధులర్జున! ఫలకాంక్షఁబొందుకతన॥ ౪౧ ॥ వాదశీలురవండితుల్ వేదవాద। రతులు పుష్పింపులతవలె ర మ్యమైన। పలుకు బలెకెదరాస్వర్గఫలముకంటె। ఫలము వేరొండు లేదని, పార్థ! మరియు ॥ ౪౨ ॥ కామరతులయి, స్వర్గంబె ఘనఫలంబుగాదలచువారు, జన్మంబు కర్మఫలము। గాగ జెప్పుచు, నైశ్వర్యభోగములను। గలుగజేసెడు, బహువిధకర్మసముద। యములబోధించు, వాక్యములనుచునుం(బ్రమ ॥ ౪౩ ॥ భోగమైశ్వర్యమునుగోరు భోగరతుల। కట్టిబోధముచే మనోహరణమగుట। నిశ్చయాత్మకమగుబుద్ధి నిల్వకుంట। చెప్పబడ లేదువారికి స్థిరసమాధి ॥ ౪౪ ॥ వేదములు నర! త్రైగుణ్యవిషయములుగ। జూచి, నిర్ద్వంద్వుడవు, నిత్యశుద్ధసత్వ। సహితుడవును, యోగక్షేమరహితుడవును। జ్ఞానివై, త్రిగుణములను మానియుండు ॥ ౪౫ ॥ జలముతోనిండియుండినస్థలమునందు। బావి యుపయోగమెంతయో (బ్రహ్మవేత్త। యైన సద్బ్రాహ్మణునికెని, యఖిల వేద। గణమునంతయెయుపయోగకరము పార్థ! ॥ ౪౬ ॥ కలమనీ కధికారంబు కర్మజేయ। కలుగజేప్పడు తత్కర్మ ఫలమునకును। గాన, మదినిచ్ఛయింపకు కర్మఫలము; మదిని గోరకు, కర్మలమాని యుంట ॥ ౪౭ ॥ (ప్రాప్తియందును,మరియునప్రాప్తియందు। నొక్క రీతి గనునముంట, యోగమగుచు। నొప్పు, నర్జున! యోగముందుండుమీవు। సముడవైయుండుము, జయాపజయములందు। కర్మమును జేయలెమ్ము, సంగంబువిడిచి॥ ౪౮ ॥ కర్మయోగంబు, బుద్ధియోగంబుకంటె। దవ్వగుటచేత, నల్పంబుదానిఫలము। గోరువారు నికృష్ట

సంసారులుగద। శరణు బొందుము బుద్ధిని, పురుషవరేణ్య! ॥ ౪౯ ॥
బుద్ధియుక్తుండువిడుచు, నీభువనమునను। పుణ్యపాపంబులను, గాన,
బుద్ధియోగ। యుక్తుడవుగమ్ము, ఫల్గున! యోగమన్న। కర్మకౌశల
మేగాదె, కలుషరహిత! ॥ ౫౦ ॥ బుద్ధియుక్తులై మనునట్టి బుధులు,
కర్మ। ఫలముపిడిచి, పునర్జన్మబంధమెడలి। చనియెదరు, నిరుపద్రవ
స్థానమునకు ॥ ౫౧ ॥ దాటునెప్పుడు నీబుద్ధి, తనుపిమోహ। కలుష,
మప్పుడె విరతినిగాంచెదీవు। వినదగినయట్టి వినినట్టి విషయములకు ॥
౫౨ ॥ వేదవేదాంతవాక్యముల్ వినుటచేత। చలితమైయున్న నీబుద్ధి
చలనముడిగి। వరసమాధిని నెప్పుడు తిరముగనునో। పొందెదవప్పుడు
యోగంబు పురుషవర్య! ॥ ౫౩ ॥

అర్జున—ఆసమాధినిస్థిరుడైన యట్టివాని। కేద్దిలక్షణ, మాతడు నేదిప
లుకు। నెట్లుకూర్చుండు, కేశవ! యెట్లునడుచు? ॥ ౫౪ ॥

శ్రీభగ—వదలునెప్పుడు మానసవాంఛలెల్ల। యలరునెప్పుడు, నాత్మచే
నాత్మజూచి। పల్కబడునప్పుడే, స్థితప్రజ్ఞుడనుచు ॥ ౫౫ ॥ కలగడెవ్వ
డు తీవ్రదుఃఖములనడుమ। యెవడుసుఖములయందు నిస్పృహతముం
డో। వీతరాగభయక్రోధుడాతడెవడో। పల్కబడు నాతడే, స్థితప్ర
జ్ఞుడనుచు ॥ ౫౬ ॥ ఎవడు సర్వత్ర సంగంబొకించుకైన। బొందక శు
భాశుభంబులబొందె, సంత। సంబుద్వేషంబుదా, ననయంబుగనడో
యతని బుద్ధియె సుస్థిరంబైనదగుచు ॥ ౫౭ ॥ అంతటను కూర్మమెట్లు
తదంగములను। లోపలికిలాగి ముడుచునో యాపగిదిని। యెవడు వి
షయంబులందుండి, యింద్రియముల। ముడుచు, నాతని బుద్ధియొక
డుతిరంబు ॥ ౫౮ ॥ అణగువిషయంబులిటు నిరాహారుడైన। దేహికి,
తదిచ్ఛనిలచును, దివ్యమైన। యాత్మసందర్శనముతోడ, నదియునణ
గు ॥ ౫౯ ॥ బలతరంబైన యింద్రియవర్గమెల్ల। బ్రహ్మసంప్రాప్తికైయ

త్నపరుఁడు వివేకి। మనము, హరియించు బలవంతమగుచు, కిరీటి! ॥ ౬౦ ॥
అట్టి సర్వేంద్రియంబుల నణచి, యోగి। మత్పరుండయి, యుండును
మాన్యచరిత! । ఎవనికి నధీనమైయుండు, నింద్రియములు । వానిబుద్ధి
థిరము పరబ్రహ్మమగును ॥ ౬౧ ॥ చిత్తమున విషయంబులదింత సేయు
వానికాసక్తి గల్గును వానిగూర్చి; । కామముద్భవమొందు సంగంబు
వలన; । కోరికను బుట్టుచున్నది క్రోధమరయ; ॥ ౬౨ ॥ కల్గుసమ్మో
హమును క్రోధకరిమువలన; । స్మృతియు సమ్మోహమునచేత; స్మృ
తివినాశ। మున నశించును బుద్ధియు; బుద్ధిచెడిన । చేతను పురుషుం
డు మిక్కిలి చెడునొందు ॥ ౬౩ ॥ ఇష్టమున యిష్టమును వీడి, యింద్రి
యములు । మనమునకులొంగి విషయములనుభవించు । చున్నను, మా
నంబు వశమునున్నవాడు । పొందెడును, నిర్మలత్వంబు పురుషవ
ర్య! ॥ ౬౪ ॥ అట్టి నైర్మల్యమున గల్గు, నఖిలదుఃఖ । నాశనము, శుద్ధహృ
దయమునకాశుగతిని । బుద్ధినిల్చును స్థిరముగ, బుధవిధేయ! ॥ ౬౫ ॥
నిల్వదాబుద్ధి యింద్రియనిగ్రహంబు । లేనివానికి; వానికి లేకయుండు ।
బ్రహ్మభావన, భావనాభావమైన । శాంతిగల్గకయుండు, నశాంతుని
కును । పరమసుఖమెట్లుగల్గెడు? కురువరేణ్య! ॥ ౬౬ ॥ విషయముల
నింద్రియంబులు విచ్చలవిడి । దిరుగుచుండగ, నేమది బురుషునాజ్ఞ।
నణగియుండక, దిరుగునో యామనంబు । వానిదౌ ప్రజ్ఞ హరియించు
వార్ధిమీద । దేలునోడను, గలచెడు గాలిభంగి ॥ ౬౭ ॥ కావున నెవని
యింద్రియగణము, విషయ । వర్గములగూర్చి నియమింపబడుచునుండు ।
వానిబుద్ధియె స్థిరమని, పల్కబడును ॥ ౬౮ ॥ సర్వభూతంబులకు నిశా
సమయమేదో । సంయములకద్ది జాగ్రత్తు; సర్వభూత । ములకు జాగ్ర
త్తు, నలసంయములకు రాత్రి ॥ ౬౯ ॥ పూర్ణముగనిండి నిల్కడబొంది
యున్న । కడలి, నేరులు బడువలె, కామములును । నేజితేంద్రియు

బొందునో, నాజనుండు। కనెడు శాంతిని; కామియగాడతండు॥౭౦
సర్వకామంబులనుబాసి, జనుడెవండు। నిస్పృహతగాంచివిడుచునో
నేనునాది। యనెడుభావంబు, వాడొందు నధికశాంతి ॥ ౭౧ ॥ బ్రహ్మ
మందలి నిష్ఠయై బరగునిదియె; । పొందిదీనిని మోహంబు బొందడో
కడు; । అంత్యమందైన నీనిష్ఠయందు నిలిచి। బ్రహ్మనిర్వాణమును
బొందుపార్థ! యతడు ॥ ౭౨ ॥

ఇది సాంఖ్యయోగంబను ద్వితీయాధ్యాయము.

* తృతీయాధ్యాయము. *

అర్జున—కర్మకంటెను జ్ఞానంబె ఘనమటంచు। నీమతమదేని, కేశవ! నీ
వునన్ను। ఘోరకర్మంబునకు నియోగింపనేల? ॥ ౧ ॥ ద్వంద్వముగ
నున్న వాక్యపద్ధతిని, నామ। బుద్ధిమోహింపజేసెడి బుధునివలెనె।
యుంటి, వెద్దానిచే శ్రేయమో మహాత్మ!। నేనుపొందుదునో, దాని
నిశ్చయించి। చెప్పవేదాని, నొకదాని, శ్రీనివాస! ॥ ౨ ॥
శ్రీభగ—పార్థయీలోకమందలి పరమనిష్ఠ। ద్వివిధముగముందు నాచేత
దెలుపబడియె। జ్ఞానయోగంబు, విబుధులౌ సాంఖ్యులకును। యో
గులకు కర్మయోగంబు యుక్తమనుచు ॥ ౩ ॥ కర్మచేయకయుండి, ని
ష్కర్ముడగునె? । కర్మసన్న్యాసమున నె తాగనడు సిద్ధి ॥ ౪ ॥ మరియు
బురుషుడు నెచటను, మానలేడు। కర్మజేయుట, క్షణమాత్రకాల
మైన। ప్రకృతిజన్యగుణంబుల వశముచేత। చేయబడు కర్మమందరి
చేత విధిగ ॥ ౫ ॥ ఎవడు కర్మేంద్రియంబుల నెల్లనణచి। విషయచిం

తన, మనమున విడువకుండు। పలుకఁబడునట్టి మూఢుండు ప్రజలచేత।
వాఁడు పరమమిథ్యాచారవంతుఁడనుచు ॥ ౬ ॥ అర్జునా! తనజ్ఞానేంద్రి
యములనెవఁడు। మనముచేతను నియమించి, పనులు జేయు। నింద్రియం
బులచేత, ఫలేచ్ఛలేక। కర్మయోగంబు జేయునో, ఘనుఁడు వాఁడు॥౭॥
నియతకర్మంబు జేయుము, నీవుపార్థ! కర్మవిడుచుటకంటెను, కర్మసె
స్న। కాయమైననునిల్వదకర్మవలన ॥ ౮ ॥ యజ్ఞకర్మంబుకంటె తద
న్యమైన। కర్మలోకులబంధించుగాన, కర్మ। ఫలముఁగోరక, తత్కర్మ
సలుపుమీవు॥ ౯ ॥ బ్రహ్మయజ్ఞంబుతోఁడుత ప్రజలమనుపు। జేసి, దీ
నను బ్రజలను జేయుచుండు। డిదియె మీకలుగోరు, నభీష్టములకు।
నగుమ కామధేనువటంచు, ననియె నజుడు ॥ ౧౦ ॥ దేవతలవృద్ధిబరుపు
డు దీనమీరు;। దేవతలుమిమ్ము వృద్ధిబొందింపగలరు। ఇట్టులన్యోన్య
మును వృద్ధినిచ్చి, మీర। లందెదరు, పరమశ్రేయ, మందువలన॥ ౧౧॥
యజ్ఞసంతృప్తులై మీకు, నమరులిత్తు। రిష్టభోగంబు, లట్టుల నివ్వబడు
చు। మారునివ్వక, తినువాడు చోరుఁడుగద ॥ ౧౨ ॥ యజ్ఞశిష్టాన్నము
ను దినునట్టి సుజను। లెల్లపాపంబులంబాతు, రెవరుపాపు। లైపచన
మును జేతురో, యాత్మపోష। ణార్థ, మవ్వారుభుజియింతు రఘము
భువిని ॥ ౧౩ ॥ అన్నమునబుట్టు భూతంబు, లన్నమరయ। బుట్టుపర్జ
న్యుచే, మరిబుట్టునతఁడు। యజ్ఞమున, కర్మచేగల్గునది కిరీటి! ॥ ౧౪ ॥
బ్రహ్మనుండియె కర్మంబు ప్రభవమొందె;। బ్రహ్మయక్షరునుండియుద్భ
వమునొందె;। సర్వగతుడగుబ్రహ్మ యజ్ఞంబునందు। నిత్యమును, నం
దుచేతనె, నెగడుచుండు ॥ ౧౫ ॥ ఇవ్విధి బ్రవర్తితంబయి, యిలనును
న్న। దానిననుసరించియెవడు తనదుచర్య। జరపడో, వాడఘాయు
వు, సక్తవిషయు। డౌటు, వానిజీవనమిట వ్యర్థమగును ॥ ౧౬ ॥ ఆత్మ
రతుడును, తృప్తుఁడు నాత్మయందు। నాత్మ సంతుష్టుఁడును, నౌచు

నవని నెవడు । బరగు నతనికి విధియుగుపనులు లేవు ॥ ౧౭ ॥ అతనికి కర్మ
చే బొందు నర్థములను । లేదు, చేయక యుండిన లేక యుండు । బ్రత్యే
వాయంబు కొంతయు, బరులనాశ్ర । యింపవలసినయర్థ మొకింత, లేదు
౧౮ ॥ కావునను చేయదగినట్టి కార్యములను । ఫలముగోరక సతతం
బు సలుపుమీవు । ఫలముగోరక కర్మంబు సలుపునట్టి । పురుషుడొందు
ను మోక్షంబు, కురువరేణ్య! ॥ ౧౯ ॥ మున్ను జనకాదులందరు, మో
క్షపదవి । గాంచగల్గిరి, నిష్కామకర్మవలన; । మరియు లోకసంగ్రహా
మునే, యరసి నీవు । కర్మమును జేయదగుదువు, కలుషరహిత! ॥ ౨౦॥
శ్రేష్ఠుడే కర్మమును, నిలజేయుచుండు । దానినేయితరజనము, దవిలి సే
యు; । మరియు నాతడు జేయు ప్రమాణమునకు । ననుగుణంబుగ వర్తిం
చు నఖిలజగము ॥ ౨౧ ॥ నాకు కర్తవ్యమును లేదు, నన్ను గూర్చి । పొం
దబడనిదియును, నికపొందదగిన । యర్థమీమూడు లోకంబులందు లేదు;
ఐన, వర్తింతు కర్మంబుననుసరించి ॥ ౨౨ ॥ అప్రమత్తుడనై, కర్మమం
దు నేను । సంచరింపకయున్నను, జనములెల్ల । ననుసరింతురు నామా
ర్గమన్నియెడల ॥ ౨౩ ॥ చెడును ముల్లోకములు కర్మచేయనేని । వ
ర్ణసంకరమును జేయువాడనగుదు । బ్రజలనందుచే జెరిచినవాడనగు
దు ॥ ౨౪ ॥ సంగమునకర్మ నజ్ఞులుసలుపునట్లు । జ్ఞాని నిస్సంగుడై కర్మ
సలుపవలయు । లోకసంగ్రహణార్థంబు లోలుడగుచు ॥ ౨౫ ॥ అజ్ఞ
లును కర్మసంగులునైనవారి । బుద్ధిభేదంబు జేయగ, బుధుని కెపుడు । త
గదు, ముక్తసంగుడై కర్మ తానుజేసి । యొరులచేదాని జేయింప, నొ
ప్పుగాని ॥ ౨౬ ॥ ప్రకృతిజన్యగుణంబులవలన, నన్ని । విధములను జే
యబడు కర్మ, విచ్చలవిడి । నలయహంకారమూఢాత్ముడైనయాత్మ ।
కర్తదానని, దలచును కలతజెంది ॥ ౨౭ ॥ గుణములను, వాని కర్మల
గుర్తెరింగి । విభజనముజేసి, తత్త్వవేదియైన । వాడు, గుణములు

గుణములవలనతిరుగు। చుండుననియెంచి, తానుసక్తుండుకాడు ॥౨౮॥ ప్రకృతిగుణముల చేతను భ్రాంతులగుచు। మూఢులగువారు, గుణకర్మములను, సక్తులగుదు, రల్పజ్ఞులను మందులైనవారి। బుద్ధిని, చలింపగూడదు, బుధుడెవండు॥ ౨౯ ॥ సర్వకర్మలనాయందు సన్న్యసించి। యాశయును మమకార మధ్యాత్మబుద్ధి। వదలి, సంతాపమను లేనివాడవగుచు। యుద్ధమును జేయుమర్జున! యొప్పునదియె ॥ ౩౦ ॥ శ్రద్ధగల్గి, యసూయావిచారమెడలి। యేమనుష్యులు నాదగునీమతంబు। ననుసరింతురో నిత్యంబు నట్టివారు। పుణ్యపాపాదికర్మల బొందరెపుడు ॥ ౩౧ ॥ ఎవరసూయనుగల్గినాయీమతంబు। ననుసరింది ప్రవర్తింప, రట్టిమూఢు। లజ్ఞులర్జున! చెడినవారనుచుదలపు ॥ ౩౨ ॥ స్వస్వభావానుసారంబు సంచరించు। జ్ఞానియును, భూతచయములు స్వస్వభావ। మనుసరించియెవర్తించు, నందువలన। నేమిచేయను నిగ్రహంబెచటనైన ॥ ౩౩ ॥ ఇంద్రియవిషయములగూర్చి, యింద్రియముల। నిచిడియున్నవిద్వేషరాగములు నరయ। నీనివశవర్తియైనాట వివేకికెపుడు। తగదు; పరిపంథులౌటను తన్నుజెరుచు ॥ ౩౪ ॥ బాగుగను నాచరింపగబడినయట్టి। పరులధర్మంబుకంటెను, విరసముగను। సలుపబడినట్టిదైనను, స్వంతధర్మ। మెంతయోమెలెస్స, దాననుమృతియుమేలు;॥ నంతట బరధర్మంబు భయావహంబు ॥ ౩౫ ॥

అర్జున — అయిన నెద్దానిప్రేరణ నబలుడగుచు। పురుషుడిచ్ఛయులేకుండ, దురితములను। జేయు, బలవంతముగ, నియోజితునివలెను ॥౩౬॥

శ్రీభగ — అదిరజోగుణమువలన నంకురించు। కామమును మరిక్రోధంబు, కామమరయ। సర్వభక్షకమును పాపసంఘరూప। మాటనీమార్గము ననది, యధికవైరి ॥ ౩౭ ॥ ధూమమున వహ్ని, యద్దంబు దుమ్ముచేత మావిచేగర్భమెట్టులు మరుగుపడునో। యటులెదానిచే నావృతంబు

ర్వ్యానిదియు ॥ ౩౮ ॥ మరుగుపడె దీనిచే జ్ఞానమరయపార్థ! । జ్ఞానుల
కు నిత్యశత్రువు, చాలుటయును । లేదు, నిండింపశక్యంబుగాదనుమ్ము॥
౩౯ ॥ ఇంద్రియములు మనము బుద్ధియెపుడుదీని । కాశ్రయంబులు,
వానిచేనావరించి । ముంచువిజ్ఞానమును, దేహిమోహపరచు ॥ ౪౦ ॥
గాన కౌంతేయ! తొల్తను, కడగినీవు । నింద్రియంబులనియమించియే
పపంచి । జ్ఞానవిజ్ఞాననాశిని సర్వపాప । రూపియగు, కామమనుదో
లి రూపుమాపు ॥ ౪౧ ॥ ఇంద్రియంబులుశ్రేష్ఠంబు, లింద్రియముల ।
కెక్కుడుమనంబు, మనమునకెక్కుడగును । బుద్ధి, బుద్ధినిమించిన
బోధరూపి । శ్రేష్ఠతముమని, యర్జున! చెప్పబడెను ॥ ౪౨ ॥ ఇవ్విధిని
బుద్ధికంటెను నెక్కుడైన । నాత్మనెరుగుచు నాత్మచే నామనంబు ।
నిగ్రహించి, మరాసదశత్రుడైన । కామరూపుని జంపుము కలుషర
హిత! ॥ ౪౩ ॥

ఇది కర్మయోగమను తృతీయాధ్యాయము,

చతుర్థాధ్యాయము

శ్రీభగ—అవ్యయంబైనయీయోగమర్కునకును । చెప్పినాడను, నాత
డు జెప్పెమనువు । నకును, నాతడు నిక్ష్వాకునకును జెప్పె ॥ ౧ ॥
ఇటుపరంపరప్రాప్తమౌనీసుయోగ । మల్లరాజర్షులెరిగిరి, యపలకాల ।
మధిక మేగిన, నిదినష్టమయ్యెపార్థ! ॥ ౨ ॥ ఈపురాతనమౌయోగ
మిపుడు నీకు । చెప్పబడియెను నాచేత, స్నేహితుడవు । పరమభక్తుండవ
నొటను పార్థ! యిదియతిగోప్యంబు, నుత్తమోత్తమమునుమ్ము॥౩॥

అర్జున—నీదు జన్మంబు వెనుకను, నీరజాప్త । జన్మమునుముందు, నటులౌ
ట, జలజహితున । కాది నే నేను జెప్పితి ననెడు, నీదు । వాక్య మె
ట్టుల దెలియుదు, వాసుదేవ! ॥ ౪ ॥

శ్రీభగ—నాకు నీకును గడచె ననేకజన్మ । లర్జునా! యెరుగుదు నవియన్ని
నేను । యెరుగవీవు పరంతప! యంచు కైన ॥ ౫ ॥ అజుడ నవ్యయ
మైనట్టి యాత్మమయుడ, । నీశ్వరుడ భూతగణముల కెల్ల, మరియు ।
ప్రకృతి నెవ్వ డధిష్ఠించి పార్థ! నేను । యాత్మమాయచే నిర్విధి,
నవతరింతు ॥ ౬ ॥ ధర్మనాశంబు మరియు నధర్మవృద్ధి । యెప్పు
డెప్పుడు గల్గునో యప్పుడప్పుడె, । పుట్టుదును నిజమాయనుబొంది
నేను ॥ ౭ ॥ సాధుజనరక్షణంబునుసలుప, దుష్ట । జనవినాశంబు
జేయంగ, జగములోన । ధర్మసంస్థాపనార్థంబు, దవిలి నేను । యుగ
యుగంబున, సంభవ మొందుచుందు ॥ ౮ ॥ ఎవడు తత్వవిలోకన,
నిట్టి నామ । దివ్యజన్మంబు కర్మంబు దెలుసుకొనునొ, । వాడు దే
హము త్యజియించి, వసుధ మరల । పొంద డిక జన్మ, మరినన్నెబొం
దువాడు ॥ ౯ ॥ వీతరాగభయక్రోధవిబుధు లెంద । రెందరో మన్మ
యులు, నన్ను నెరిగికొలిచి । జ్ఞానతపమున, శుద్ధులై సవ్యసాచి! ।
నాస్వరూపంబుబొందిరి నాడెముగను ॥ ౧౦ ॥ ఎవ్వ రేమార్గమున
నన్ను నెరుగుచుందు, । రట్టులే ననుగ్రహమున నాదరింతు । నరులు
సర్వవిధంబుల నామమార్గ । మనుసరించుచునున్నవారఘువిదూర ॥
౧౧ ॥ కర్మఫలసిద్ధి నెవ్వరు కాంక్షసేతు । రీభువిని, వారు దివ్యుల
నెపుడుగొల్తు; । రేలయన, కర్మఫలసిద్ధి, యీమనుష్య । లోకమున,
శీఘ్రకాలంబులోనగల్లు ॥ ౧౨ ॥ పార్థ! సృజియించితిని నాల్గువర్ణ
ములను । నేను గుణకర్మవిభజన, గాన కర్త । నాను, నైన, నకర్తను,
నవ్యయుడను ॥ ౧౩ ॥ కర్మములు నన్నునంటవు, కర్మఫలము । నిచ్ఛ

యుంచను, నేనని యెవ్వడెరుగు। వాడు కర్మలచే కట్టువడడుపార్థ! ॥ ౧౪ ॥ ఇట్లెరుంగుచు నెపుడు మోక్షేచ్ఛగల్గి। యుండియును, పూర్వులందరు నుక్తమైన। కర్మమునుజేసియుండిరి; గాననీవు। పూర్వులొనరించినట్టిదియు, పూర్వతరము। నైన, కర్మమునే జేయుమదియె లెస్స ॥ ౧౫ ॥ కర్మయెట్టిది, యెట్టిదకర్మ, యనెడు। విషయమున మోహితులుగద విబుధులైన,। కావునను నీకుజెప్పెద, కర్మయిదియు,। నిది యకర్మయటంచు, నీవెరిగి దీని। నశుభములనుండి ముక్తుండ వగుదుపార్థ! ॥ ౧౬ ॥ తెలియవలె కర్మతత్వంబు, తెలియదగు, వి। కర్మతత్వంబు, మరియు నకర్మ తెరగు,। చాల గహనంబు కర్మంబు సరణిపార్థ! ॥ ౧౭ ॥ కర్మమునను నకర్మంబు గను నెవండు। ఎవడకర్మంబునను, కర్మ నెరుగుచుండు। నాతడేబుద్ధిమంతుడు, నతడు సకల। కర్మములజేసినాతడు, ఘనుడు, యోగి ॥ ౧౮ ॥ ఎవనిసర్వ ప్రయత్నంబు లెల్లయెడల। కామసంకల్పవర్జిత కర్మలగునొ,। యెవని కర్మలు జ్ఞానాగ్ని నెపుడు దగ్ధ। ములొ, నతడు పండితుండని బలుకబడును ॥ ౧౯ ॥ కర్మఫలసంగమును వీడి నిర్మలుడయి,। సర్వదా తృప్తుడును, నిరాశ్రయుడునగుచు। కర్మములజేసియును, వాడు కర్త గాడు ॥ ౨౦ ॥ ఆశ లేకను, చిత్తంబు నాత్మనిగ్ర। హించి, సర్వపరిగ్రహమెడలి, యెవడు। కాయమునమాత్రమే, దాను కర్మ జేయు। చుండెనేనియు, కిల్బిషమొంద డతడు ॥ ౨౧ ॥ మరియు నెవ, డె దృచ్ఛాలాభ మాత్రమునను,। తృప్తుడై, ద్వంద్వము లదాటి, తెగిన మత్స। రంబునను, లాభనష్టసంప్రాప్తములను,। సమముగాజూచి, కర్మంబునలుపుచుండు,। కట్టువడ డెప్పుడాతడా కర్మవలన॥ ౨౨ ॥ సంగరహితుండు, ముక్తుడు, జ్ఞానమందు। చిత్తమును నిల్పువాడు, నశేషకర్మ। యజ్ఞముంబలె జేసెడు నాతనికిని,। ఫలసహితకర్మమంత

యు విలయమగును ॥ ౨౩ ॥ బ్రహ్మమే స్రుక్స్రువాదులు, బ్రహ్మమగు
ను ॥ నలహవిస్సును, బ్రహ్మంబునగ్ని, మరియు । బ్రహ్మమేకర్త, హు
తమును బ్రహ్మమగును, । బ్రహ్మకర్మసమాధిని బ్రహ్మవేత్త । పడయ
దగునట్టిఫలమును బ్రహ్మమెయగు ॥ ౨౪ ॥ కర్మయోగులు కొందరు
కర్మఫలము । గోరి, యజ్ఞంబు దివ్యులగూర్చిచేతు, । రవలజేతురు
కొందరీయజ్ఞమె తమ । యాత్మలను పరబ్రహ్మాగ్నియందు వ్రేల్చి ॥ ౨౫ ॥
ఇంక కొందరు శ్రోత్రముఖే౦ద్రియముల । సంయమాగ్నిని వ్రేల్తురు, శబ్ద
మాది । వైష విషయంబులను నింద్రియాగ్నులందు । వ్రేల్చుచున్నా
రు గొందరు, వినుతశూర ! ॥ ౨౬ ॥ అవల గొందరు సర్వేంద్రియ
ములకర్మ, । ప్రాణకర్మయు, జ్ఞానదీపాన వెల్గు । నాత్మసంయమయో
గాగ్నియందు, వ్రేల్తురు ॥ ౨౭ ॥ ద్రవ్యయజ్ఞంబు కొందరు, తపముని
యెడు । యజ్ఞమును కొంద,రల యోగయజ్ఞ మింక । కొందరును, వేద
పాఠంబు కొంతమంది, । జ్ఞానయజ్ఞంబుకొందరు, సంశిత వ్రతులు
జితేంద్రియులునునయి, సలుపుచుంద్రు ॥ ౨౮ ॥ ప్రాణము నపానమున,
వ్రేల్చువారుకొంద, । రలయపానము ప్రాణంబునందు వ్రేల్చు ।
వారుకొందరు, కొందరు ప్రాణమును న । పానమును నిగ్రహింతురు,
పరమనిష్ఠ ॥ ౨౯ ॥ నియతమాహారిండిగలవారు, నేర్పు మెరయ ప్రా
ణముల వ్రేల్చుచుందురు ప్రాణములను, । వీరలందరు నలయజ్ఞవిదు
లగుదురు ; । యజ్ఞమునపవిత్రకల్మషులైనవారె ॥ ౩౦ ॥ యజ్ఞశిష్టామృ
తంబును నాహరించు । వారు, శాశ్వతబ్రహ్మంబు జేరగలరు । యి
న్నిటను నొకటియైనగూడ నెవడు జేయ । కుంతు, వానికి నీలోక
ముండదనిన, । యికను వానికి పరలోక మెక్కడుండు ॥ ౩౧ ॥
ఇట్లు పలువిధయజ్ఞంబు లిన్ని, వేద । మందు వివరింపబడినవి, యవన్ని
యు నివి । కర్మచేబుట్టె, నవ్విధిగాంచి నీవు । పొందెదవు మో

తమ్మును, పార్థ! బుధులనుచు ॥ ౩౨ ॥ ద్రవ్యయజ్ఞంబుకంటెను,
భవ్యతరము । జ్ఞానయజ్ఞంబు, కర్మసంచయము దెల్ల । నాశనముగాక,
తుదకు విజ్ఞానమందు । పరిసమాప్తినిబొందెడు కురువరేణ్య! ॥ ౩౩ ॥
తత్త్వవిదులైనజ్ఞానులుదవిలి నీకు । దేని బోధింపగలరో, యాజ్ఞాన
మీవు । పాదములవ్రాలి, సేవించి, ప్రశ్నజేసి, । తెలియుమ యర్జున!
యద్దాని దవిలినీవు ॥ ౩౪ ॥ దేనిదెలిసిన మోహంబుదిరిగి నీవు ।
పొందవో, దేనిచే సర్వభూతములను । నాత్మయందునజూచెదో, యవ
లు మెమరియు । నర్జునా! జూడగలవు నాయందు నీవు ॥ ౩౫ ॥ పాపు
లందరికంటెను పరమనీచ । పాపివయ్యును, జ్ఞానప్లవంబుచేత । న
ర్జునా! దాటగలవు పాపార్ణవంబు ॥ ౩౬ ॥ మండుచున్నట్టి యగ్నియే
మాడికైనను । కట్టెలను భస్మమౌనట్లుగాల్చు, నటులె, కర్మచయ
ములజ్ఞానాగ్ని కాల్చివేయు ॥ ౩౭ ॥ జ్ఞానతుల్యపవిత్రంబు, జగమునందు ।
కల్గదన్యంబు, నదితగుకాలమునను । యోగసంసిద్ధుడైనట్టి యోగిబొం
దు । నర్జునా! స్వయముగ దనయాత్మయందు ॥ ౩౮ ॥ శ్రద్ధయును త
త్పరత్వంబు చాలగల్గి । యింద్రియజయంబు, గల్గినయిద్ధచరితు । డొం
దు నాజ్ఞానమును; నటుబొంది, మిగుల । శీఘ్రకాలంబులో, శాంతి
జెందునతడు ॥ ౩౯ ॥ అజ్ఞుడశ్రద్ధధానుడు, నటులెంసశ । యాత్ముడును
ను, చెడిపోవును, రట్టిసంశ । యాత్మునకు నిహపరములయందు సుఖ
ము । లేదు, గావున, శాంతియులేదు పార్థ! ॥ ౪౦ ॥ యోగసన్య
స్తకర్ముడై యున్నవాడు । జ్ఞానసంఛిన్నసర్వసంశయుడు, నాత్మ । వం
తుడగు, వానికిది కర్మబంధమున్నె? ॥ ౪౧ ॥ కానసీహృదయంబున క
లిగియున్న । యెల్లయజ్ఞానమున బుట్టినట్టి, సంశ । యంబు నరకుము;
జ్ఞానఖడ్గంబు చేత। యోగమును జేయు మిక లెమ్ము యుద్ధమునకు ॥ ౪౨ ॥

ఇది జ్ఞానయోగము చతుర్థాధ్యాయము—

పంచమాధ్యాయము.

అర్జున — కర్మసన్న్యాసమును మఱికర్మయోగ। మునువచించితవు, శ్రీకృ
ష్ణ! యిప్పుడించి। యేదియీరెంటిలో శ్రేయ, మదిసునిశ్చి। త
మ్ముగ, నొక్కటి, జెప్పవేదవిలినాకు॥ ౧ ॥
శ్రీభగ — కర్మసన్న్యాసమును, మఱికర్మయోగ। మును, నుభయమును,
శ్రేష్ఠములివ్వనుమాపార్థ! కర్మసన్న్యాసమునుమించు, కర్మయోగ।
మెక్కుడై, యీశ్వరార్పణమెఱిగిచేయ॥ ౨ ॥ ద్వేషమెవ్వాడు జెంద
డో, దేనినియును। కోరడో, ద్వంద్వములకును దూరుడెవడో। వాడె
యగు, నిత్యసన్న్యాసి, వాడెసుఖము। గాత్యజించును, బంధంబుక
లుగ మెడలి॥ ౩ ॥ బాలకులువలుకుదురు, భిన్నఫలదములుగ। సాంఖ్య
మును యోగమును, పటుజ్ఞానులవరు। యుభయమందొక్కటైనను,
నుత్తమముగ। నాశ్రయించిన, ఫలముందునది, సమంబె॥ ౪ ॥ జ్ఞాన
నిష్ఠులచేత, నేస్థానమొందబడునో, యదికర్మయోగులు బడయగ
లరు। యెవడు యోగంబుసాంఖ్యంబు నేకరీతి। జూచు, నాతడుమా
త్రమెజూచువాడు॥ ౫ ॥ యోగముచేక, సన్న్యాసమోకిరీటి!
పొందశక్యంబుగానిది, మందుకర్మ। యోగియైమునవనంబున నుండు
వాడు। శీఘ్రకాలంబులో బ్రహ్మజేరగలడు॥ ౬ ॥ యోగయుక్తుం
డు, శుద్ధాత్ముడౌడలువశము। నందుగలవాడు, సర్వేంద్రియముల
గెలిచి। నాత్మ, డాత్మనుసర్వభూతాత్మలందు। గనుచు, జేసిన, నం
టవుకర్మలతని॥ ౭ ॥ ఏమియును జేయనేనని యెంచుతత్త్వ। వేదియౌ
యోగి, జూచుచు, వినుచు, తాకు। చును, భుజించుచు, వాసన జూ
చుచుండి। కదలుచును, నిద్రజేయుచు, గాలివీల్చి। ౮ ॥ పలుకుచు
ను, విడుచుచు, చేతపట్టుకొనుచు। కనులదెరచుచు మూయుచు, బ

హుళముగను। నింద్రియార్థంబులందున నింద్రియములు। దిరుగుచు
న్నవటంచు, సుస్థిరత, దలచు॥ ౯ ॥ బ్రహ్మమందన్నికర్మలఫలమువిడి
చి; సంగమును లేక, కర్మలసలుపునెవడు। వానినంటవుపాపము,
లార్వారి, జలజ। పత్రమునునంటనట్లుగ, బాహుశాలి!॥ ౧౦॥ కాయ
మున మనమున, బుద్ధి, గాంత్రు లేని। యింద్రియంబులచే, సంగమెడ
లి, కర్మ। వాత్మసంశుద్ధికై, యోగులాచరింత్రు ॥ ౧౧ ॥ కర్మఫల
మువిడిచి, నిష్కామయోగి। గాంచుదానాత్మ నిష్ఠచేగల్గుశాంతి
ఫలమపేక్షించి, కర్మంబుసలుపువాడు। ఫలముగోరుట, సక్తుడై బద్ధు
డగును ॥ ౧౨ ॥ ఇంద్రియజయంబుగల్గువా, డెల్లకర్మ। ములనుమన
మునద్యజియించి, మోదమొందు। మరినవద్వారములుగల పురము
వంటి। దేహమున, వసియించుచు, దేని జేయ। కుండు, వెట్టులు జే
యింపకుండునతడు? ॥ ౧౩ ॥ కలుగజేయడు ప్రభువు, లోకంబునకు
ను। కర్మకర్తృత్వముల, మరికర్మఫలము। నందుసంయోగమును, ని
వియన్నిగలుగు। ప్రకృతిమాయాస్వభావప్రవర్తనమున॥ ౧౪ ॥ పు
ణ్యపాపంబులొకనివిబొందడాత్మ; । మాయబడియున్నదజ్ఞానమున
వివేక। మందు జేజంతువులు మోహమొందుచుంద్రు ॥ ౧౫ ॥ ఎవరి
యజ్ఞానమదినశియింపబడునో। జ్ఞానమున, వారిదైనయాజ్ఞానమినుని।
వెల్గువలె, పరమాత్మను వెలుగజేయు॥ ౧౬ ॥ బ్రహ్మబుద్ధులు, బ్ర
హ్మాత్మభావనలును। బ్రహ్మనిష్ఠులు, బ్రహ్మపరాయణులును। జ్ఞాన
నిర్ధూతపాపులు నాబరగెదు। వారు, పునరాగమము లేని పదవిగాం
త్రు॥ ౧౭ ॥ విద్యయునువినయముగలవిప్రునందు। గోవునందును, కరి
యందు, కుక్కయందు। శ్వపచునందును, బ్రహ్మంబుసమముగాను।
జూచువారలె జ్ఞానులు సుభగచరిత॥ ౧౮ ॥ బ్రహ్మసమభావమందు,
నెవ్వరిమనంబు। స్థిరముగానుండు, వారలీక్షితలమున। నుండియే,

సర్గమును జాసియుండగలరు। బ్రహ్మనిర్దోషమును, సమవర్తియౌట। వారలును బ్రహ్మమందున్నవారెసుమ్ము ॥ ౧౯ ॥ మోహవర్జితుడై, స్థిర బుద్ధిగల్గు। బ్రహ్మవిమ, దున్నవాడయి బ్రహ్మకుండు। ప్రియముఁబొం దుచు నలర, డప్రియముఁబొంది। శోకమును బొందకుండును, శూర వర్య! ॥ ౨౦ ॥ బాహ్యవిషయంబులందు తత్పరతలేని। మనముగలవా డు, తనదగుమానసమున। నుపశమంబను, చిత్సుఖమొందునెద్ది। బ్ర హ్మయోగమునం దాత్మబరపివాడు। నక్షయంబైనసుఖము, దానందు చుండు ॥ ౨౧ ॥ పార్థ! విషయేంద్రియంబులవలనబుట్టు। నట్టిభోగం బులన్ని, యాద్యంతములను। గలవి; యవిదుఃఖమునకును కారణము లె; । గానబుధుడానజేయడు వానిగూర్చి ॥ ౨౨ ॥ కాయమెవ్వడు వి డుచుటకంటెముందు। కామవేగము క్రోధవేగంబు, నిహము। నందె యోర్వగశక్తుడో, యట్టినరుడు। యుక్తుడును, సుఖవంతుడు యోధ వర్య! ॥ ౨౩ ॥ అంతరాత్మసుఖయించు, నంతరాత్మ। బరగిరమియిం చు, నంతరప్రభను వెల్గు। బ్రహ్మభూతుండునైన, యాబ్రహ్మయోగి। బ్రహ్మనిర్వాణమొందెడు పార్థ! తాను ॥ ౨౪ ॥ క్షీణకల్మషులును, మరిఛిన్నసంశ। యాత్ములును, నియతాత్ములు, నఖిలభూత। హితరతు లునగు, ఋషివర్యులతులితముగ। బ్రహ్మనిర్వాణమును, తాము వడ యగలరు ॥ ౨౫ ॥ వదలి కామము క్రోధంబు, మదినిగెలిచి। యా త్మవేత్తలై బరగెడి యతులు పార్థ!। బ్రహ్మనిర్వాణమంతట, బడ యగలరు ॥ ౨౬ ॥ బాహ్యవిషయముఁలను వెలుపలకు ద్రోసి। చూపు భ్రూమధ్యమందున సూటిజేసి। నాసికాభ్యంతరంబున నడచుచుమం డు। ప్రాణమున పానమును సమపరచి, మరియు ॥ ౨౭ ॥ ఇంద్రియ ములు మనము బుద్ధి యెల్లయెడల। వశమునందున్నవాడును, పార ద్రోల। బడిన యాశయు భయము కోపమునుగలిగి। మోక్షమందిష్ట

మునుకగల్గి మునియునైన। వాఁడు, సర్వదా ముక్తుఁడౌ, బాహుశాలి ॥ ౨౮ ॥ యజ్ఞతపములకును భోక్త, యఖిలలోక। ములకు మహేశ్వరుఁడను, భూతములకెల్ల। సుహృదుఁడనునని, నన్నెఱుఁ గాంచుచుం ద్రు। పార్థ! వారలు గందురు పరమ శాంతి ॥ ౨౯ ॥

ఇది కర్మసన్న్యాసయోగము పంచమాధ్యాయము—

షష్ఠాధ్యాయము.

శ్రీభగ—కర్మఫలమాశ్రయించక; కర్మవిధిగ। నాచరించెడువాఁడె, సన్న్యాసియగును। యోగియు; కాఁడగ్నిహోత్ర। ములను కర్మలవదలిన, మూర్ఖుఁడెవ్వఁడు ॥ ౧ ॥ అంచు రెండని సన్న్యాసమునదు, నదియ; కర్మయోగంబుగా, నెఱుగనుము పార్థ!। పలవన, యోగిగా నేరఁడెవ్వఁడైన। ఫలమపేక్షించు సంకల్పములను విడక? ॥ ౨ ॥ జ్ఞాన యోగము నెక్క-నిశ్చయము జేయు। సన్మునికి; కర్మమునబడు సాధనంబు; జ్ఞానమెక్క-నయతనికి- సర్వకర్మ। ములనివృత్తియె, సాధనము గనుగనుము ॥ ౩ ॥ ఎప్పుడాసక్తినుంచఁడో, యింద్రియార్థ। ములగురించియు, కర్మలవలన, నపుడె। సర్వసంకల్పసన్న్యాసి, సర్వయోగ। సిద్ధి బొందినవాఁడని, చెప్పబడును ॥ ౪ ॥ ఉద్ధరింపగవలె నాత్మనాత్మయాత్మ!। ద్రోయగూడదు నాత్మనధోగతికిని;। అదియునేలన, నాత్మయే యాత్మకెపుడు। బంధుఁడగు, నాత్మయాత్మకు పగతుఁడగును; ॥ ౫ ॥ ఆత్మచే నెవ్వఁడు జయించు నాత్మ, వాని। యాత్మయే యాత్మబంధువు, నాత్మజయము। లేనివానికి నాత్మయే యూనిరిపుని। వలెప్రవర్తిం

చు శత్రుత్వవర్తనమున ॥ ౬ ॥ ఆత్మజయుం డుపశాంతుడునైనవాని ।
యాత్మ, శీతోష్ణములయందు, నార్తిసుఖము । లందు, మానావమా
నంబులందు, నటులె । యెక్కువగసమాహితముగ నెపుడునుండు ౭॥
జ్ఞానవిజ్ఞానముల, దృప్తినానినట్టి । యాత్మగల్గిన కూటస్థు, డన్నియిం
ద్రి । యముల గెల్చి, విలోకించు, నల్లకుంటి । బెడ్డయును, ఱాయి, బం
గారు, భేదరహిత । ముగను, నాతయోగి యారూఢుడగును పార్థ! ॥
౮ ॥ ప్రతినిగోరని సుహృదుని పక్షమందు । ప్రతిని పేక్షించు మిత్రుని
పక్షమందు । పగతునందు, నుదాసీనభావునందు । దివిరిమధ్యస్థునం
దును, ద్వేషునందు । బాంధవులయందు, సాధులపాలనటులె । పా
పులందును, సమబుద్ధిబరగువాడు । చెప్పబడు యోగులందు నశ్రేష్ఠు
డనుచు ॥ ౯ ॥ నిగ్రహింపగవలె, యోగి; నిరతమాత్మ । విజనమాస్థ
లమందున విడిసి, యొకడు । యాత్మచిత్తంబు తనవశమందు బెట్టి ।
యాశయును పరిగ్రహమును నందకుండ ॥ ౧౦ ॥ విజనపరిశుద్ధతలము
ను వెదకి, యందు । నున్నతంబుగ పొట్టిగనుండనట్టి । వస్త్రమజినం
బు కుశలును వరుసమీర । స్థిరముగను నాసనంబును సిద్ధపరచి ॥ ౧౧ ॥
అందుపైనిల్చి, మనము నేకాగ్రముగను । జేసి, చిత్తేంద్రియక్రియల్జేర
కుండ । నుంచి, తనయాత్మశుద్ధికై యోగమెపుడు । నభ్యసింపగవలె
యోగి యహరహంబు ॥ ౧౨ ॥ కాయము శిరంబు కంఠంబు కదలకుం
డ । సమముగాజేసి నాసికాగ్రమునుజూచి । సుస్థిరంబుగ దిక్కులజూ
డకుండ ॥ ౧౩ ॥ మిగుల శాంతమానసుడును, విగతభయుడు । బ్రహ్మ
చర్యవ్రతస్థుడు, వశముగాగ । మనమునియమించి, నాయందె మది
నినిల్పి । యుండవలె, మత్పరుండయి, యుక్తుడగుచు ॥ ౧౪ ॥ నియత
మానసుడగు యోగి, నిరతమిట్టు । లాత్మయుక్తుడై, నిర్వాణమగుచు
నాయ । ధీనమందున్న, శాంతినిదేలగలడు ॥ ౧౫ ॥ అపరిమితభోజకే

యోగమబ్బబోదు; । బొత్తిగాతిండితినకున్న బొందుపడదు; । నిద్రబో
తుకు యోగంబు నిలువకుండు। నిద్రలేకయె మేల్కొన్న నిలువబో
దు: ॥ ౧౬ ॥ యుక్తభోజనమును, మరియుక్తవిహార । విహారమును, క
ర్మచేష్టలు, పారమైన । నిద్రమెలకువ, గలిగిన భద్రయోగి । కేగలు
గు దుఃఖనాశమౌ యోగమెపుడు ॥ ౧౭ ॥ ఎపుడునియమితమౌచిత్త,
మెందుబోక । నదియు నాత్మస్వరూపంబునందె నిలుచు। సర్వకామం
బులందలి చవులువిడచు । నప్పుడాయోగి తానగ్నుడనగబరగు ॥౧౮॥
ఆత్మయోగము సలుపు, నియమితచిత్తు । డైనయాయోగిడానిష్ఠ, య
నిలరహిత । దేశమందుచలించని దీపమునకు। సాటిగానెంచబడియె
ను, సవ్యసాచి! ॥ ౧౯ ॥ యోగసేవను చిత్తంబు లొంగబడుచు। నె
ప్పుడుపరతిబొందునో, యెప్పుడాత । డాత్మచే నాత్మజూచుచునలరు,
నాత్మ ॥౨౦॥ ఎప్పుడతీంద్రియమును, బుద్ధియెఱుగదగిన । యేసుఖమనం
తమైనదో, యాసుఖంబు। దెలియుచున్నాడొ, యెప్పుడుచలనమొంద।
కుండునో తత్స్వరూపమునుండి మరల ॥ ౨౧ ॥ ...
దానిమించి । వెలయులాభేతరంబును దలపలేడొ। దేనియందునస్థితి
బొంది, తీవ్రదుఃఖ । ములనడుమనైన బొందడో చలనమొందు ॥౨౨॥
దుఃఖసంయోగములనుండి వొలగజేయు। దానిపేరును, దెలియుము
ధ్యానమనుచు। కుందులేనట్టిమనముచే కూర్పదగిన । దట్టియోగంబు
నిస్సంశయాత్మబుద్ధి ॥ ౨౩ ॥ పార్థ! సంకల్పమువలన ప్రభవమొందు।
నాసలన్నియు మొదలంట నవలద్రోచి। సకలవిషయంబులఁమన చల
నముడుగ । మనముచే నింద్రియగ్రామమును దెరల్చి ॥ ౨౪ ॥ ధృతి
ని చేబట్టి, బుద్ధిచేమతిని నాత్మ। యందె నిల్కడగనునట్టులమరజేసి।
యుపరమము మెల్ల మెల్లగ నొందునట్లు। చేసి, మరియెద్దియును చిం
తసేయువలదు ॥ ౨౫ ॥ అస్థిరంబును చంచలమైనమనము। నేవిష

యములవర్తింప నేగుచుండు। నావిషయములనుండి బాయంగజేసి।
చేయవలె నాత్మయందు, సుస్థిరతనిల్వ ॥ ౨౬ ॥ శాంతమానసుడు
ను, రజశ్శాంతిగనిన। బ్రహ్మభూతుండు, పోయినపాపసమితి। గల్గిన
ట్టి యాయోగిని, కలయవెనకి। తానె బొందును పార్థ! యుత్తము
సుఖంబు ॥ ౨౭ ॥ నిరతమిటు మనము వశపరచుకొనిన। విగతక
ల్మషుడౌ యోగి, సుగమముగను। బ్రహ్మసంస్పర్శమనియెడు పరమ
సుఖము। పొందుచున్నాడు దేహంబునందెయుండి ॥ ౨౮ ॥ యోగ
యుక్తాత్ముడైనట్టి యోగిగాంచు। దన్నుసర్వత్ర, సర్వభూతస్థునిగను।
నఖిలభూతములను తనయాత్మయందు। నంతటను సమదర్శనంబున
నతడు ॥ ౨౯ ॥ ఎవడు సర్వత్ర జూచునో యెప్పుడును నన్ను। నెప్పుడు
సర్వంబు నాయందు నెవడు జూచు। పార్థ! వానికి నేకనబడకపోను।
వాడుగూడ కనబడకపోడు నాకు ॥ ౩౦ ॥ ఎవడభేదస్థితిని బొంది, యెల్ల
భూత। ములను నున్నట్టి నన్నెదా గొలుచుచుండు। నట్టియాయో
గి వర్తనమెట్టిదైన। వాడు నాయందె వర్తించువాడు సూవె ॥ ౩౧ ॥
ఎల్లజీవులయందున నెవడు, సుఖము। దుఃఖమును, నాత్మదృష్టాంత
ముఖముజేసి। తుల్యముగ జూచు, నాయోగి దొడ్డవాడు ॥ ౩౨ ॥

అర్జున—పలుకబడె యోగమేది నిశ్చలతచేత। నందదగినది, నీచేత, న
ట్టియోగ। మునకు తిరముగు నిలుకడ గనను నేను;। మనము చంచల
మౌటచేతను, రమేశ! ॥ ౩౩ ॥ చూడ చంచలమును, జాలక్షోభ పెట్టు।
నదియు, బలవంతమును, దృఢమైనదియును। మనము, నదినిగ్రహిం
చుట ననిలనిగ్ర। హంబువలె, చాలదుష్కరమనుచు దలతు ॥ ౩౪ ॥

శ్రీభగ—సంశయములేదు, మనము చంచలము, నిగ్ర। హింపశక్యంబు
గానిదే, యిట్టులయ్యు। దిషిరి యభ్యాసబలమున, ద్రిప్పనగును। ప్రబ
లవైరాగ్యమునుబూని, బాహుశాలి! ॥ ౩౫ ॥ వశపడనియట్టి మదిగల

వానిచేత। ధ్యానయోగము పొందశక్యంబుగాదు। అర్జునా! నా
మతంబిది, యత్నమునను। వశపడినయట్టి మదిగలవానిచేత। పొం
దశక్యంబు, విడువనిపూనిక మొదలు। సాధనాంతరములచేత సవ్య
సాచి! ॥ ౩౬ ॥

అర్జున—ఆస్తికుండయి, నిగ్రహమంత లేక। యోగమందుండి చలితమై
యున్న మనము। గల్గువాడు, యోగఫలంబు గాంచలేక। యేగతి
నిబొందునో, కృష్ణ! యెఱుగజెప్పు ॥ ౩౭ ॥ ఉభయవిభ్రష్టుడై నాశ
మొందిపోడె? । చెదరుమేఘమువలె తనస్థితినిమాలి। బ్రహ్మపదవి
మూఢుండు, యోబాహుశాలి! ॥ ౩౮ ॥ అర్హుడవు కృష్ణ! యీసంశ
యంబ శేష। ముగను, దీర్పంగదీనిని మిగులకుండ। దోలునాతడు, నీ
కంటె దొడ్డవాడు। బొత్తిగాదొరకడుగద బుధవరేణ్య! ॥ ౩౯ ॥

శ్రీభగ—పార్థ! వానికి నిహమున పరమునందు। కలుగనేరదు నాశం
బు, కలుగబోదు। మంచికార్యములను తండ్రి! మరిగిచేయు। వా
డు దుర్గతికెవ్వడు బోడుచూవె ॥ ౪౦ ॥ యోగమందుండి జారిన
యోగి, పార్థ!। పుణ్యమొనరించువారలు బోవులోక। ములకు తానే
గి, యటభోగములను పెక్కు। హాయనంబులుభోగించి, యవలబు
ట్టు। శుచియు నైశ్వర్యమునుగల సుభగులింట ॥ ౪౧ ॥ అట్లుకాకున్న
ధీమంతులైనయోగి। వరులకులమందె, జన్మించు పార్థ! యతడు।
యిహమునందిట్టి పుట్టుకపడికలదొ। యదియె గడుదుర్లభంబై నయ
ది, కిరీటి! ॥ ౪౨ ॥ అచట, యోగికులంబున, నతడు మరల। పూర్వ
దేహసంబంధమా బుద్ధిబొంది। దాన, సంసిద్ధికై ప్రయత్నంబుజే
యు। పెంపుగను, కురునందన! విడువకుండ ॥ ౪౩ ॥ వాడు వెనుకటి
యభ్యాసవశమువలన। నవశమానసుడయ్యును, సధికముగను। నవల
నీడ్వగబడు, విషయములనుండి। యోగజిజ్ఞాసచేతనే యోగితాను।

గడచుచున్నాడు, వేదోక్తకర్మములను ॥ ౪౪ ॥ పట్టుదలతోడనాయో
గి పాటుబడుచు। యవలసంశుద్ధకిల్బిషుండై, యనేక । జన్మసంసిద్ధి
నుత్తమస్థానమొందు ॥ ౪౫ ॥ పార్థ! యధికుడు యోగి తపస్వికం
టె। తలపబడు నధికుండని తత్త్వవేత్త। కంటె గూడను, నధికుడౌ క
ర్మజేయు। చుండువారికి గావున, యోగివగుము ॥ ౪౬ ॥ అంతరా
త్మను నాయందు నునుపరచి। యెవడు సద్భక్తినను భజియించుచుం
డు। యోగులందరిలోన నాయోగిమిగుల। యుక్తతముడనియెంచెద
నోయి నేను ॥ ౪౭ ॥

ఇది ఆత్మసంయమయోగంబను షష్ఠాధ్యాయము.

సప్తమాధ్యాయము.

శ్రీభగ—మరిగి నాయందు దగిలిన మనముగలిగి। యాచరించుచు యో
గంబు, నాశ్రయముగ। నన్నెజేకొని, సంశయనాశనముగ। నఖిలగు
ణపరిపూర్ణుండనైననన్ను। నెట్లు తెలిసెదవో, దానినెరుగవినుము ॥౧॥
శేషమేమియు లేకుండ జెప్పగలను। స్వానుభవసాధనంబగు జ్ఞానమి
పుడు; । దేనిదెలిసినపిమ్మట, తెలియదగిన। దన్యమిందేమి మిగులదో
యదియునీకు ॥ ౨ ॥ నరసహస్రంబులో నొకనరుడు, నాత్మ। సిద్ధికై
ప్రయత్నంబును జేయు; నటుల। యత్నమును జేయు సిద్ధులయందొ
కండు। తెలియువాస్తవముగనన్ను, తెలివితోడ ॥ ౩ ॥ భూమి, జల,
మగ్ని, వాయువు, వ్యోమతలము। మనము, బుద్ధి, యహంకారమ
నుచు, నిట్లు। ప్రకృతి భేదింపబడు, నష్టభాగములుగ ॥ ౪ ॥ ఇదినిక్కృ

ష్టంబు, దీనికి నితరమైన। ప్రకృతి, యుత్కృష్టమైనది, ప్రాణధార।
ణకు నిమిత్తభూతము, నిదినాయధీన। మీజగము దీనిచేధరియింపబడు
ను॥ ౫॥ తెలియుమోపార్థ! యీరెంటివలన గలుగు। సర్వభూతంబు
లని, నేనె సర్వజగము। పుట్టుటకు నాశనంబును బొందుటకును।
కారణంబను, బ్రకృతులద్వారమునను ।౬॥ పార్థ! నాకంటె నన్యంబు
పరతరంబు। నైనకారణ మేమాత్రమైన లేదు। కువలయంబెల్ల నాయందు
గూర్పబడియె। దారమున మణిగణములు చేరినట్లు॥ ౭॥ అంబువులరు
చి, రవిచంద్రులందు కాంతి। ధ్వనియు మింటను, సర్వవేదంబులందు।
ప్రణవము, మనుష్యులందున పౌరుషంబు। నోయికౌంతేయ! నేనయై
యున్నవాడ॥ ౮॥ పరిమళించెడు గంధంబు వసుధయందు। నగ్ని
యందు బ్రకాశంబు, నఖిలభూత। ములను జీవనమును, మరిమునుల
యందు। తపము, కౌంతేయ! నేనయై తనరువాడ॥ ౯॥ అర్జునా!
తెలియుము, నిత్యుడైన నన్ను। భూతములకన్నిటికి బీజభూతునిగను।
బుద్ధిమంతులదైన యాబుద్ధినేనె;। తేజమును గలవారల తేజమేనె॥
౧౦॥ ఆశయును నను రాగంబు నంటనీని। బలము గల్గినవారల బలము నే
ను। ప్రాణులందున, ధర్మంబు బాయనట్టి। యాశయును, భరతర్ష
భ! యగుమ నేనె;॥ ౧౧॥ సాత్త్వికము రాజసము తామసములు నను
డు। భావముల వేవొ, యవియు నావలనగలుగు। నను చుదెలియుము
నేవానియందు లేను;। నవియు నాయందు మున్నవి, యణగి, పార్థ!॥
౧౨॥ త్రిగుణమయ భావములచేత జగమదెల్ల। మోహితంబాయె,
గుణములు మూటికంటె। పరుడ నవ్యయుడగునన్ను, నెరుగలేమ॥
౧౩॥ దైవికము, త్రిగుణాత్మక, మీవదింప। బడిన నామాయ, దాటం
గ బహ్వాశక్య। మెవరు, నన్నేశరణమును, నెపుడుబొంది। దలతురో
వారలీమాయదాటగలరు॥ ౧౪॥ పాపములు జేయువారును, పామరు

లును। మాయచేజ్ఞానమును గోలుపోయినట్టి। యధములాసురభావం
బు నాశ్రయించి। పొందలేరెన్నడును, నన్ను బురుషవర్య! ॥ ౧౫ ॥
అర్తుడును, మరిజిజ్ఞాసుడర్థకామి। జ్ఞానియును, చతుర్విధపుణ్యశాలు
లైన। జనులు, భజియించుచుందురు సతము నన్ను ॥ ౧౬ ॥ వారిలో
నిత్యయోగియు, పరమభక్త। వరుడునౌజ్ఞాని; యధికుడై బరగుచుం
డు। జ్ఞానికత్యంతప్రియుడను నేను పార్థ!। ప్రియతముడు నాకు నా
జ్ఞాని, వినుతశూర ॥ ౧౭ ॥ అందరును దారులే వీర, లందులోన।
జ్ఞానినే నేయనుట నాకు సమ్మతంబు। నటులనేలన, యుక్తాత్ముడైన
వాడు, గాంచె సర్వోత్తమంబైనగతిని నన్నె ॥ ౧౮ ॥ జన్మములు
పెక్కులేగిన, జ్ఞానసిద్ధి। వడసి సర్వంబు వాసుదేవస్వరూప। మ
నుచునన్ను తాబొందెడు, నామహాత్ము। డర్జునా గడుదుర్లభుం
డవనియందు ॥ ౧౯ ॥ తమతమస్వభావములకు దగులువడిన, జనులు
పలువిధకామంబులనుసరించి। వానిచేతను నపహృత జ్ఞానులగుచు।
నితరదేవతలను భజియించుచుందు। రందుకుచిదగునియమంబులను
సరించి ॥ ౨౦ ॥ ఎవ్వడెవ్వడు, భక్తుడై, యేదియేది। దేవతావిగ్రహం
బును దివిరిపూజ। చేయగోరునో, శ్రద్ధతో, స్థిరముగలది। గాను
నాశ్రద్ధజేయుచున్నాను నేను ॥ ౨౧ ॥ అట్టివిశ్వాసమున నాతడట్టిపూ
జ। సలుపుటకు నిచ్ఛయించును, ఫలము నేను। నిట్టిదని నిర్ణయింపగ
హితమునైన। కోరికలబొందు, తాగొల్చువారివలన ॥ ౨౨ ॥ దేవత
లగొల్చువారలు దేవలోక। ములకుబోవుదు, రల్పబుద్ధులఫలంబు।
లంతవంతములగు; నామ నను గుభక్తు। లొందుదురునన్నె కౌంతే
య! యెప్పగాను ॥ ౨౩ ॥ అవ్యయము, నధికంబు, నిరతిశయంబు।
నైన నాస్వరూపంబు దామరయలేని। యజ్ఞులవ్యక్తుడౌ నన్ను, నఖి
లరూప। యుక్తునిగ, తాముతలచుచు నుందురెపుడు ॥ ౨౪ ॥ అంద

రికిని నేఁ బ్రత్యక్షమైనవాఁడ। గాను; యోగమాయవలన గప్పఁబడుట।
నెఱుఁగనేరదు మూఢమా నీప్రపంచ, మనయము నన్ను నజుని న
వ్యయుని గ ॥ ౨౫ ॥ గడచినవి, కలుగుచున్నవి, కలుగఁబోవు। భూత
ములనన్నిటిని నేను పురుషవర్య!। యెఱుఁగుదును, నన్ను నొక్కఁడు
నెఱుఁగఁడనఘ! ॥ ౨౬ ॥ వాంఛచేతను; క్రోధంబువలనఁబుట్టు। ద్వం
ద్వమోహంబుచేత, భూతంబులెల్ల। బొందుసమ్మోహమును, పార్థ
పుట్టినపుడె ॥ ౨౭ ॥ పుణ్యకర్మలఁజేయు నాపుణ్యజనుల। పాపమంత
ముఁబొందునో, వారు పార్థ!। ద్వంద్వమోహంబుతో విడుదలను
బొంది। భజనచేతురు నను, దృఢవ్రతులునగుచు ॥ ౨౮ ॥ ఎవరు సత
తంబు నన్నాశ్రయించి, జరయు। మృతియు బాయఁబ్రయత్నంబు మి
గులఁజేతు। రట్టివారలు బ్రహ్మంబు, నఖిలకర్మ। సరణి, నధ్యాత్మస
ర్వస్వ, మెరుఁగుచుంద్రు ॥ ౨౯ ॥ ఎవ్వరధిభూత, మధిదైవ, మిటుల
నె యధి। యజ్ఞములతోఁడ, గూడియున్నట్టినన్ను। తెలియుచున్నారొ
వారలే తెలియఁగలరు, యుక్తచేతస్కులై, నన్ను నొప్పమీర। చచ్చు
తరియందుసైతము సవ్యసాచి! ॥ ౩౦ ॥

ఇది విజ్ఞానయోగమను సప్తమాధ్యాయము.

——:o:——

అష్టమాధ్యాయము.

అర్జున—ఏది యా బ్రహ్మ మధ్యాత్మమేది కృష్ణ?। ఎట్టిదా కర్మ మధి
భూతమేదియగును?। అందురెద్దాని నధిదైవమనుచు కృష్ణ? ॥ ౧ ॥
ఎవ్వఁడధియజ్ఞుఁడో కృష్ణ! యీశరీర। మందు? నెవ్విధిఁ దెలియంగన

గునొయించు? । చచ్చుతరి నియతాత్ముఁడా జనునకీవు । తెలియఁదగు దెట్లులదియును దెలియజెప్పు ॥ ౨ ॥

శ్రీభగ—అక్షరంబగు, బ్రహ్మ నిరతిశయంబు । నాపరబ్రహ్మభావ మ ధ్యాత్మమగును । ప్రాణభూతములకు నుద్భవకరమైన । యలవి సర్గమె కర్మమై యలరుచుండు ॥ 3 ॥ పార్థ! నశియించునట్టి భావములునగు ను । దాము నధిభూతముగ, నధిదైవతంబు । భూతముల కావికర్త యా పురుషుడగును । అగుమనీదేహమున నధియజ్ఞమేను ॥ ౪ ॥ అ ర్జునా! మరణము నొందునపుడుగూడ । ఎవడు నన్నే స్మరించుచు, నీశరీర । మును విసర్జించి వెడలునో, విసుము వాడు । పొందుదాన న్నె సంశయంబింతలేదు ॥ ౫ ॥ ఎవ్వడేయే స్వరూపంబు, నెదను దల్చి । విడుచునో తన్వు, తాను భావించునట్టి । యల్ల యాయాస్వరూ పంబు నందుచుండు ॥ ౬ ॥ అందుచే సర్వకాలంబు లందునన్నె । చింత సేయుచునుండుము, చేయుమాజి పార్థ । నాయందు నర్పించబడినమన ము । బుద్ధియును గల్గినదన్నె పొందగలుగు । దెంతమాత్రముసంశయ మింతలేదు ॥ ౭ ॥ తవిలి యభ్యాసయోగయుక్తమును, నన్య । గామియు ను, గానిమనముచే,కరిమ్ము,దివ్య । మౌ,పరమపురుషుని,ననయంబు,చిం త । జేయునాతడు,బ్రహ్మంబు జేరగలడు ॥ ౮ ॥ సర్వలోక నియామకు సర్వవిదుని । యణువుకంటెను సూక్ష్మమై యలరువాని । నఖిలజగము నకాధార మైనవాని । తలప శక్యంబు గానట్టితనువువాని । బ్రహ్మ, నాదిత్యవర్ణుబురాణపురుషు, । నెవడు,మాయాంధకారగ హితునిదా ను । జింత సేయుచునుండునో, సంతతంబు ॥ ౯ ॥ అంత్యకాలంబునందు న,నచలమైన ।మనముచే,భక్తిచే,యోగమహిమచేత । నల్లప్రాణంబు భ్రూమధ్యమునందు జేర్చి । పరమపురుషుని నెవ్వడుస్మరణజేయు ।నాత డాదివ్యపరమాత్మునందు చుండు ॥ ౧౦ ॥ పరిశుద్ధరమలమ రో వే

దవిదులు। రాగమునువిడిచిన యతిరాజులంత। దేని బొందుదురో, దాని
దెలియఁగోరి।యాచరింతురో బ్రహ్మచర్యవ్రతంబు, నాపదముసంగ్ర
హంబుగ నానతిత్తు. ॥౧౧॥ ఇంద్రియంబుల నియమించి,హృదయ
కమల।మందు మనమును నరికట్టి,యవలతనదు।ప్రాణవాయువు శిర
మునపాదుకొల్పి,।యవలయోగ ధారణమును నాశ్రయించి।౧౨॥
ఓంమ్మనెడు బ్రహ్మవాచక ముచ్చరించు। కొనుచు నన్నే స్మరింపుచు
తనువువిడిచి। యరుగునెవ్వఁడు,వాఁడొందు పరమగతిని ॥౧౩॥ అన్యవిష
యంబులందున నంటనట్టి।మనముఁగల యోగియెవ్వఁడు,మదిని నన్నే।
యెడతెగక చింతసేయుచునెపుడు నుండు। నాసమాహిత చిత్తుఁడౌనట్టి
యోగి। వరుఁడు, సులభముగా,బొందుపార్థ నన్ను ॥౧౪॥ పొందినన్ను
మహాత్ములు పొందుచుంద్రు। పరమసంసిద్ధి, యెన్నఁడు తిరిగివారు! దు
రలమఃఖాలయంబు,నస్థిరమునైన। జన్మమును,బొందనేరరు; సవ్యసా
చి ॥౧౫॥ బ్రహ్మలోకము తోడను, బహుళమైన! భువనములు, పున
రావృత్తిబొందియున్న। యర్జునా! నన్నుబొందిన నైనమరల। పుట్టు
టయొకలుగనేరదు, పురుషవర్య ॥౧౬॥ ఎవరహోరాత్రముల సం
ఖ్యనెరిగినారో। వారునొక వేయి యుగములు పరిమితిగల। కాలమా
ధాతకు పగటికాలముగను। యుగసహస్రంబుగడచిన నొకరాత్రి।
పరిమితిగ, దెలియుచునుంద్రు పార్థ! వారు ॥౧౭॥ పవలువచ్చినతో
డనె ప్రభవమొందు। వ్యక్తభూతములన్నియవ్యక్తమైన। ప్రకృతియం
దుండి, రాత్రియురాగనపియు। నణఁగునవ్యక్త మహామాయ యందు
మరల ॥౧౮॥ పూర్వకల్పము నందలిభూతవర్గ। మంతయును పు
ట్టిపుట్టిదామణఁగుకర్మ।వశమునను, రాత్రిరాగానె పార్థ! మరల।
పవలువచ్చిన తోడనె, ప్రభవమొందు ॥౧౯॥ కాన నవ్యక్తమా
మాయ కంటెనన్య। మైనదియు, సత్యమంబైనయదియు, నింద్రి।

యములకును గానబడని, యనాది మూర్తి । గలదు, సర్వభూతంబులు విలయమొంది । చెడిన, తానింత యేనియు చెడదు పార్థ! ॥ ౨౦ ॥ ఆతడవ్యక్తుడక్షరుండనగబరగు;। పరమగతి గాగనాతని బలుక-చంద్రు దేనిబొందిన ,జన్మసుతిరిగిరారో । యట్టిపరమధామము, నాదియగును పార్థ!॥౨౧॥ పరమపురుషు, డనన్యమాభక్తి చేత । పొందదగినట్టియా తడు, భూతవర్గ । మునకునాధార మగువాడు, ము జ్జగముల । నంతట నునిండియున్న వా, డాత్మయగుచు ॥౨౨॥ సమయ మెద్దానబో యిన, జ్ఞానయోగు । లరుగుదురొజన్మరాహిత్యమందియటులె । కా లమెద్దా నబోయినకర్మయోగు । లరుగుదురో జన్మమంసగ, నదియునీ కు । విభజనముచేసి చెప్పెదవినుము పార్థ ॥౨౩॥ అగ్నియుం, జ్యో తి, పవలును, నటులె శుక్ల । పక్షమును, నారుమాసముల్పరిమితిగల । యుత్తరాయణమందున, నొడలువిడుచు । బ్రహ్మవిదులైనజనములు బ్రహ్మమునకు । పోవుచున్నారు ఫల్గున! పోవునపుడు ॥ ౨౪ ॥ పా ర్థ! ధూమము, నిశ, కృష్ణపక్షు, నటుల। నారు నెలలదౌ దక్షిణాయన మునందు । కర్మయోగులు జని చంద్రకాంతినంది । మళ్లుచున్నా రువ సుధపైమరల బుట్ట ॥౨౫॥ శుక్లకృష్ణంబు లివి రెండు సుగతులుభువి। శాశ్వతంబులునని నామతమ్మతంబు। దీననొకదానికటనను చుతిరిగిరా క । యుండుటను బొందుదనన్యంబు నొందిమరల । వచ్చుచున్నాడు జన్మంబు వడసిఁరుడు ॥౨౬॥ ఇట్లు చెప్పగబడినట్టి యీగతులను । దా నెరుగుయోగి, పొందడీ ధరణియందు । మోహమేమాత్రమును గాన, మోహమెడలి । కర్మయోగయుక్తుడ వెల్లకాలములను॥౨౭॥ వేదయజ్ఞతపోదానవివిధపుణ్య । కర్మఫలములనీ యోగిగడచుచుండు।

నివియెగాకుండ, నీయర్థమెరిగివాడు। నాద్యమాపగస్థానంబు, నంద
గలడు ॥ ౨౮ ॥

ఇది । అక్షరపర బ్రహ్మ యోగమనెడు అష్టమాధ్యాయము

నవమాధ్యాయము.

శ్రీభ—ఎరిగిచేనిని యశుభంబు నెల్లవిడువ । జాలుదువో, గుహ్యతమము
విజ్ఞానసహిత । మైననీజ్ఞానము, నసూయనందనట్టి । నీకు, జెప్పెద
లెస్సగానిర్మలాత్మ ॥ ౧ ॥ రాజువిద్యలలో నెల్ల, రాజగుహ్య । ము
ను, పవిత్రంబు, నుత్తమమును, సుధర్మ । సహితమును, సులభమైనది
సలుపుటకిది । స్వానుభవ మిచ్చునదియు, నాశర హితంబు ॥ ౨ ॥
జ్ఞానధర్మంబు విశ్వసించని పురుషులు । పార్థ! నను బొందక తిరిగి ప
డుచునుంద్రు । మరణరూపమా సంసారమార్గమందు ॥ 3 ॥ ఈజగ
మశేషమును పార్థ! యింద్రియములు । చూడగాలేనిరూపంబుతోడ
గూడి । యున్ననాచేత, వ్యాప్తమైయున్నయదియు । నిల్చియున్నవి
నాయందు నిఖిలభూత । ములును, నేలేను వానిలోపలను పార్థ! ౪॥
తగిలియున్నవికావు భూతములునన్ను । చూడు నాయోగశక్తిని సు
భగచరిత! । పార్థ! నాయాత్మరూపము ప్రాణివర్గ । మును భరించు
చు, పోషించుచును, దగులదు । అదియు భూతంబులందున్నయదియు
కాదు ॥ ౫ ॥ వ్యాప్తమై యంతటను మహావాయువెట్లు । నిత్యమును
మింటనున్నదో నిల్చి, యటులె । పార్థ! నాయందునున్నవి ప్రాణు
లన్ని ॥ ౬ ॥ పార్థ! భూతములన్ని కల్పాంతమందు । పొందుచున్నవి

నామాయయందు మరల। వానినే సృజియింతు కల్పాదియందు ౭ ॥
సృష్టి జేతును నామాయ స్వీకరించి। యస్వతంత్రమైయున్న యీ
యఖిలభూత। సర్గమును, మాటిమాటికి బ్రకృతివశత; ॥ ౮ ॥ మరియు నా
కర్మముల నభిమానమింత। పొందకుండ, నుదాసీనుభోలునన్ను। పా
ర్థ! బంధింపనేర నాపనులు వినుము ॥ ౯ ॥ సాక్షిమాత్రుడనైన నాస
న్నిధాన। వశమున, చరాచరంబుల బ్రకృతిగనుచు। నున్న, దిటు
సాక్షినాదు, నేనుండబట్టి। జగము వర్తింపుచున్నది, సవ్యసాచి! ౧౦॥
నాపరమతత్వమును, భూతనాయకత్వ। మును, నెరుంగని మూఢులు,
మనుజతనువు। స్వీకరించిన, నను, జులకచేతురుగద ॥ ౧౧ ॥ వ్యర్థమా
నాసలును, గడు వ్యర్థకర్మ। వ్యర్థమా జ్ఞానమును, గల్గినట్టిమూఢు।
లాసురంబును, రాక్షసంబైన, మోహి। నీస్వరూపంబునౌ, మాయ
నెమ్మిగొల్చి। నన్నవజ్ఞను జేయుచున్నారు, వారు ॥ ౧౨ ॥ పార్థ!
సాత్వికదేవస్వభావమాశ్ర। యించు, మహాత్ములీభూతసంచయ
ముల। కాదికారణమును, నవ్యయంబునైన। నన్ను, దెలియుచు, సే
వించుచున్నవారు। మనమునను, వేరుచింతలు మసలనీక ॥ ౧౩ ॥ పా
ర్థ! ఓజితేంద్రియులు, దృఢవ్రతులు, నిత్య। యుక్తులును, నన్నుగీర్తిం
చి భక్తితోడ। మరిగి సేవింపుచుంద్రు, నమస్కరించి ॥ ౧౪ ॥ జ్ఞాన
యజ్ఞంబుచేతను, నాదుపూజ। సలుపుచుందురు కొందరు, కొలుతు
రందు। గొందరేకత్వముగ, మరికొంతమంది। భేదభావన, గొందరు
ఓవిధములుగ। విశ్వతోముఖుడవినన్ను వినుతిజేసి ॥ ౧౫ ॥ క్రతువులు
ను నేను, యజ్ఞకర్మంబు లేను। శ్రాద్ధదత్తాన్న మేను, నోషధులు నేను।
నేనె మంత్రస్వరూపుడ, నేయి నేనె। నేనె యగ్నిని, హుతమును,
నేనె యగుదు ॥ ౧౬ ॥ జనకుడను నేను, పార్థ! యీజగమునకును।
తల్లియును, పితామహుడను, ధాత, తెలియ। వలసినటువంటి పా

వనవస్తువేనె। పార్థ! ఋగ్యజుస్సామముల్ ప్రణవమేనె॥౧౭॥ కర్మ
ఫలమును, భర్తయు, కర్మసాక్షి। ప్రభుడు, శరణంబు, సుహృదుడు,
ప్రాణులకుని। వాసము, సృభవస్థితి, ప్రళయకర్త। యగయనిక్షేప
మవ్యయాంకురమునేనె॥౧౮॥ వేడినిత్తును, భువి గురిపింతువాన।
నిగ్రహింపుమ, నమృతంబునేనె, పార్థ! నేనెమృత్యువు, సదసత్తులేనె
సుమ్మి॥౧౯॥ ఎవరు వేదత్రయంబును నేరిగి, సోమ। పానమును
జేసి, నిర్ధూతపాపులగుచు। యజ్ఞములనన్ను సేవించి, యరుగ దివి
కి। వాంఛచేతురో, వారలాస్వర్గమంది। యచట దివ్యభోగంబుల
నందుచుంద్రు॥౨౦॥ వారును విశాలమౌ స్వర్గపదవి సుఖము। ల
నుభవించియు, నాపుణ్యమంతమైన। మనుజలోకములోదిగి, మరల
వేద। ధర్మమును నాశ్రయింపుచు దవిలి యిచ్చ। గాంచుచున్నారు
రాకపోకలనువారు॥౨౧॥ ఏజనులనన్యబుద్ధితో నెపుడునన్ను। స్మర
ణచేయుచు ధ్యానంబు సలుపుచుండు। రాసమాహితచిత్తులైనట్టివారి।
దైనయోగము క్షేమంబు నరయుదేను॥౨౨॥ అన్యదేవతాభక్తు
లైనట్టివారు। శ్రద్ధనెవ్వరు పూజలసల్పుచుంద్రో। వారుకూడను,
క్రమమార్గదూరులగుచు। భజనమును జేయుచుందురు పార్థ! నన్నె॥
౨౩॥ నేనె భోక్తను, ప్రభుడను, నిఖిలయజ్ఞ। ములకు, తత్వంబు
చేదీని దెలియలేరు। వార, లందుచే జారుచున్నారు పార్థ!॥౨౪॥
దేవతల బొందుచున్నారు దేవతలను। గొల్చువారలు, పితరులగొ
ల్చువారు। పొందుచున్నారు పితరుల, భూతములను। పూజసేసె
డివారలు భూతములను। పొందుచున్నారు, మరినన్ను పూజజేయు।
వారుపొందుచునున్నారు పార్థ! నన్ను॥౨౫॥ ఎవడు నామీదిభక్తిచే
నిచ్చువాడు। పత్రమును, పుష్పమును, నీరు, ఫలమునైన। నేనునాభక్తి
పూర్వకమైనయట్టి। యర్పణము చాలనాసక్తినారగింతు॥౨౬॥

దేనిచేతువో, తింటువో, జేనిపార్థ!। దేని|వేల్తువో, యిత్తువో, దే
నిదాని। నేతపంబును జేయుదువా తపంబు। నాచరింపుము నాకు స
మర్పణముగ ॥ ౨౭ ॥ ఇటుశుభాశుభ ఫలముల నెల్లవిడిచి। కర్మబం
ధంబునందుండి గడవగలవు। తవిలిసన్యాసయోగయుక్తాత్ముడవయి।
పొందెదవునన్ను, దేహంబుపోయినంత ॥ ౨౮ ॥ సర్వభూతంబులకు
నేనుసముడ, నాకు। శత్రువును లేడు, లేడెంచ మిత్రుడైన। నన్ను
నెవ్వరుభక్తితో నమ్మిగొల్చు। చుందురో, వారియందు నేనుందు
పార్థ! ॥ ౨౯ ॥ పార్థ! మిగులను రాచారవంతుడైన। నితరులను గొ
ల్వకుండగ నెపుడు నన్నె। సేవజేసిన యాతడు, శ్రేష్ఠుడగును;।
స్థిరమనోనిశ్చయంబును జెందియుంట ॥ 30 ॥ శీఘ్రముగ ధర్మమం
దున చిత్తముంచి। శాంతినరయంబుబొందెడి సాధువరయ। చెడ
డు, నాభక్తుడెవ్వడు సిద్ధమిదియ। తెలుపవచ్చును నిదియు, బ్రతిజ్ఞ
జేసి ॥ 3౧ ॥ ఇంతులును, వైశ్యులును శూద్రులిటులె మరియు। పా
పయోనులబుట్టిన పాపులైన। బొందుదురు, నిశ్చయంబుగ, ముక్తి
పదవి। పార్థ! యాధారముగను, జేపట్టినన్ను ॥ 3౨ ॥ పల్కవలె న
య్యపుణ్యులో బ్రాహ్మణులును। భక్తియుక్తులౌ రాజర్షివర్యులెపు
డు। నుత్తమస్థానమును, బొందుచుందురనుచు?। శాశ్వతముగాని,
యసుఖమౌ జగముదీని। బొంది, నన్నెభజింపుము పురుషవర్య!33॥
నిల్పు నామీద, నీమది, నిరతమీవు। అగుమునాభక్తుడవు, మరియా
గములను। చేయుచుండుము ననుగూర్చి, చేతులెత్తి। మ్రొక్కుమీ
నాకు, శరణని, మక్కువలర। ఇటుల నీయాత్మ నాయందు నెపు
డుగూర్చి। పొందెదవునన్ను నర్జున! పొలుపుమీర ॥ 3౪ ॥

ఇది రాజవిద్యారాజగుహ్యయోగమను నవమాధ్యాయము.

దశమాధ్యాయము.

శ్రీభగ—మరలవినుమర్జునా! నాదు పరమవచన। మెరుగజెప్పెద, నే
నునీహితముగోరి । కుతుకమున బొంగుచున్న నీకొఱకు పార్థ! ॥౧॥
సురగణమును, నాప్రభవము నెరుగలేరు । అర్జునా! యెరుగరు నాదు
మహర్షులైన। నన్నివిధముల నే నామహర్షులకును । సురలకును తొలివా
డనై బరగువాడ ॥౨॥ ఎవడనాదిగ, నజునిగ నెల్లలోక । ములకు
ను మహేశ్వరునిగ, దెలియునన్ను । నరులయందున, వాడు నజ్ఞా
నమెడలి। బాయుచుండును సర్వపాపముల పార్థ! ॥౩॥ బుద్ధియుం
జ్ఞానమును, నసమ్మోహనంబు । క్షమయు, సత్యంబు, దమమును, శ
మము, సుఖము। నార్తి, యుత్పత్తి, నాశ, భయాభయములు ॥౪॥
హింసలేమి, సమత్వంబు, నిటులెతుష్టి । తపము, దానము, యశము
ను, నపయశంబు । ననేక భూతస్వభావంబులన్ని పార్థ! । పలువి
ధంబుల గలుగునావలన ననఘ! ॥౫॥ వెనుకటి మహర్షులేడ్వురు,
సనకుడాది। నైననల్వురు, మనువులునటులె, నాస్వ । భావమున
మానసంబున బ్రభవమొంది। నారు, వారలచే బుట్టినదియె పార్థ!।
జగమునందలి యీప్రజాసంఘమంత ॥౬॥ ఎవడు నెవ్వడు నాదగునీ
విభూతి। యోగముల, నిజముగ, వాడువేగగూడి। బహునకంపిత
యోగంబువలన, దీన। సంశయమొకించుకయు లేదు సవ్యసాచి! ॥౭॥
జగములకు నెల్ల నుత్పత్తిజరుపువాడ। నేనె, నాయందు జగములు ని
ల్చితిరుగు। నిటుదలచి భావయుక్తులై యెపుడు నన్ను। బుధులు భజి
యించుచున్నారు పురుషవర్య! ॥౮॥ చిత్తమును జేర్చి నాయందు జీ
వనముల। నొప్పగను నాకు నొప్పించి, యొకరికొకరు । బోధజేయు
చు కీర్తించి, బుధులనిశము। నలరుచుందు రానందంబునందు మున్గి! ॥౯॥

నిత్యయుక్తులై విశ్వాసనిరతులగుచు । బూజ జేసెడివారికి, బుద్ధియో
గ । మిచ్చెదనునేను, దానవారెల్లనన్ను । బొందుచున్నారుతమయా
త్మలందు పార్థ! ॥ ౧౦ ॥ వారలననుగ్రహింపగవారియాత్మ । భా
వములనుండునట్టినే భాసమాన । జ్ఞానదీపంబుచేత నజ్ఞానజనిత । తమ
మునశియింపజేయుదు, విమలచరిత! ॥ ౧౧ ॥

అర్జున—నీ వేయాపరబ్రహ్మము, నిత్యుడవును । పరమధాముడవు, పరము
పావనుడవు । దివ్యుడవు, పురుషుడ, వాదిదేవుడవును । నన్నిటికివిభు
డవు, మరియజాడవనుచు ॥ ౧౨ ॥ అనిరి మునులెల్ల, నటె, దేవముని
యునైన । నారదుడుబల్కె, నటులనె జ్ఞానియైన । వ్యాసుడును బ
ల్కె, దేవలుడనియె నటులె । నసితుడనెనట్లు, నీవునునంటివట్లె౧౩॥
పదిజెప్పతివో నాకు, నిదియుసంత । సత్యముగనమ్ముచున్నాను, సగుణ
రూప! । దేవదానవులైనను దేవనీదు । వ్యక్తి నెరుగరుగద కృష్ణ! వా
సుదేవ! ॥ ౧౪ ॥ నీవ్వనీజేతనే నిన్ను నిశ్చయముగ । నెరుగుచుంటివి
యుత్తమపురుషమూర్తి! । భూతభావన! భూతేశ! భూతవంద్య! । దేవ
దేవ! జగత్పతీ! దివ్యరూప! ॥ ౧౫ ॥ చెప్పటకు తగుదువు, నీవ శేషము
గను । దేవ, యాత్మవిభూతుల, దివ్యములను । ఈవిభూతులచే నీవు
నీజగముల । నున్నవాడవో, వ్యాపించి, సన్నుతాత్మ! ॥ ౧౬ ॥ ఎట్లు
దెలియుదునో యోగి! యెల్లపుడును । ధ్యానమును జేయుచును, నిన్ను
దత్వమూర్తి! । యెందు, నేభూతములయందు, నెపుడునీవు । చింత
జేయగదగుదు, నాచేత దేవ! ॥ ౧౭ ॥ ఓజనార్దన! నీయొగ్గ యో
గమును, వి । భూతియు, సవిస్తరంబుగబూని మరల । నానతీయవె,
నీదు వాక్యామృతంబు । జెవులవిను నాకు సంతుష్టి జేరదయ్యె ॥౧౮॥

శ్రీభగ—చెప్పెదను ముఖ్యముగ, కురుశ్రేష్ఠ! నీకు । దివ్యమగు నావిభూ
తుల, దెలియునట్లు । తుదయొగల్గదు నావిభూతులకు పార్థ! ॥౧౯॥

సర్వభూతహృదంతర సన్నివిష్ట। ప్రత్యగాత్మను, నేనైబరగుచుం
దు। యిట్టిభూతంబులకు గుడాకేశ! మరియు। నాదిమధ్యాంతము
లునేనె యగుచునుందు ॥ ౨౦ ॥ విష్ణుడను నేనె, సురలందు వినుము
పార్థ! । కాంతినిచ్చెడివారిలో ఖరకరుడను। వాయువులలో మరీచి
ని, పార్థ! నేను। శశధరుండను నేను నక్షత్రములను; ॥౨౧॥ వేదముల
సామవేదంబు, వేల్పులందు। వాసవుడ, నింద్రియంబులపార్థ!మనము।
భూతముల జేతనము నేను, పురుషవర్య! ॥ ౨౨ ॥ శంకరుడ రుద్రగ
గణముల, సవ్యసాచి! । ధనదుడను యక్షరాక్షసదనుజులందు। నష్ట
వసువులలోపల నగ్నినేను। పర్వతములందు మేరుపర్వతము నేను ॥
౨౩ ॥ అలపురోహితులందు ననధికుడైన। యాబృహస్పతినౌను, సే
నాధిపతుల। స్కందుడను, సరసులయందు సాగరుడను ॥ ౨౪ ॥ అ
ర్జునా! నేమహర్షులయందు భృగుడ। వాక్కులందున నొకటియౌ
ప్రణవమేను। యజ్ఞములలోన జపయజ్ఞమగుదు నేను। నచలములయం
దు నేను హిమాలయంబు ॥ ౨౫ ॥ సర్వవృక్షంబులందు నశ్వత్థమేను।
పార్థ! నేనారదుడను దేవఋషులందు। చిత్రరథుడ గంధర్వుల, సిద్ధు
లందు। కపిలుడను మహాముని నౌదు, కలుషరహిత! ॥ ౨౬ ॥ సాగ
రోద్భవమైన యుచ్చైశ్రవసము। నశ్వములలో, గజేంద్రులయందు
నేను। పార్థ! యైరావతము, మహీపాలకుడను। నరులలోపల దెలి
యుమీ నన్ను నిటుల ॥ ౨౭ ॥ ఆయుధంబులలోన వజ్రాయుధంబు।
ధేనువుల కామధేనువు, నేనెయగుదు। ప్రజలబుట్టించునట్టి దర్పకుడ
నేను। వాసుకిని సర్పములలోన, పార్థ! నేను ॥ ౨౮ ॥ నేననంతుడ
నాగుల, నీరవాసు। లందు వరుణుడ, పితరులనర్యముండ। యము
డ శిక్షించువారిలో నగుదు నేను ॥ ౨౯ ॥ అసురులందున బ్రహ్లాదు
డౌదు నేను। పార్థ! కాలుడ లెక్కించువారలందు; । మృగములను

మృగరాజను, ఖగములందు। నర్జునా! నేగరుత్మంతుడగుదునస్ము॥ ౩౦ ॥ వాయువను శుద్ధిజేసెడు వారిలోన। దశరథసుతుండ నేశస్త్రి ధారులందు;। మత్స్యములలోననేను నామకరమౌను;। జాహ్నవిని నేను నదులందు, సవ్యసాచి! ॥ ౩౧ ॥ ఆదియును నంతమును మధ్యమాదు నేను। సృష్టులను, విద్యలందును త్రుష్టమైన। యల్లయధ్యాత్మవిద్య నేనౌను పార్థ!। వాదమును జేయువారల, వాదమేను ॥౩౨॥ అక్షరముల నకారంబునగుదు నేను;। సలసమాసములన్ద్వంద్వ, మక్షయంబు। నైనకాలంబు, ధాతయునైనయట్టి। విశ్వతోముఖుడను, నేనె వినుము పార్థ! ॥ ౩౩ ॥ సర్వహరమైన మృత్యువ, సంభవింపబోవువారలయుత్పత్తి, పొలతులందు। శ్రీయు వాక్కును కీర్తియు స్మృతియు ధృతియు। నోర్పు మేధయు, నేనయ్యెయుందు పార్థ! ॥౩౪॥ సామముల బృహత్సామంబు, ఛందములను। నేనుగాయత్రి, నగుదును, నెలలయందు। మార్గశీర్షంబు, ఋతువుల మధుఋతువను; ॥౩౫॥ పరులవంచించుజూదంబు పార్థ! నేను;। తేజమునుగలవారల తేజమేను;। జయము నుద్యోగమును నేను, సత్వగుణుల। సాత్వికము నేనెయై, యుందు సవ్యసాచి! ॥ ౩౬ ॥ యాదవుల వాసుదేవుండ, నర్జునుండ। పాండవులయందు, మునులలో వ్యాసముని। కవిజనులలోన పార్థ! భార్గవుడ నేను ॥ ౩౭ ॥ దండనము జేయువారల దండమేను;। పార్థ! నేనౌను నాజయోపాయనీతి। జయము నాశించునట్టి రాజనుల కెపుడు;। గోప్యములలోన మౌనంబు, కోవిదులగు। జ్ఞానవంతులదైనయాజ్ఞానమేను; ॥ ౩౮ ॥ సర్వభూతంబులకును బీజంబునైన। దేదియో యది నేనౌను; నింతయేల। జంగమస్థావరాత్మక జగమునందు। భూతమేదేనిగలుగు నాభూతమెల్ల। లేదునన్నువినా, మరి, లేదు, పార్థ! ॥ ౩౯ ॥ అరిసూదన! దివ్యంబులైన, నావి। భూతులకు,

నంతమును లేదు పురుషవర్య! । యీవిభూతులవిస్తారమిటులనీకు । జె
ప్పబడియెను పార్థ! సంక్షేపముగను ॥ ౪౦ ॥ కాంతియుక్తమునైశ్వర్య
వంతమగుచు । జాలనుత్సాహభరితమౌ సత్వమేది । గల్గునో, యది
యంతయు గల్గుచుండు । నాదు తేజోంశమున నర్జునా! ధ్రువంబు ॥
౪౧ ॥ బహువిధంబైన నీజ్ఞాన బహుళమునను । పార్థ! నీకేమి? నేనీ
ప్రపంచమెల్ల । నొకటియంశచేవ్యాపించి యున్నవాడ ॥ ౪౨ ॥

ఇది విభూతియోగమను దశమాధ్యాయము.

:O:

ఏకాదశాధ్యాయము.

అర్జున—నన్నుగరుణింప నధ్యాత్మనామకంబు । నిరతిశయమగును, గోప్య
మై బరగువాక్య । మేదిజెప్పితివో, దాన నెడలెనాదు । మోహమం
తయు, శ్రీకృష్ణ! మురవిభేది ॥ ౧ ॥ వినగబడియెను, నాచే, సవిస్తర
ముగ । పద్మపత్రాక్ష! నీచేత, బ్రాణికోట్ల । పుట్టుకయు, నాశనంబు
ను, పుణ్యపురుష! । యవ్యయంబైన నీమహాత్మ్యముగూడ ॥ ౨ ॥
నీవుచెప్పితివెట్టులు నిన్నుగూర్చి । యట్టియీశ్వరరూపంబు, నభవ!
నేను । గోరుచున్నాను చూచుటకొఱకు దేవ! ॥ ౩ ॥ స్వామి! యా
రూపమేజూడ జాలియుందు । ననుచు నీవెంచినను, నాకు నవ్యయం
బు । నైననీవిశ్వరూపము, నభవ! నీవు । చూపవయ్యా, యోగేశ్వర!
చూపుమలర ॥ ౪ ॥

గ—పార్థ! నానావిధములు, నప్రాకృతములు । పలువిధములైన, వ
ర్ణాకృతులు గలిగిన । వందలును వేలునైన రూపములునావి । చూ

పెదను చూడుమీ, నీవు చూడఁగలఁడ ॥ ౫ ॥ ద్వాదశాదిత్యులను, వ
స్టవసువుల, మరి। రుద్రులను, నశ్వినులను, మరుద్గణమును। భార
తా! యెన్నఁడును జూడఁబడని యట్టి। యద్భుతంబుల, జూడుమనంత
ములను ॥ ౬ ॥ జంగమస్థావరాత్మక సకలజగము। నవల జూడఁగ గో
రు నన్యంబుతోడ। పార్థ! యీదేహమందొకప్రక్కనున్న। దానిగా
జూడుమీవు నిదానముగను ॥ ౭ ॥ పార్థ! యీనీదు నేత్రంబువలన, న
న్ను। శక్తుఁడవుగావుగన, దివ్యచక్షువిత్తు। గాంచుమీశ్వరయోగం
బు, గడఁగి నాది ॥ ౮ ॥

సంజ—ఓమహారాజ! యిటుమహాయోగులకును। ప్రభువు, హరిపల్కి
యవ్వలపార్థుఁ గోరకు। పరమమైనట్టి విశ్వరూపంబుఁ జూపె ॥ ౯ ॥
పలుమొగంబులు నయనముల్, బహువిధంబు। లైన యాశ్చర్యము
లఁ జూపునట్టిదియును। దివ్యభూషణకలితంబు, దివ్యములగు। నాయు
ధంబులు పైకెత్తి నట్టిదియును ॥౧౦॥ దివ్యమాల్యాంబరధరంబు, దివ్య
గంధ। ములవిలేపంబు గలదియు, పలువిధములు। నైన యాశ్చర్య
ములతోడ సమరినదియు। నంతటను మోములనుగల్గి, యంతమింత।
గానబడనట్టి, దైవంబు గనిరొ నరుడు ॥ ౧౧ ॥ మింటనొక వేయిసూ
ర్యుల మేటికాంతి। యేకకాలంబునందున నెగసెనేని। తుల్యమగు
నదియామహాత్ముని ప్రభలకు ॥ ౧౨ ॥ పలువిధంబుల భాగింపబడినయ
ట్టి। సర్వజగమును నప్పుడు సవ్యసాచి। దేవదేవుని యాదివ్యదేహం
మందు। నొగివిలోకించె, నొకచోటనున్నయట్లు ॥ ౧౩ ॥ అంతనాశ్చ
ర్యమగ్నుడై యర్జునుండు। పులకలంతట మేనున బొటకరింప।
మాధవుని, శిరమునను నమస్కరించి। యంజలి ఘటించి, యాతడి
ట్లనుచుబల్కె ॥ ౧౪ ॥

అర్జున—దేవ! చూచుచునుంటి నీదేహమందు। నెల్లదేవతలను, నటునీ

ళుడైన । పద్మవాసుని బ్రహ్మను, బ్రహ్మఋషుల । నందరిని, పలువి
ధములునైనభూత । సంఘమును, దివ్యములునగు సర్పములను ॥౧౫॥
విశ్వమునకు విభుడవైన విశ్వరూప! । పలుభుజంబులు, నుదరముల్బ
లు మొగములు । నేత్రములు పెక్కులునుగల, నిన్ను నన్ని । చోట్లను,
ననంతరూపుని జూచుచుంటి । నాదిమధ్యాంతములుగానని దేవ ॥
౧౬ ॥ గద కిరీటము చక్రంబు గల్గి, కాంతి । పుంజమై, యంతటను
దీప్తిబుగులుకొనగ । గననశక్యమై, జ్వలియించుఖరకరాగ్ని । కాంతు
లనుబోలు కాంతినిగల్గి, వెలుగు । నప్రమేయుడవగునిన్ను, నన్నియె
డల । జూచుచున్నాడ, నో దేవ! చూపుక్కలర ॥ ౧౭ ॥ తెలియవగు
పరబ్రహ్మంబు దేవనీవె; । యఖిలజగతికి పరమాశ్రయంబునీవె;। య
వ్యయుండవై శాశ్వతంబైన ధర్మ । ములను కాపాడువాడవు; దల
తునిన్ను । నాసనాతనపురుషుండవనుచు, నేను ॥ ౧౮ ॥ ఆదిమధ్యాం
తరహిత, మనంతవీర్య । మపరిమితములు బాహువు, లరుక్కడుశశి ।
నయనములు, మండుచున్నయనలమువంటి । మోముగల్గి, నీ తేజంబు
మూలముగను । విశ్వమిదియెల్లను పరితపింపజేయు । చున్నవానిగ,
నిను జూచుచున్నవాడ ॥ ౧౯ ॥ ఒక్కడవగు నీచేతనె, యుర్వి మొద
లు । నంతరిక్షంబు తుదగలయంతరంబు । నన్నిదిక్కులతోడను వ్యా
ప్తమాయె । భీతిచేమూడులోకములైదరుచున్న, । వద్భుతంబును, ను
గ్రంబునైన నీదు । నాకృతిని దీనిజూచి, మహానుభావ! ॥ ౨౦॥ చొ
చ్చుచున్నారు నీయందు సురగణములు । భయముచే, నంజలిగొం
దరు ప్రాంజలులయి, । నినునుతింతురు, జయజయనినదములను । జే
యుచు, మహర్షిసంఘంబు సిద్ధగణము । పుష్కలస్తోత్రముల, నిన్ను
బొగడుచుంద్రు ॥ ౨౧ ॥ వసువులును, రుద్రు, లాదిత్యవర్గము, మరి।
యక్షులును, సిద్ధ సాధ్యులు, నశ్వినులును । నలపితరులు, విశ్వేదేవ

తలు, మరుద్గ। ణమును, గంధర్వరాక్షసనాయకులును,। నిన్ను నా
శ్చర్యముగ్నులై నిక్కి నిక్కి। జూచుచున్నారు, వీరంత చోద్యముగ
ను ॥ ౨౨॥ పలుమొగంబులు, నయనము, ల్బాహువులును। నూరు
వులు, పాదములు, పలునుదరములును। భీతిబుట్టించు కోరలు, పె
క్కుగల్గి। యధికమైయొప్పునీరూపమంత జూచి। జడియు లోకము,
నేనును జడియుచుంటి॥ ౨౩॥ వర్ణములనేకములు గల్గి, వన్నెకెక్కి।
దీప్తమైమింటనంటుచు, దెరవబడిన। యాననంబులు, కాంతిచే నల
రుచున్న। విపులనేత్రంబులును, గల్గివెలయునిన్ను। గాంచి, భీతా
త్ముడగునేను, గాంచనయితి। ధైర్యమును, మనస్సంతుష్టి దవులద
య్యె॥ ౨౪॥ భీతిగొల్పెడు కోరలచేతని డి। ప్రళయవహ్నినిబోలు
నీవదనములను। జూచినేదిక్కులను మరిజూడజాల। కుంటి; సుఖము
ను బొందకయుంటి; గాన। సుప్రసన్నుడవగుము, విశుద్ధతేజ!॥ ౨౫॥
ధరణిపాలసంఘంబుతో ధార్తరాష్ట్రు। లందరును వీరు, నటువలె
నధికబలులు। ద్రోణభీష్ములు, సూతసుతుడును, నామ। యోధము
ఖ్యులతోగూడ నొక్కమారె॥ ౨౬॥ కోరలనుగల్గి, భయమును గూ
ర్చుచున్న। నీదుమోములలో, జొచ్చినిల్చినార। లందు గొందరు దం
తపుసందులందు। జిక్కుకొని, చూర్ణమానట్లు చేయబడిన। శిరముల
నుగల్గి, యున్నవారరయ దేవ! ॥ ౨౭॥ బహునదీప్రవాహంబులు ప
టురయమున। సభిముఖంబులై, యంబుధియందు జొచ్చు। విధము
గాను, నీనరలోకవీరులంత। యంతటను వెల్గుచున్న నీయాననముల।
యందు, జొచ్చుచునున్నవారతిరయమున ॥ ౨౮॥ ఎట్లు, నాశము
నొందంగ నెగసివచ్చి। పటురయంబున మిడుతలు, భగ్గుమనుచు।
మండునగ్నినిబడు, నట్లె ప్రాణులెల్ల। నాశమునుబొంద నీముఖ నా
శములను। భూరిరయమున జొచ్చుచున్నారు, దేవ! ॥ ౨౯॥ మం

ముచున్నట్టిముఖములు, మనుజవర్గ । మంతయును, నన్నిరెండలను, న
లమిపట్టి । మ్రింగుచున్నావు, వాకుచు మేటితేజ । ముగ్రమౌనీదు
దీధితులు మీకి, సర్వ । జగముండి, తపింపగసాగె దేవ ॥ ౩౦ ॥ దేవవ
ర! నీకుదండంబు, నీవు నాకు । సుప్రసన్నుడవగుమయ్య! నీప్రవృత్తి ।
నెరుగ; నుగ్రరూపుడవగునీవెవడవు; । దేవ! యాద్యుడవగునిన్ను దె
లియగోరు । చున్నవాడను, చెప్పవే యొప్పమీర ॥ ౩౧ ॥

శ్రీభగ—సర్వలోకక్షయమునుజేయుశక్తిగల । కాలమేనౌదు, మరియు
నికాలమందు । నున్నమిచిని, లోకంబులుకడదంప; । నుభయసే
నలయందుందు యోధులందు । నొక్కడునుదక్క లేడు నీవొక్కడుద
క్క ॥ ౩౨ ॥ కావునను లెమ్ము; గెలువుము కౌరవులను; । పొందుము
యశంబు, రాజ్యంబు పుష్కలంబు । ననుభవింపుము; పార్థ! వీరంత
మంది । మున్నెనాచేత నిహతులై యున్నవారు । తలపనీవు నిమిత్త
మాత్రంబుచూవె ॥ ౩౩ ॥ ద్రోణు, భీష్ముని, కర్ణు, సింధుపతినటులె,
యితరులౌ యోధవీరుల, నింతమందె । పార్థ! నాచేత జంపగబడిన
వారి । వీరిగెలువుము; భయమునువీడు; మాజి । సలుపవే లెమ్ము; శ
త్రులగెలుతువీవు ॥ ౩౪ ॥

సంజ—యెన్నని సువాక్యమునుదీని, విని కిరీటి । చాలవణకుచు మ్రొక్కి,
యంజలిఘటించి । మాటిమాటికి బెదరుచు, మాధవునకు । మరల న
మ్రుడై, గద్గదస్వరముతోడ । బలికెనిట్లని, వినయంబు భయము గ
దుర ॥ ౩౫ ॥

అర్జున—సంతసింపుచునున్నది జగమునిన్ను । కీర్తనముజేసి, యోహృ
షీకేశ! మరియు । బొందుచున్నది, యనురాగమును, భయమున ।
దితిసుతులు పారుచున్నారు, దిశలకూర్చి; । సిద్ధసంఘంబులును నమ
స్కృతులుజేసె ॥ ౩౬ ॥ ఏలరెట్టులు మ్రొక్కక, యోమహాత్మ! ।

కమలజానకాదికర్తవు, ఘనుఁడవైన। నిష్పూర్తి యనంత! జగన్ని వాస!। నీవె యక్షరుడవు, దేవదేవుడవును। నున్నదియు, లేనిదియు నీవె, యుభయమునకు। పరుడవునునీవె యీశుడవు, పరమపురుష!॥ ౩౭॥ ఆదిదేవుడవీవె, యనంతరూప। మరి పురాణపురుషుడవు, పరమనిలయ। మీజగంబుకు, నీచేత నీజగంబు। వ్యాప్తమాయెను, తెలిసినవాడవీవె;। తెలియదగు పరధామంబు దేవనీవె ॥ ౩౮ ॥ వాయువును, నగ్ని, యముడును, వరుణుడును, శ। శాంకుడు, బ్రజాపతియును, నతనితండ్రి। నీవె యీశుడవు; దండంబునీకు దేవ!। మరియు పదివేలదండముల్, మరియు మరియు। దండములు దండములు నీకు తత్త్వమూర్తి ॥ ౩౯ ॥ ముందు, వెనుకను, బ్రక్కల, మూలలందు। జేరి, సాష్టాంగములునీకుజేతు, నమిత। వీర్యమును, మేరమీరినవిక్రమంబు। గల్గి, యంతటవ్యాపించు కారణమున। సర్వరూపుడవైతివి సన్నుతాత్మ! ॥ ౪౦ ॥ దేవ! యీనీమహిమను దెలియనట్టి। నే, గతుబ్రమాదవశమున, నెనరుకల్మి। యాదవా! కృష్ణ! చెలికాడ, యనుచు నేను। బలుకుచుంటిని, నెయ్యంపుబలముపలన ॥ ౪౧ ॥ అచ్యుతా! నేనునిను పరిహాసమునకు। విహరణశయనాసనముల, వేడుకలర। తిండితినువేళ, నొంటిగాదినుగు నెడల। నలువురిననుక్షమంమన, పలువిధముల। నే, దిరస్కారమును జేసి, యెరుగనైతి। నట్టినాయపరాధంబు నప్రమేయ!। సైచి, రక్షింపవే! నన్ను సన్నుతాత్మ ॥౪౨॥ జంగమస్థావరాత్మక జగమునకును। జనకుడవు, పూజ్యుడవు, చాల ఘనగురుడవు। గాన, లోకత్రయముల సమానుడెవడు। లేడు, యధికుండుగల్గునే? యీడు లేని। సుప్రభావంబుగలవాడ, వప్రమేయ!॥ ౪౩ ॥ అందువలనను కాయంబు నవనిజేర్చి। మ్రొక్కి యీశుడవును, నరిపూజ్యుడవును। నైన, నీసుప్రసాదమునందువాడ;। సుతుని య

పరాధమును తండ్రి, హితునితప్పు। హితుడు, నాప్రియురాలిమఱిత
ము దాని। ప్రియుడుసైచినరీతిని, ప్రేమమీర। స్వామి! నాయపరా
ధంబు సైపుమయ్య ॥ ౪౪ ॥ ఎవ్వరునుమున్నుజూడని యీస్వరూప।
మును విలోకించి, యోదేవ! ముదితుడైతి;। నామనము భీతిచే చల
నంబు నొందె;। చూపవేనాకు నీపూర్వరూపమిపుడు। కరుణనోదేవ
దేవ! జగన్నివాస! ॥ ౪౫ ॥ వేయిభుజములుగలిగిన విశ్వమూర్తి!। శిర
మునను కిరీటము, మరిచేతులందు। గదయు చక్రంబుగల, నిన్ను క
నులజూడ। గోరెద, చతుర్భుజంబులకొమరుమిగులు। పూర్వరూపం
బుదాల్పవే, పురుషవర్య! ॥ ౪౬ ॥

శ్రీభగ—సుప్రసన్నత నాచేత జూపబడియె। నర్జునా! విశ్వరూపంబు,
నాత్మయోగ। బలమునను, పూర్వమెప్పుడు, పరులచేత। నిదియు
చూడంగబడనిది, మొదటిరూపు। మిగులనుత్కృష్టమైనది, మేరలేని।
దియును, తేజోమయంబైన, దివ్యతనువు ॥ ౪౭ ॥ వేదయజ్ఞాధ్యయన
ముల, తపము మరియు। దానముల, కర్మముల, నుగ్రతపమువలన।
నోకురుశ్రేష్ఠ! యీనరలోకమందు। నీస్వరూపుడనగు నన్ను, నితరు
లెవరు। నీవొకడుదక్క; జూడంగనేరరుగద ॥ ౪౮ ॥ జడమతివిగాక
యుండుము; జడియవద్దు। యిట్టిఘోరమగు నారూపమీవుజూచి। భీ
తివిడనాడి, మనమున బ్రీతిగల్గి। తిరిగినాదగు వెనుకటిదేహమీవు। వే
గజూడుమి, కురువర్య! వేడ్కలర ॥ ౪౯ ॥

సంజ—అర్జునునిగూర్చి కృష్ణుడిట్లనుచుబలికి। తిరిగితనపూర్వరూపం
బు తెరగుజూపె। నామహాత్ముడు సౌమ్యదేహంబుదాల్చి। యులుకు
చున్నట్టి, యర్జునునూరడించె ॥ ౫౦ ॥

అర్జున—స్వామి! యిప్పుడు నీదగు సౌమ్యమైన। మానుషాకారమును
జూచి, మరలనేను। స్వస్థతనుబొంది, చైతన్యసంయుతుండ। నైతి,
పూర్వస్వభావంబు నబ్బెమరల ॥ ౫౧ ॥

శ్రీభగ—చూడనశర్లభ, మిపుడీవు చూచినట్టి। యాస్వరూపంబు నాయ
ది, యహారహంబు। జూడగోరుచుర్దాని, సురలుగూడ ॥ ఎటులజూ
చితివో నన్ను, నటులనన్ను। జూడశక్యంబుగాదల్ల శ్రుతులచేత।
తపములను, యజ్ఞములు, మరిదానములను ॥ ౫౩ ॥ ఓపరంతప! యీ
విశ్వరూపినైన। నన్ను నిజముగ దెలియుగ, నన్నుజూడ। నన్నుబొం
దంగ, శక్యమా సన్నెనమ్మి। యున్న, నిశ్చలభక్తిచే, నన్నుతాత్మ॥
౫౪ ॥ నాకొరకు కర్మజేయుచు, నన్నెగతిగ। ననయమునునమ్మి, నా
భక్తుడైనవాడు। సంగవర్జితుడై, భూతసంఘమందు। వైరమింతయులే
కుండ బరగువాడు। పాండవా! బొందుచున్నాడు, వాడునన్నె ॥౫౫॥

ఇది విశ్వరూపసందర్శనయోగమను యేకాదశాధ్యాయము.

———:O:———

ద్వాదశాధ్యాయము.

———

అర్జున—ఇటుసమాహితచిత్తులై యెపుడు నిన్ను। ధ్యానమును జేయుభ
క్తులో? యుత్తరంబు। నైన యవ్యక్తమును గొల్చినట్టివారొ?। యు
భయులందెవ్వరెకుడు యోగవిదులు ॥ ౧ ॥
శ్రీభగ—భక్తులెవ్వరు నాయందు బరపి మనము। నతిసమాహితచిత్తు
లై, యనవరతము। పరమమౌశ్రద్ధతో నాయుపాసనమును। జేతురో
వారు యోగము శ్రేష్ఠతరము। గా నెరుగువారలని యెంతు నేను
పార్థ! ॥ ౨ ॥ ఎవ్వరెన్నడు చెడనిది, యిట్టిదనుచు। దెలుపశక్యంబు
గానిది, లేటపడని। యట్టిదియు, నంతటను నిండినట్టిదియును। తలప
శక్యంబుగానిది, దాగియవలె। బ్రకృతియందున సాక్షియై బరగున

దియు। చలనమొందక ధ్రువముగ నిలచునదియు। నైనదానిని, ధ్యా
నిః తురట్టివారు ॥ ౩ ॥ ఇంద్రియగ్రామమును నిగ్రహించి, సర్వ। కా
లములయందు, సమబుద్ధికలిగి, సర్వ। భూతహితమున, నాసక్తిబొం
దుచున్న। వారుగూడను, బొందుచున్నారునన్నె ॥ ౪ ॥ అధికకష్టము
నవ్యక్తమందు సక్త। మైనచిత్తముగలవారి; కదియునేల। యనిన దే
హాభిమానమునందు వారి। కధికకష్టంబు నవ్యక్తమందుజేర ॥ ౫ ॥
సర్వకర్మలు నాయందు సన్యసించి। నన్నె యుత్తమగతిగను నమ్మి
యుతర। చింతలమమాని, యోగంబుచేత నెవరు। ధ్యానమునసల్పి
కొల్తురో, దవిలినన్ను ॥ ౬ ॥ పార్థ! నాయందు చిత్తంబు బరపిన
ట్టి। వారలకునేను మృత్యురూపంబునైన। భవమహాంబుధినుండి,
సత్వరను, నుద్ధ। రించువాడనునాదు, నేనెంచిచూడ ॥ ౭ ॥ నిల్పు
మునమనంబు నామీద; నీదుబుద్ధి। నుంచుమీ నీవునాయందు; నుండగ
లవు। ముందునాలోన, సంశయమిందులేదు ॥ ౮ ॥ నీవు నాయందు
చిత్తంబు నిశ్చలముగ। నిల్పనేరకపోయిన, నీవు నపుడు। దవిలి య
భ్యాసయోగముదాల్చి, నన్ను। బొందుటకు నిచ్ఛయింపుము, పురు
షవర్య! ॥ ౯ ॥ నీవు నభ్యాసమును జేయనేరకున్న। నహము మత్క
ర్మపరుడవు, నటులనీవు। నాకొరకు కర్మములజేసి నాడెముగను। సి
ద్ధిబొందెదవర్జునా! సిద్ధమిదియు ॥ ౧౦ ॥ అదియు జేయగశక్తినీకబ్బ
దేని। యర్జునా! నీవు నాయోగమాశ్రయించి। నియతచిత్తుండవ
గుచును, నిఖిలకర్మ॥ ఫలమువిడువుము సర్వత్ర, పార్థ! నీవు ॥౧౧॥
జ్ఞానమభ్యాసమునకు, శ్రేష్ఠంబునుమ్ము। జ్ఞానయోగమునకంటె, ధ్యా
నంబులెస్స। ధ్యానమునకంటె, ఫలపరిత్యాగమధిక। మగును, శాం
తియునధికమా త్యాగమునకు ॥ ౧౨ ॥ ప్రాణికోట్లకునెల్ల నిర్వైరి,
మైత్రి। వైరపువాడును, కరుణచేబరగువాడు। మమతయును నహం

కారము మానువాడు। సుఖముదుఃఖంబునొకరీతి జూచునట్టి। బుద్ధి
గలవాడు, ఓర్పును బొందువాడు ॥ ౧౩ ॥ నిరతసంతుష్టుడును,
దృఢనిశ్చయుండు। ధ్యానపరుడును, నియమితమైనచిత్త। వృత్తిగల
వాడు, నాకు నర్పింపబడిన। చిత్తమును బుద్ధిగల భక్తశేఖరుండు।
నెవ్వడో, వాడు నాకెప్పుడిష్టుడగును ॥ ౧౪ ॥ భయపడదు లోకమె
వ్వానివలన, నెవడు। జడియడో లోకమునుజూచి, సంతసంబు। నస
హనంబును భయమును నార్తియును। నెవడు విడుచునో, వాడె
నాకిష్టుడగును ॥ ౧౫ ॥ పయపేక్షయు లేనివా, డెపుడు శుచియు। ద
క్షుడును, మరిపక్షపాతంబు లేని। వాడు, నారంభముల నెల్ల వదలు
వాడు। భీతిలేనట్టిభక్తుడు, ప్రియుడు నాకు ॥ ౧౬ ॥ అలర డెప్పుడు,
ద్వేషింపడార్తి బొంద। డాశబొందడు, విడుచు శుభాశుభముల।
నెవడుభక్తుడో, వాడు నాకిష్టుడగును ॥ ౧౭ ॥ శత్రులందును నటువలె
మిత్రులందు। మానమందును, నటులవమానమందు। చలికి వేడికి,
సుఖదుఃఖములకు నటుల। నెవడు సముడగు, సంగరహితు డెవండు ॥
౧౮ ॥ మరియు నిందాస్తుతులను సమాను డెవడు। దాల్చు నెవ్వడు మౌ
న వ్రతంబు, నెంత। కొంచమునైన సంతుష్టిగొను నెవండు। యొ
క్క యొడనిల్లు లేకుండనుండు నెవడు। నిశ్చయంబైనబుద్ధిచే నెగడు నె
వడు। నాకుభక్తుడు నెవ్వడానరుడు ప్రియుడు ॥ ౧౯ ॥ నన్నె యు
త్కృష్టగతిగా నమ్మి యెవరు। నమృతధర్మంబు దీని నత్యంతశ్రద్ధ। దా
ల్చి నే చెప్పినట్టి। విధంబుగాను। తాముపాసనచేతురో తవిలివారు।
భక్తులును పరమాప్తులు పార్థ! నాకు ॥ ౨౦ ॥

ఇది భక్తియోగమను ద్వాదశాధ్యాయము

త్రయోదశాధ్యాయము.

అర్జున—ప్రకృతిపురుషులఁజెప్పుము; పరమపురుష! । క్షేత్రమును, మఱి
క్షేత్రజ్ఞు, జెప్పుమయ్యా! । జ్ఞానమును, మఱి జ్ఞేయంబు, నానతిమ్ము ॥౧॥
శ్రీభగ—క్షేత్రమని యీశరీరము చెప్పబడును; । దాని నెఱిఁగెడివాఁడు
క్షేత్రజ్ఞుఁడనుచు । దీని నెఱిఁగినవారు కౌంతేయ! యనిరి ॥ ౨ ॥ తలఁపు
మర్జున! నన్ను క్షేత్రజ్ఞునిగను । క్షేత్రములనన్నిటను మఱి క్షేత్రమిది
యు । నితఁడు క్షేత్రజ్ఞుఁడనెడు నేయెఱుకఁగలదో । నామతంబుననదియె
జ్ఞానంబు పార్థ! ॥ ౨ ॥ ఏదో, యెట్టిదో, యీ క్షేత్రమే వికార । ము
నుగలదియొ, నేకారణముననుకార్య । మేదిపుట్టునో, క్షేత్రజ్ఞుఁడెవఁడో
మరియు । నే ప్రభావముగలవాఁడో, నివియునంత । జెప్పెదను పార్థ!
నీకుసంక్షేపముగను ॥ ౩ ॥ పలువిధంబుల ఋషులచే బలుకఁబడియె । తత్స్వ
రూపంబు, మరియు వేదములచేత । బరఁగ ప్రత్యేకముగ జెప్పబడియె
నదియె; । సంశయరహితంబుగను, నిశ్చయము జేయ । బడిన యుక్తి
యుక్తములగు, బ్రహ్మసూత్ర । వాక్యములచేత, లెస్సగాబలుకఁబడియె ॥
౪ ॥ భూతములు, నహంకారము, బుద్ధి, మాయ । జ్ఞానకర్మేంద్రియ
ములు, మనంబు, నొకటి । విషయములునైదు, తత్వముల్ వినుము
పార్థ! ॥ ౫ ॥ అర్జునా! యిచ్ఛ, ద్వేషంబు, నార్తి, సుఖము । కా
యమును నింద్రియంబులు కలసియుంట । యలమనోవృత్తి, ధైర్య
మివన్నియును, వి । కారములతోడఁగూడి, సంగ్రహముగాను । క్షేత్రమ
నియెడు పేరుచే జెప్పబడియె ॥ ౬ ॥ పొగడుకొనకుంట తన్నుదాఋజుని,
తనము । ధర్మమును వెలిబుచ్చెడు దంభమడిగి । యుంట, హింసలే
కుండుట, యొరులనుత । మించుటయు, కౌటిల్యంబు ద్రెంచుటయును

నాత్మగురుసేవ, శౌచంబు, నధికమైన। నిశ్చలత్వంబు, మరి మనోని
గ్రహంబు ॥ ౭ ॥ విషయములయందు కోరిక విడుచుటయును। మరియ
హంకారమెప్పుడు మరచియుంట। జన్మమరణ జరారోగజంబులైన।
భూరిదుఃఖంబులను తలపోయుచుంట ॥ ౮ ॥ అనయమును బుత్రదార
గృహాదులందు। ప్రేమ, తాదాత్మ్యభావంబు విడుచుటయును। యిష్ట
లాభంబునందు ననిష్టపీడ। గల్గుతరి, సమబుద్ధిని, గలిగియుంట; ॥ ౯ ॥
అవలనాయందు నెప్పుడనన్యమైన। చలనమును లేని భక్తియు, జనులు
లేని। స్థలములందుండుటయు, జనసంఘమందు। జేరుటకునను రాగం
బు జెందకుంట ॥ ౧౦ ॥ నిత్యసుధ్యాత్మవిజ్ఞాననియతిగనుట। తత్త్వవి
జ్ఞానఫలమగు దానియందు। దృష్టినుంచుట, యనునివి దెలుపబడెను।
జ్ఞానమును పేర, మరియు నజ్ఞానమనుచు। బలుక్రమరు దీనికి తరవతా
వానినెల్ల ॥ ౧౧ ॥ జ్ఞేయమేదియొ దానిని జెప్పెదనిక। నేది దెలిసిన
మరణరాహిత్యమొందు। నాది లేనిది, యుత్కృష్టమైనబ్రహ్మ। మది
యె సదసత్తులుగానిదగుచుబరగు ॥ ౧౨ ॥ అంతటను పాణిపాదము,
లన్నియెడల। నేత్రములు, తలల్ ముఖములు శ్రోత్రములును। గల్గి,
యాపరబ్రహ్మముగలదు, లోక। మందు, పూర్తిగ వ్యాపించి, యన్ని
యెడల ॥ ౧౩ ॥ పార్థ! సర్వేంద్రియంబుల పనులచేత। వెల్గుచున్న
ట్లుదోచిన, వివిధములగు। నింద్రియంబులు లేనిది, యెందుదాను।
నంటకున్నను ధరియించునన్ని. యగుణ। మైన దానన్నిగుణములన
నుభవించు ॥ ౧౪ ॥ ప్రాణులకు లోవలను వెలుపలనుగలదు। ఈచ
రాచరరూపమై యెసగునదియె। తలప నతిసూక్ష్మమాటను దెలియ
బడదు। మిగులదవ్వగు, నుండు సమీపమందు ॥ ౧౫ ॥ బ్రహ్మ మవిభ
క్తమయ్యాను, ప్రాణులందు। నెల్లను విభక్తముగదోచు, నెల్లభూత।
ములను ధరియించుచుండును, విలయమందు। వానినిగ్రహించు, బు

ట్టించు, వానినురల ॥ ౧౬ ॥ తేజములనెల్ల వెలిగించు తేజమదియు।
మరియు వ్యతిరిక్తమదియు తమంబుకంటె। జ్ఞానమును మరిజ్ఞేయం
బు, జ్ఞానగోచ। రంబునైనది, యీసర్వప్రాణులహృద। యములను
న్నది, యరిచెప్పనగును నదియు ॥ ౧౭ ॥ క్షేత్రమును, మరిజ్ఞానము,
జ్ఞేయమిట్లు। దెలుపబడియె సంగ్రహముగ, దివిరినాదు। భక్తుడిద్దాని
దెలిసి, నాభావమునకు। వాడు సన్నద్ధుడగుచున్నాడు, పార్థ!॥
౧౮ ॥ ప్రకృతి పురుషుడు, నీరెండు పార్థ! తెలియు। మాదిలేనివి
గాను, బుద్ధ్యాదివికృతి। రూపములు గుణములును, నెరుగుము, నీవు।
ప్రకృతివలనను బుట్టినవానిగాగ ॥ ౧౯ ॥ కార్యమగు దేహమును, మరి
కరణములను। నింద్రియంబుల, బుట్టింప హేతువగును। ప్రకృతి, సుఖ
దుఃఖములననుభవమునొంద। బురుషుడే కారణంబనియెరుగుమీవు ॥
౨౦ ॥ ప్రకృతియందున్నవాడగు, ప్రకృతివలన। బుట్టినట్టి గుణంబు
ల, బురుషుడనుభ। వించు, గుణసంగముననె సంభవించుచుండు। బు
ణ్యపాపయోనులదాను బుట్టుటయును ॥ ౨౧ ॥ అరయువాడును, సా
క్షియై యనుమతించు। నట్టివాడును, భరియించునట్టివాడు। యను
భవించెడువాడు, నిరూముడుండు। నగుచు, బరమాత్మయనబడునట్టి
పురుషు। డీశరీరమునందు నుత్కృష్టుడగును ॥ ౨౨ ॥ ఎవ్వడీప్రకా
రంబుగ నెరుగు బురుషు। గుణసహితమైన ప్రకృతిని, గణనచేసి।
యెరుగునో, వానివర్తన మెట్టులున్న। నైనబుట్టడు తిరిగి, వాడవని
యందు ॥ ౨౩ ॥ చూచుచున్నారు కొందరు, శుద్ధబుద్ధి। యందునిర్మ
లమనముచే నాత్మనెపుడు। ధ్యానయోగముచే, నికనన్యులల్ల।
సాంఖ్యమున, గొందఱల్ల నిష్కామకర్మ। యోగమున, నాత్మజూచు
చునున్నవారు ॥ ౨౪ ॥ ఈప్రకారము మరికొందఱెరుగలేక। పరుల
చేవిని, యాత్మనుపాసనంబు। జేయుచున్నారు, శ్రవణంబుజేయునట్టి।

వారును, నతిక్రమించుచున్నారు మృతిని ॥ ౨౫ ॥ జంగమస్థావరాత్మ
క సకలజగము। నందుబుట్టెడు సత్త్వమెంతైనగాని। తెలియుమా వ
స్తువెల్లను కలిగినదని। ప్రకృతిపురుషసంసర్గమువలన పార్థ! ॥ ౨౬ ॥
ఎవడు భూతంబులందెల్ల నేకరీతి। నున్న, పరమేశ్వరుని ప్రాణులన్ని
యును, న। శింపుచుండగ, నెపుడు నశింపడనుచు। చూచుచున్నా
డో, వాడె పో చూచువాడు ॥ ౨౭ ॥ సర్వప్రాణులయందున సమము
గాను। నున్న, యీశ్వరుజూచుచునున్నవాడు। నెట్టులాత్మచే నా
తన్ను హింసజేయు। వాడునుగాడో, యందుచే వాడుపరమ। గ
తిని పొందుమనున్నాడు, కలుషరహిత! ॥ ౨౮ ॥ బహువిధంబుల గర్మ
ముల్ప్రకృతివలన। మాత్రమే జేయబడుచుండు, మరియునాత్మ। కర్త
యెప్పుడుగాడని, గడగియెవడు। జూచుచున్నాడో, వాడె పో చూచు
వాడు ॥ ౨౯ ॥ భూతముల భిన్నభావము, బుద్ధినెప్పు। డొకట్రేటి
యాత్మయందుననున్నయట్లు। చూచుచున్నాడో, యెప్పుడు జూచు
చుండు। వానివిస్తారమాయాత్మవలననను చు। నపుడు నాతడు బ్ర
హ్మంబెయగును పార్థ! ॥ ౩౦ ॥ ఆదిలేనందువలనను, నగుణుడౌట।
నవ్యయుండైన యాపరమాత్మ, దేహ। మందునున్నను, కౌంతేయ!
యతడుచేయ। డేమియును, నంటదాతని నేఫలంబు ॥ ౩౧ ॥ ఎట్టులా
కాశభూతంబు నెల్లయెడల। వ్యాప్తనయ్యును, గడుసూక్ష్మమగుటచే
త। నంటకుండునో, నావిధి నాత్మదేహ। మందు సర్వత్రయుండియు
నంటడెపుడు ॥ ౩౨ ॥ భారతా! యెట్టులొకడయ్యు భానుడీజ। గంబు
సర్వము వెలిగించి, కాంతులిమ్ము। నటులె, సర్వశరీరమీయాత్మయెపు
డు। దాను వెలిగించుచున్నాడు తనవెలుగున ॥ 33 ॥ ఈప్రకారముగా
జ్ఞానదృష్టిచేత। ప్రకృతిపురుషులభేద, మవ్యక్తమైన। ప్రకృతియొకట

యు, మరిదానివలనబుట్టు । భూతముల యభావగమనంబును వెవం
డు । నెరుగు, నాడె పరబ్రహ్మమెపుడుఁబొందు ॥ ౩౪ ॥

ఇది క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞవిభాగయోగమను త్రయోదశాధ్యాయము.

———:0:———

చతుర్దశాధ్యాయము.

శ్రీభగ—జ్ఞానములలోన మిక్కిలి నాడెమైన । యేపరజ్ఞానమును, బొం
ది యెల్లమునులు । కాయమునుబాసి, యుత్కృష్టగతిని గగరొ । మర
లదానిని జెప్పెద, నెరుగుమీవు ॥ ౧ ॥ పొందియీ జ్ఞానసాధనమును
బురుషులు । నాదగుస్వరూపముబొంది, మీదనుగల । జన్మమునుబొం
ద, రాసృష్టిసమయమునందు । ప్రళయమందను బొందరు వ్యథను వా
రు ॥ ౨ ॥ భారతా! నాదియగు గొప్ప ప్రకృతియోని । యందు నే గ
ర్భమును నుంచుచుందు, దాని । వలన భూతంబులెల్లను ప్రభవమొం
దు ॥ ౩ ॥ ఓయికౌంతేయ! విను సర్వయోనులందు । మూర్తులేపిజనిం
చు, నామూర్తులకును । నధికముగుప్రకృతియెతల్లి యగును, మరియు ।
బీజమును నిచ్చునట్టి యా పితను నేనె ॥ ౪ ॥ ప్రకృతివలననుబుట్టు స
త్వము, రజంబు । తమమునను గుణములుమూడు, తనువునందు । న
వ్యయుండగుదేహి నత్యధికముగను । పార్థ! యరిగట్టుచున్నవి, భ్రాం
తుజేసి ॥ ౫ ॥ ఆగుణంబులస్వచ్ఛంబునగుటవలన । మరిప్రకాశకమౌట
ను, కరముపద్ర । వరహితంబౌట, సత్వంబు దురితదూర! । చాలసుఖ
సంగమున, జ్ఞానసంగమునను । కట్టుచున్నది, దేహిని, గలుషరహిత!
౬ ॥ రానివస్తువుగోరుట, ప్రాప్తమైన । విషయముల ప్రీతిబొందుట,

వీనివలన। గల్గినరజోగుణంబు రాగాత్మకంబు। గాను తెలియుము,
కర్మసంగమునదిదియు। కట్టుచున్నది, దేహిని, కలుషరహిత! ॥ ౭॥ దే
హధారులకెల్లను మోహకరము। నైన, తమముబుట్టినది యజ్ఞాన
మునను। ననుచు దెలియుము, భారతా! యదియుగట్టు। నిరతమును
ప్రమాదాలస్యనిద్రలనెడు। వానిచేతను, దేహిని, భ్రాంతుజేసి ॥౮॥
పార్థా! సుఖమందుగూర్చు సత్వంబు, మరిర। జోగుణము కర్మమం
దుగూర్చును; తమంబు। జ్ఞానమును నావరించి, నిశ్చయముగాను।
మరచియుండుటయందున బరగగూర్చు ॥౯॥ రజమును తమోగుణ
మును దిరస్కరించి। సత్వమును గల్గుచున్నది, సత్వతమసు। లనుది
రస్కరించి రజంబు, కనుబ్రకటన। సత్వరజసులదగు తిరస్కారమున
ను। భారతా! తమోగుణమును బరగుచుండు ॥ ౧౦ ॥ ఎప్పుడీదేహ
మునను, సర్వేంద్రియముల। శ్రోవలందున, జ్ఞానస్వరూపమైన। తె
లివిపుట్టుచున్నదో, తెలియునప్పు। డనఘ! సత్వంబు వృద్ధిబొంది
నదియనుచు ॥ ౧౧ ॥ ఒరులసొత్తును గోరుటయును, ప్రవృత్తి। కర్మ
ములమొదలిడుటయు, కలతపడుట। యిచ్ఛయును, బుట్టుచుండగ,
నెరుగుమీవు। మించెను, రజోగుణంబని, మేటివీర! ॥ ౧౨ ॥ అర్జు
నా! తెలివిలేకుంట, యప్రవృత్తి। సావధానము లేకుండ బోవుట
యును। మోహమునునివిగల్గు, తమోగుణంబు। వృద్ధిబొందుచునుం
డగ, నిద్ధచరిత! ॥ ౧౩ ॥ సత్వమును వృద్ధిబొందుచు సాగుచుండ।
నెపుడు మరణంబునొందునో యీశరీరి। యపుడుబొందెడు, స్వ
చ్ఛంబులైన బ్రహ్మ। వేత్తలందెడిలోకము ల్వినుతశూర! ॥ ౧౪ ॥
అలరజోగుణమును వృద్ధినందుచుండ। మరణమొందిన యాతడు,
మనుజులందు। బుట్టుచున్నాడు, మరియు తమోగుణంబు। వృద్ధి
బొందుచునుండగ విలయమొందు। వాడు, మూఢయోనులయందు

ప్రభవమొందు ॥ ౧౫ ॥ పలుకఁదురు సుకర్మమునకు ఫలముసాత్త్వి। కంబునిర్మలమైనదిగాను మఱియు। నలరజోగుణకర్మంబు ఫలముదుః ఖ। ముగ, దమఃకర్మమునకును, ముఖ్యఫలము। నోయి కౌంతేయ! యజ్ఞానమేయటంచు ॥ ౧౬ ॥ సత్త్వమున బుట్టుచున్నది జ్ఞానమరయ। ప్రబలును రజోగుణమున, లోభంబె; మఱియు। మోహమును ప్రమాదంబు తమోగుణంబు। వలన నజ్ఞానయుతముగ గలుగుచుండు॥౧౭॥ ఊర్ధ్వలోకంబులకు బోవుచున్నవారు। సాత్త్వికులు, రజోగుణవృత్తి సహితులెపుడు। మధ్యమస్థానతలంబున మనికిగాంత్రు। పోవుచుందు రధోగతి పొంది తామ। సులును, పశ్వాదియోనుల గలుగుచుండి ॥ ౧౮ ॥ ఎప్పుడు వివేకి, గుణములకితరమైన। కర్తనొకనిని జూడడో, కర్మసాక్షి। యా గుణాతీతు నెరుగునో, యపుడువాడు। నాస్వరూపంబు బొందుచున్నాడు పార్థ! ॥ ౧౯ ॥ దేహములు బుట్టినట్టి యా త్రిగుణములను। దేహియెప్పుడు తానునతిక్రమించు। జన్మమృత్యుజరాదుఃఖసముదయముల। వలన, నప్పుడె విడువంగబడుచువాడు। పొందుచున్నాడు, నమృతత్త్వమును కిరీటి! ॥ ౨౦ ॥

అర్జున—త్రిగుణములనిట్లుదాటిన దేహి దేవ!। యెట్టిచిహ్నముల్ గల్గువాడీశ! మఱియు। నెట్టియాచారవంతుడో? నెట్లుదాటు। చున్నవాడీగుణంబులఁ? సుభగచరిత! ॥ ౨౧ ॥

శ్రీభగ—పాండవా! వాడు తనకు సంప్రాప్తమైన। సత్త్వగుణకార్యమును ప్రకాశంబునైన। యలరజోగుణకార్యంబునగు ప్రవృత్తి। నైన, తామసంబైన మోహంబునైన। తాను ద్వేషింపడెప్పుడు, తలగియున్న। యట్టి కార్యములనుగూర్చి యాసపడడు ॥ ౨౨ ॥ పక్షపాతము లేనట్టి వానివలెను। నున్నయెవడు గుణములచే, నూపబడడో। యుండు గుణములే వర్తించుచున్నవనుచు। దలచి, యెవ్వడుపొందడో

చలనమెంచు ॥ ౨౩ ॥ ఎవడు సుఖదుఃఖములయందు నెపుడు సము
డో। మఱియునాత్మావలోకన పరుడెవండో। సమముగా జూచు, రా
యి, కాంచనము, మంటి। గడ్డయును, ప్రియాప్రియములగడు సముం
డు। ధైర్యవంతుడు, సముడు నిందాస్తుతులను ॥ ౨౪ ॥ మానమునం
ను మఱియవమానమునందు। సముడు, సముడు మిత్రారిపక్షములయం
దు నన్నియారంభముల వీడునట్టివాడు। నట్టివాడు గుణాతీతుడనగ
బరగు ॥ ౨౫ ॥ కడుతిరంబైన భక్తియోగమున, నన్ను। నెవడు సే
వించుచున్నాడో, యీగుణముల। వాడు దాటుచు, బ్రహ్మభావంబు
కొఱకు। నతిమిగుల సమర్థుడేయగును పార్థ! ॥ ౨౬ ॥ అట్టులే
లన, నేనె బ్రహ్మంబునకును। స్థానభూతుడ, నవ్యయస్థానమైన। య
మృతపదమున కాశ్రయమగుచు, నిత్య। మైనధర్మంబునకు నాశ్ర
యంబు నేను। నగుదు, నేకాంతసుఖమున కాశ్రయుండ ॥ ౨౭ ॥

ఇది గుణత్రయవిభాగయోగమను చతుర్దశాధ్యాయము.

———::o::———

పంచదశాధ్యాయము.

శ్రీభగ—ఎగువ బ్రహ్మంబె మూలంబు, దిగువనల్ల। మహదహంకార
ములును కొమ్మలుగగల్గి। నట్టి, సంసారవృక్షంబు, నవ్యయంబు। నై
న యశ్వత్థమనబడు; నట్టిదాని। యాకులగును, వేదంబులు; నట్టిదైన
వృక్షమెరిగినవాడెపో వేదవిదుడు ॥ ౧ ॥ దానికొమ్మలు స్థూలీకృతం
బులగుచు। త్రిగుణములచేత, శబ్దమాదిగనున్న। విషయములునను
పల్లవవితతిగల్గి। మిగుల వ్యాపించె, దిగువున మీదగూడ। దానిమూల

టి వేరులు మనుజలోక । మందు కర్మంబు వెన్నంటి యరిగిపొచ్చు ।
చుండు, క్రిందికి నవ్విధినూర్ధ్వమునకు ॥ ౨ ॥ ఇచ్చటనుదీని యాకా
రమెరుగబడదు । ఆదిమధ్యాంతములుగూడ నట్లె తెలియ । బడవు,
దృఢమూలయుతమున శ్వత్థమిదియు । దృఢవిరక్తియన్ శస్త్రాన దీనిద్రుం
చి ॥ ౩ ॥ అవలనేపదమును బొందినట్టివారు । తిరిగి మళ్ళరో, మరిప్ర
వర్తింపబడునో । యెవనిచేత ననాదియౌ నీప్రవృత్తి । మూలకారణ
మైన యాపురుషుశరణు । బొందుచుంటిననుచు, ముముక్షు వెపుడు ।
తగును వెదకంగ, మోక్షపదంబు తాను ॥ ౪ ॥ మానమును మరి మో
హంబు లేనివారు । సంగదోషంబులను గెల్చి జరుగువారు । నిరతము
ను నాత్మయందున నిల్చువారు । తొలగియుండిన యిచ్చలుగలుగువా
రు । మరియు సుఖదుఃఖసంజ్ఞలవరలునట్టి । ద్వంద్వములబాయుజ్ఞాను
లవ్యయమునైన । పదము, దానిని బొందెదువారుచూవె ॥ ౫ ॥ ఆ
పదము వెలిగింపలేరర్కచంద్రశశి । పావకుండును, నేభవ్యపదముబొంది ।
తిరిగి మళ్లరో, యదియనాదివ్యపదము ॥ ౬ ॥ ఆదిలేనట్టినాయొక్క
యంశమేను । జీవలోకంబునందున, జీవభూత । మై ప్రకృతియందు
నుండి యారవదిన్నైన । మనముతో, నింద్రియంబులదనవశముగ । జే
రలాగుచునున్నది, జీవుడగుచు ॥ ౭ ॥ పశరీరముపొందునో యీశ్వ
రుండు । నేశరీరమువిడుచునో, యామెడలను । స్థానములనుండి వా
యువుసౌరభంబు । దీయువిధమున, దానునింద్రియములను, గ్ర ।
హించుకొనిపోవుచున్నవాడీశ్వరుండు । కనులు, చెవులును, స్పర్శం
బు, ఘ్రాణ, రసన । మనెడు నైదింద్రియములను, మనమునందు ।
తానధిష్ఠించి, యితడుశబ్దాదివిషయ । ములననుభవించుచున్నాడు,
వలనుమెరయ ॥ ౮ ॥ తనువువిడిచెడు వానిగ, తనువునందు । నున్న
వానిగ, ననుభవమొందుచున్న । వానిగను, గుణసహితుడౌ వానిగా

ను। చూడలేరు విమూఢులు, చూడగలరు। జ్ఞానదృష్టిని గలవారు సవ్యసాచి! ॥ ౧౦ ॥ యత్నమునుచేయు యోగులీయాత్మను, తమ। యందునున్నట్లుజూతురు, యత్నమెంత। జేసినను, నవివేకులు చిత్తశుద్ధి। లేనివారలు, చూడగలేరు, పార్థ! ॥ ౧౧ ॥ తీక్ష్ణకరగతమైనట్టి తేజమేది,। యఖిలజగము ప్రకాశించునట్లుజేయు। చున్నదో, చంద్రునియందు నున్నతేజ। మేదియో, యగ్నియందలిదేదో, యదియు। నాదుసంబంధమైనదిగా దెలియుము ॥ ౧౨ ॥ వసుధ నేను ప్రవేశించి, బలముచేత। ప్రాణులనుధరియించెడి వాడనాదు। నలరసస్వరూపుడునగు, నబ్జుడనయి। యోషధులనన్నిటినిచేతు, పోషణంబు ॥ ౧౩॥ పార్థ! నేజఠరాగ్నినై, ప్రాణికోట్ల। కాయములనాశ్రయించుచు। వాయువులను। ప్రాణమునపానమునుగూడి, భక్ష్యముల, చతుర్విధంబుల, బచనంబు దొడగిచేతు ॥ ౧౪ ॥ అన్నిప్రాణుల హృదయంబులందునేను। జేరియుంటిని, గావున, స్మృతియు, మరియు। జ్ఞానమును, వానియపగమనంబు, గల్గు। చున్నయవి; సమస్తంబులౌ శ్రుతులచేత। తెలియదగువాడ, వేదంబుతెలిసినట్టి। వాడ, వేదాంతమును జేసినాడ నేను ॥ ౧౫ ॥ క్షరుడు నక్షరుడని, యిరువురుపురుషులు। లోకమున, సర్వభూతంబులును, క్షరుండు। మరియు కూటస్థుడక్షరపురుషుడగును ॥ ౧౬ ॥ వీరలిద్దరికంటెను, నేరుపురుషు। డుత్తముడు, పరమాత్మయై యొప్పుచుండు। ఎవడు ముల్లోకములు ప్రవేశించి తాను। వాని భరియింపుచున్నాడొ వాడె యవ్య। యుండునగు నీశ్వరుండునై యొప్పుపార్థ ॥ ౧౭॥ క్షరునికంటె నతీతుడగాన, నేను। నక్షరునికంటె శ్రేష్ఠుడనగుటవలన। వేదముల, లోకమందున, వినుతిగాంతు। నేను పురుషోత్తముడనని, నిర్మలాత్మ! ॥ ౧౮ ॥ ఈప్రకారముగా మోహమెడలియెవడు। నన్నుదెలియుచున్నాడొ

నా డెముగను । వాడు సర్వజ్ఞుడై, సర్వభావములను । భారతా! నను భజియించు, వాడమిగుల ॥ ౧౯ ॥ చాలగుహ్యతమంబైన శాస్త్రమిది యా । చెప్పబడియెను పార్థ! నాచేతననఘ! । యిట్టులీశాస్త్రమును నరుడెరిగి, బుద్ధి। మంతుడును, కృతకృత్యుడై మనుకిరీటి! ॥ ౨౦ ॥

ఇది పురుషోత్తమప్రాప్తియోగమను పంచదశాధ్యాయము.

———::0::———

షోడశాధ్యాయము.

శ్రీభగ—భయము లేకుండుటయు, సత్త్వభావశుద్ధి। యుండుటయు నిల్కడగ జ్ఞానయోగమందు । దమము, దానంబు, మరియు వేదాధ్యయనము। తపము, యజ్ఞంబు, మరి ఋజుత్వమును, పార్థ ॥ ౧ ॥ సత్యమును హింసలేకుంట, శాంతి, సిగ్గు । త్యాగమును, భూతముల యందు దయయు, మార్ద। వంబు, పిశునత్వమునులేని వర్తనంబు। లేకయుండుట క్రోధంబు, లేకయుంట । విషయలోలత, చాపల్యవృత్తి పార్థ! ॥ ౨ ॥ క్షమయు, తేజంబు, ధృతియు, శౌచంబు, గర్వ। మెడలియుండుటయును, ద్రోహమెవుడు సేయ । కుంట, యనునివి భారతా! కుదిరియుండు। పార్థ! యెవ్వడు దేవసంపదనుగూర్చి। పుట్టునో, వానికెప్పుడు పొలుపుమీరి ॥ ౩ ॥ దంభమును,న భిమానంబు, దర్పము, నవి। పరుషత్వము, వినుముపార్థ! । క్రోధమును, వేకమును, గల్గువానికి, కుపలయమున । బుట్టునెవ్వడునాసురభూతిగూర్చి ॥ ౪ ॥ ముఖ్యముగ దేవసంపద మోక్షమునకు సమ్మతంబును, నాసుర సంపదయును । బాలుపడియెడు, సంసారబంధమునకు । పొందకుము

శోకమును పాండుపుత్ర! యెపుడు । పుట్టితివినీవు, దేవతాభూతిగూ
ర్చి॥ ౫ ॥ పార్థ! యీలోకమందున, ప్రాణికోట్ల । సృష్టిద్వివిధంబు
నాసురసృష్టియనుచు । దైవసృష్టియునని, యందుదైవసృష్టి । చెప్ప
బడె, విశదముగ, నాచేతనిపుడు । నాసురంబైన సృష్టియదంత విను
ము ॥ ౬ ॥ ఆసురస్వభావంబును, నందినట్టి । జనులు, ధర్మప్రవృత్తిని,
తన్నివృత్తి । నేరరెరుగంగ, యుండదు, వారియందు । శుచియు, నా
చారమును, సత్యరుచియునైన ॥ ౭ ॥ ఈజగమసత్య, మాశ్రయమేమి
లేదు; । దగునియామకుడును లేనిదనుచు, వార । లనుచునుందురు,
మరియును, నాలుగుగల । కూడికనుబుట్టె, వేరేమి జాడగలదు? ।
కామమే దీనికంతకు కారణంబు ॥ ౮ ॥ ఈజనులు, నవలంబించి యిట్టి
దృష్టి । యల్పబుద్ధులు, నష్టాత్ములగుచు, క్రూర । కర్ములయి, శత్రు
వృత్తి, లోకక్షయంబు । కొరకు, బుట్టుచునున్నారు, కురువరేణ్య! ॥
౯ ॥ మరియు, నిండించరాని కామంబునాశ్ర । యించి, దంభమాన
మదంబులెపుడుగల్గి । పాడుచింతల, నజ్ఞానవశత, దాల్చి । నిరతమును,
నశాస్త్రీయములౌ నియమములను । గల్గి, వర్తించుచుందురా కాపు
రుషులు ॥ ౧౦ ॥ అపరిమితమును, మరణమే యంతమునగను । నమరి
యున్నట్టిచింతల, నాశ్రయించి । యిష్టకామోపభోగముత్కృష్టము
గను । నరసి, యిదియింతెయని, నిశ్చయాత్ములగుచు ॥ ౧౧ ॥ పలువి
ధములగునాసలన్పాశములను । గట్టువడి, పరాయణతను, కామమున
కు । క్రోధమునకును జిక్కుచు, కులుకుచుండి । కాంక్షసేతురు, కా
మభోగములకొరకు । నర్థసంచయములను, నన్యాయముగను ॥ ౧౨ ॥
ఇపుడు, నాచేత జిక్కినదీధనంబు । ముందు, నీమనోరథమును బొం
దగలను । కలదు నాకీధనం, బిక కలుగగలదు । ముందు, నాకీధనం
బవి పొందుగాను ॥ ౧౩ ॥ చంపబడియె నాచేత నీశత్రు, వింక । నిత
రశత్రువులను సంహరింపగలను । నేనె ప్రభుడను, భోగిని, నేనె సు

ఖని। బలముగలవాఁడ, పూర్ణసంపన్నుఁడ ॥ ౧౪ ॥ ధనముగలవాఁడ, సత్కులమునను బుట్టి। నాఁడ, నాతోడఁ దుల్యుఁడున్నాఁడె యొకఁడు!। యజ్ఞముల జేతు, నిచ్చెదనన్యులకును। సంతసించెద, ననుచు నజ్ఞానవశము। వలన, మోహింపబడినట్టివారలగుచు ॥ ౧౫ ॥ పలువిధంబుల, చిత్తవిభ్రాంతులగుచు। మోహజాలసమావృతబుద్ధులగుచు। కామభోగానురక్తులై, కరము, నశుచి। యగు నరకములను, పతితులగుచునుందురు ॥ ౧౬ ॥ పూనితము దామెయెప్పుడు పొగడుకొనుచు। పెద్దలనిరాకరించుచు, గర్వయు, ధన। మానమదములతో, నామమాత్రయజ్ఞ। ములను, విధ్యుక్తమైన విధులనువదలి। చేయుచున్నారు దంభముచేత, వారు ॥ ౧౭ ॥ కామమును, క్రోధమును, నహంకారదర్ప। బలములను, నాశ్రయించి, స్వపరశరీర। ములను నున్నట్టి, నను, ద్వేషబుద్ధిజూచి। యొరులశ్రేయస్సునోర్వక, యుందురెపుడు ॥ ౧౮ ॥ అశుభులును, ద్వేషులును, క్రూరులయినయట్టి। యానరాధములను, నేనిరంతరంబు। నల్లసంసారములయందు, నసురయోని। లందు, ద్రోయుచునున్నాఁడ నట్టివారి ॥ ౧౯ ॥ జన్మజన్మంబులందున, సవ్యసాచి!। మూఢులాసురయోనినిబొంది, పిదప। పొందుదురు గధోగతిని, నన్ను బొందకుండ ॥ ౨౦ ॥ పార్థ! కామము, క్రోధలోభంబుల నెడు। మూఁడువిధములుగల, యివి, ముఖ్యముగను। నరకమునకును ద్వారంబు, నాశకరము। నాన్న, క్షమూఁడుత్యాజ్యంబులందు చేత ॥ ౨౧ ॥ పార్థ! మూఁడగునీతమోద్వారములను। విడిచిననరుండు, తాజేయువిధుప కెపుడు। తనకు శ్రేయస్కరంబగుదాని, నవల। పొందుచున్నాఁడు యాతఁడు మోక్షగతిని ॥ ౨౨ ॥ వినుముదే మనుష్యుఁడు శాస్త్రవిధినివిడిచి। కామచోదనవర్తించు, గడగివాఁడు। పొందనేరఁడుసిద్ధిని, పొందలేఁడు। భువిసుఖంబును, మోక్షంబు బొందలేఁడు ॥ ౨౩ ॥ చేయఁదగినదియిది, మఱి చేయరాని। దిదియు, నను వ్యవస్థితియందు నెప్పు

మనీకు। శాస్త్రమే ప్రమాణము, పార్థా! శాస్త్రవిధిని। జెప్పబడి నట్టి కర్మంబు నొప్పమీర। తెలిసికొని చేయదగుదువు, తివిరియిచట॥

ఇది దైవాసురసంపద్విభాగయోగంబను షోడశాధ్యాయము.

సప్తదశాధ్యాయము.

అర్జున—శాస్త్రవిధులను విడిచియు, శ్రద్ధతోడ। నెవరు యజ్ఞంబుజేయు దు, రిట్టివారి। శ్రద్ధయెట్టిది? శ్రీకృష్ణ! సాత్వికంబొ? । తామసమొ? రాజసమొ? చెప్పదగుదువీవు ॥ ౧ ॥

శ్రీభగ—పార్థా! దేహధారులకు, స్వభావమునను। బుట్టినట్టి యాశ్రద్ధ యు, మూడువిధము। లగుచున్నది, సాత్వికంబనియు, రాజసంబు, తామసమని, వానిసరణివినుము ॥ ౨ ॥ పార్థా! ప్రాణులందరికి, స త్వానురూప। మైన శ్రద్ధయుగల్గును, నందువలన। దలప పురుషుడు నగును శ్రద్ధామయుండు। తాను నేశ్రద్ధగలవాడొ, తానునదియె॥౩॥ సాత్వికులు దేవతలను, రాజసులు యక్ష। రాక్షసుల, తామసులు ప్రేతలను, మరియును। భూతగణముల, పూజింత్రు పొలుపుమీర॥౪॥ దంభమును నహంకారను దాల్చినట్టి। కామరాగభయంబులు గలి గినట్టి। యేనరులు శాస్త్రవిహితముగానియట్టి। ఘోరతపముల జేయు చున్నారొ, వారు; ॥౫॥ అట్టియవివేకులీదేహమందునున్న। భూతవర్గం బుత త్సాక్షిభూతమైన। నన్నును, కృశింపజేయుచున్నారు, వారి। న ల్లనాసురనిశ్చయులనుచు, గనుము ॥ ౬ ॥ మూడువిధములు గలిగినభో జనంబు। ప్రాణులందరికిని, ప్రియంబగుచునుండు;। నట్లెదానంబు త పమును, యజ్ఞమును, ప్రి। యంబగును, వానిభేదము నరసి వినుము॥ ౭॥ ఆయురారోగ్యసత్వబలాభివృద్ధి। కరములును, ప్రీతిసుఖవృద్ధికర ములు, రస। యుక్తములు, చిరకాలసాయులును, చమురు। తోడ

గూడిహృద్యంబులైదోచునట్టి । కట్రమఃభోజనములు, సాత్విక ప్రియము
లు ॥ ౮ ॥ మిగుల చేదను, పులుపును, మిగులనుప్పు। మిగులవే
డియు, కారంబు మిగులగల్గి। ద్రవము లేక, విదాహకరంబులగు
చు। గడగి, దుఃఖశోకముల రోగములనిచ్చు। చవులు, నాహార
ములు, రాజసప్రియములు ॥ ౯ ॥ యామమేగిన, చల్లనై యపరు
నదియు । గతరసంబును, దుర్గంధకలితమైన । యట్టిదియుపక్వమై
న రాత్ర్యంతరితము । నవలయపవిత్రమైన యాహారమేదో। య
దియె, తామసులకును ప్రియంబు, పార్థ! ॥ ౧౦ ॥ విడిచిఫలకాం
క్ష, విధిసృష్టవిధులచేత । యజ్ఞమిది, చేయదగినదే, యనుచు మనసు
నందు నిశ్చయిపరచుక, యాచరింప । బడినయజ్ఞంబు, సాత్వికఫలద
మగును ॥ ౧౧ ॥ ఫలమపేక్షించి, దంభంబు పరిగణించి। యాచరిం
పగబడుచుండు యజ్ఞమేది। యదియు భారత! రాజసయజ్ఞమగును ॥
౧౨ ॥ విధివిధానముగానిది, విప్రులకును । నన్నదానములేనిది, య
టులె, మంత్ర । దక్షిణలు లేనిదియును, శ్రద్ధావిరహిత । మైనయజ్ఞ
ము, తామసంబనగబరగు ॥ ౧౩॥ దేవగురు విప్రపండితసేవ, యార్జ
వంబు, శౌచ, మహింసయు, బ్రహ్మచర్య। మును, శరీరప్రధానమా
ముఖ్యతపము । గాను, చెప్పగబడియెను, కలుషరహిత! ॥ ౧౪ ॥ ప్రి
యము, సత్యంబు, హితము, నుద్వేగకరము । గాని వాక్యము; స్వా
ధ్యాయమూనియభ్య । సించుటయు, నేదియోయది, చెప్పబడును ।
పార్థ! వాగ్రూపమైన తపంబుగాగ ॥ ౧౫ ॥ మనమునకు సమాధాన
మా మందివృత్తి। మౌనమును, భావసంశుద్ధి, మనమునిగ్ర । హిం
చుటయు, నను నిట్టివి యెపుడు చెప్ప । బడుచునుండు, మానసికతపం
బటంచు ॥ ౧౬ ॥ పరులసత్కృతికిని, బహుమానమునకు । పూజకొర
కును, దంభముపూని, చేయ । బడు తపంబది, యీలోకమందు చం
చ । లంబు, నధ్రువమగుటజే, రాజసంబు । ననుచు, చెప్పంగబడియె

ను, వినుతచరిత! ॥ ౧౮ ॥ మూఢనిశ్చయమున, దేహపీడచేత । పరుల నాశంబుకొరకు, తపంబునేది, । యాచరింపగబడుచుండు నదియు చెప్ప । బడును తామసంబైన, తపంబటంచు ॥ ౧౯ ॥ ఇవ్వదగినదియని, దానమేది, ప్రత్యు । పకృతిజేయగ యట్టి సత్పాత్రునకును । కడుఘ నక్షేత్రమున, బుణ్యకాలమందు । దానమిచ్చిన, సాత్వికదానమగును ॥ ౨౦ ॥ ఫలముగోరుచునైనను, ప్రత్యుపకృతి । కోరకునైన, మనోవ్యథగూరినైన । దానమిచ్చిన, రాజసదానమగును ॥ ౨౧ ॥ కీవి రి యేదానము నికృష్టదేశకాల । ముల, నపాత్రులకొరకునై మఖ్య ముగను । నీయబడును, సత్కారరహితమును, నవ । మానయుక్తము నైన యాదానమెపుడు । తామసంబని చెప్పదగు కిరీటి! ॥ ౨౨ ॥ వినవె 'ఓంతత్స' తని మూడువిధములుగను । బ్రహ్మనిర్దేశము సు చెప్పబడియె, మరియు । దాని, సల బ్రాహ్మణులును, వేదములు, యజ్ఞ । ములును, నిర్మింపబడినవి, మున్ను, పార్థ! ॥ ౨౩ ॥ అందు చే బ్రహ్మవాదుల, యాగమోక్ష । యజ్ఞదానతపఃక్రియలన్ని పార్థ! సతతమోంకారపూర్వకోచ్చారణమున । బరగ, బ్రారంభమును జేయ బడుచునుండు ॥ ౨౪ ॥ మోక్షమును గోరువారలు మందుగాను । తత్తనెడిదానిబలుక చు, దాముఫలము । కాంక్షసేయక పలువిధకర్మ లైన । యజ్ఞదానతపంబుల, నాచరింత్రు; ॥ ౨౫ ॥ తగబ్రయోగింప బడును సత్తనెడిపదము । కద్దనెడు నర్థమున, శ్రేష్ఠకరమునవెడు, నర్థమందున, సచ్ఛబ్దముటులె చెప్ప । నగు, బ్రశస్తమా కర్మంబునందు గూడ ॥ ౨౬ ॥ యజ్ఞదానతపంబులయందునిష్ఠ । పల్కబడుచుండు; సత్తని; భగవదర్థ । మైన, యాకర్మమును, సత్తెయగును పార్థ! ౨౭॥ మరియు నశ్రద్ధచేత హోమంబునేది । చేయబడుచుండు, తపమేదిచేయబడునొ । యివ్వబడునేది దానంబు, నివియునన్ని । పల్కబడును నసత్తని, ఫలకరంబు । గాదిహపరంబులకును, దాగాని యదియు ॥ ౨౮ ॥

ఇది శ్రద్ధాత్రయవిభాగయోగమను సప్తదశాధ్యాయము.

అష్టాదశాధ్యాయము.

అర్జున— వేరువేరుగ దెలియంగోరుచుంటి। త్యాగసంన్యాసములయొ
క్క తత్త్వమేను; । కేశిమర్దన, హోహృషీకేశ! శౌరి! ॥ ౧ ॥
శ్రీభగ— అర్జునా! తత్త్వవిదులు సంన్యాసమనగ । కామ్యకర్మంబు విడుచు
టగాను, మరియు । కర్మలన్నియుజేసి తత్కర్మఫలము । నీశ్వరార్పణ
జేయుటయే, కిరీటి! । త్యాగమనియును, బల్కిరి తత్త్వవిదులు ॥ ౨ ॥
సర్వకర్మయు, పార్థ! దోషంబువలెను । త్యాజ్యమందురు కొందరు
తత్త్వవిదులు । యజ్ఞదానతపఃకర్మలవి యూపిడువ । గూడదని, వల్కుదు
రు మరికొందరనఘ! ॥ ౩ ॥ త్యాగమునుగూర్చి నానిశ్చితార్థమీవు ।
వినుము, భారత! మును పై నేవివరణముగ । దెల్పితినిగద, త్యాగంబు
త్రివిధముగను ॥ ౪ ॥ యజ్ఞదానతపఃకర్మమునఘ! విడువ । దగదు; చే
యంగవలయు; నాదానయజ్ఞ । ములు, దపంబు పావనులగ బుధునిజే
యు ॥ ౫ ॥ పార్థ! పూర్వోక్తకర్మముల్ ఫలముసంగ । మునువిడిచి
చేయదగినవే, వినుమునామ । పరమసిద్ధాంతమిదియె నాపరమమత
ము ॥ ౬ ॥ నియతకర్మలవిడుచుట నీతిగాదు; । వానినవివేకవశమున,
వదలుటయును । తామసత్యాగమనబడు, ధరణియందు ॥ ౭ ॥ బాధయను
చు, దేహక్లేశభయమువలన । వదలునో, కర్మమెవ్వడు, వానిత్యాగ ।
మనగబడు రాజసత్యాగమనుచు, దాని । ఫలము బొందగనేరడువాడు
పార్థ! ॥ ౮ ॥ విధిగజేయగదగినదే విహితకర్మ । మనుచు, నెవ్వడు
కర్మంబునాచరించు । ఫలముగోరక, సంగంబువదలి, వాని । త్యాగ
మనబడు సాత్త్వికత్యాగమనుచు ॥ ౯ ॥ సాత్త్వికత్యాగి, తెగినసంశయ
ములుగల । బుద్ధిమంతుడు, ద్వేషంబుపొందడెప్డు । డశుభకర్మమైనక
ర్మంబు ననుసరించి । కనడు ప్రీతిని సుఖదమౌ కర్మయందు ॥ ౧౦ ॥
పార్థ! నిశ్శేషముగ కర్మవదలియుండ । గాయధారికి శక్యంబు కా
దు, గాన । కర్మమును జేసియెవ్వడు కర్మఫలము । వదలునో, త్యాగి

యని వాఁడు పలుకఁబడును ॥ ౧౧ ॥ ఇంచు, నిష్ట, మనిష్టంబు, మిశ్ర
మనుచు। కర్మఫలమును త్రివిధమై, కడగిదాని। గోరువానికి, నికమీ
దగోరకుండు। వాని, నెన్నఁడుఁగంటవాఫలములరయ ॥ ౧౨ ॥ సర్వ
కర్మాంతమైన యాత్మజ్ఞానమతము। నందు, కర్మంబులన్నిటికైదుకా
రణములు, చెప్పఁగబడియెను, సుముఖుడవయి। వినుమిం, యక్కారణ
ముల, జెప్పెదనునీకు ॥ ౧౩ ॥ వినుము దేహము, జీవుండు, వేరువేరు।
విధములగు నింద్రియంబులు, వివిధములగు। భిన్నచేష్టలు, మరియు
ను వీనియందు। పంచమము నధిష్ఠానదేవతయునగును ॥ ౧౪ ॥ మనము
నను, శరీరమున, వాక్కున, నరుండు। కర్మమెయ్యదిదాఁజేయఁగడగు
నదియు। న్యాయమైననను, విపరీతమైనగాని। దానికీహేతువులునైదు
తప్పకగును ॥ ౧౫ ॥ ఇట్లగుటచేత, నెవడసంస్కృతమ్మునైన। బుద్ధిగల
వాఁడు, నగుటచే మూఢవృత్తి। నాత్మయే, కేవలము కర్తయనుచు ద
లచు। నట్టిమర్మతి, తత్వంబు నరయలేడు ॥ ౧౬ ॥ ఎవడహంకారభా
వంబు నెడలియుండు। నెవనిబుద్ధిని నంటదో యేఫలాశ। జనుల, వీ
రిని నాతఁడు చంపినైన। కాఁడు హంతయు, కర్మచేకట్టువడడు ॥ ౧౭ ॥
జ్ఞానమును జ్ఞేయమును పరిజ్ఞాతయనెడు। కర్మచోదనములు మూఁడు,
కర్తృకర్మ। కరణములుమూఁడు, కర్మసంగ్రహమునగును ॥ ౧౮ ॥ కపిలు
శాస్త్రమైన, గుణసంఖ్యానమనెడి। గ్రంథమున చెప్పబడియెను, కర్తృ
కర్మ। జ్ఞానమును త్రివిధంబుగ, సత్వమాది। యైన గుణభేదముఁబట్టి,
యవియునీవు। వినుము శాస్త్రక్రమంబుగ, విమలచరిత! ॥ ౧౯ ॥ ఎట్టి
జ్ఞానంబుచేతను, నెల్లభూత। ములనఖండము, నవ్యయమును, నొక
టియు। నైన, యాత్మస్వరూపంబు దానుజూచు। చుండు, నాజ్ఞాన
మును దెలియుము, కిరీటి!। సత్వగుణమున బుట్టిన జ్ఞానమనుచు ॥ ౨౦ ॥
సర్వభూతంబులందున, జ్ఞానమేది। భేదభావముచే భిన్నవిధములైన।
పలువిధస్వరూపంబుల దెలియుచుండు। జ్ఞానముని, దెలియుము రాజ

సంబటంచు ॥ ౨౧ ॥ అవల, నొక కార్యమైన, దేహాదులందు । సక్తమై
నయేజ్ఞానము సర్వమదియె । యనుచు, హేతువులేనిది, యల్పఫల
ద । మై, యథార్థముకానిది యైనయట్టి । జ్ఞానమది, చెప్పబడె, తా
మసంబటంచు ॥ ౨౨ ॥ కర్మమేది, నియతము, సంగరహితంబు । నై
నదై, ఫలాపేక్ష లేనట్టివాని । చేత, రాగము ద్వేషంబు చేరనీక । స
లుపబడుచుండు, నాకర్మసాత్వికంబు ॥ ౨౩ ॥ అలయహంకారయుక్తు
డై, ఫలముగోరు । కర్తచేతను, బహువిధకష్టములను । గలిగియున్న
ట్టి యేకర్మ సలుపబడునో । యదియె, రాజసమా కర్మమనగబరగు ॥
౨౪ ॥ ముందుగలిగెడు ఫలమును, నందువలన । గలుగునాశంబు,
హింసయు, కర్తయైన । తనదుసామర్థ్యమును, మదిదలపకుండ । మో
హవశమున, నేకర్మమొదలుపెట్ట । బడునొ, యదితామసంబనిపల్క
బడును ॥ ౨౫ ॥ ముక్తసంగు, డహంకారమును ద్యజించి । పల్క
వాడును, నుత్సాహపరుడు, ధైర్య । వంతుడును, ప్రాప్తియందు న
ప్రాప్తియందు । నేవికారంబుబొందనియట్టి, కర్త । యర్జునా! యె
ప్డు సాత్వికుండనగబరగు ॥ ౨౬ ॥ ఎవడు నన్నురాగమునుగల్గి, యెపు
డు, కర్మ । ఫలముగోరుచునుండు, ద్రవ్యంబుగోరి । పరునకును హిం
సజేయు స్వభావపరుడు । శుచివివర్జితుడై, హర్షశోకములను । గల్గి
యుండునొ, రాజసకర్తవాడె ॥ ౨౭ ॥ అలమనోనిగ్రహములేని యట్టి
వాడు, బుద్ధిహీనుడు, స్తబ్ధుండు, మోసగాడు । పరులనవమానము
ను జేయువాడు, దుఃఖ । శీలు, డాలస్యముగ పనుల్జేయువాడు । నల
సుడౌ కర్త, తామసుడనగబరగు ॥ ౨౮ ॥ పార్థ! సత్వాదిగుణము
లవలన, త్రివిధ । ముగను భేదంబునొందిన, బుద్ధిధైర్య । ములవిభేదం
బు, నిశ్శేషముగను, వేరు । వరది, చెప్పగబడును, తత్పరతవినుము ॥
౨౯ ॥ విను, ప్రవృత్తియు, మరియు నివృత్తియటులె । చేయదగు
కార్యమును, మరిచేయరాని । కార్యమును, భయాభయముల, గడ

గిబంధ। మోక్షముల, గుర్తెరింగిన బుద్ధియేదో। పార్థా! సాత్విక
బుద్ధినాబరగు నదియె ॥ 3౦ ॥ ధర్మము నధర్మమును, చేయదగినదాని।
చేయదగనిది, యేబుద్ధిచేత, తత్వ। భిన్నముగ, దెలియునో, యట్టిభే
దబుద్ధి। యగుచునున్నది రాజసంబైనబుద్ధి ॥ 3౧ ॥ మరియు నేబుద్ధి
తలచు, తమస్సుచేత। కప్పబడి, యధర్మంబును నొప్పమీర। ధర్మము
గ, నట్లె సర్వపదార్థములను। దలచు విపరీతముగ, నది తామసంబు॥
3౨ ॥ పార్థా! యోగంబుచేతను, వ్యభిచరించ। నట్టి యేధృతిచేత
ను, నలమనఃక్రి। యలును, మరియును, ప్రాణేంద్రియములక్రియలు।
బాగుగను నియమింపగ, బడుచునుండు। నాధృతియెమావె సాత్వి
కంబనగబరగు ॥ 33 ॥ పార్థ! యాసక్తితోడను, ఫలముగోరు। మను
జు, డేధృతితోడ, ధర్మార్థకామ। ములధరించుచునున్నాడో, పలుక
బడియె। నదియె, రాజసమా ధృతియనుచు, పార్థ! ॥ 3౪ ॥ కరమకు
త్సితబుద్ధినిగల, పురుషుడు। యేధృతినిబూని విడువడో యెపుడు, నిద్ర।
సాధ్వసవిషాదమదదుఃఖసంభ్రమముల। నాధృతియె, తామసధృతియ
నగబరగు ॥ 3౫ ॥ భారతా! వినుమిపుడు నావాక్యవలన। త్రివిధ
మానుఖమును నీవు, దేనియందు। ననయమురమించు, నభ్యాసమున
నరుండు। దేనదుఃఖాంతమమునుబొందు, దానినిపుడు ॥ 3౬ ॥ తొలుత
నేయాసుఖము విషతుల్యమగుచు। నంతమందున నమృతతుల్యంబు
నగునో। యాత్మబుద్ధిప్రసాదజంబైనయట్టి। యాసుఖము, సాత్వికం
బైనదగుచుబరగు ॥ 3౭ ॥ పార్థ! విషయేంద్రియముల సంబంధమున
ను। నాదినెయ్యది యమృతతుల్యంబునగుచు। నంతమందున విషతు
ల్యమగునో, యాసు। ఖంబు రాజసంబైన సుఖంబునగును॥ 3౮ ॥ ఆ
దియందును నంతంబునందు తనకు। నేసుఖము మోహాకరమునై,
యెపుడు, నిద్ర। మత్తుచేత, నాలస్య ప్రమాదములను। బుట్టునో, దా
ని తామసంబుగనుగనుము ॥ 3౯ ॥ ప్రకృతిజన్యంబులైన, సత్వంబు
మొదలు। మూడుగుణముల చేత విముక్తమైన। సత్వమొకటియు

నులేదు జగమునందు। నైన, దివియందు సురలందునైన, గాని ॥
౪౦ ॥ వారివారి స్వభావంబు వలనబుట్టు । నట్టి, గుణభేదముఁబట్టి,
యవనియందు । బ్రాహ్మణక్షత్రియులకును వైశ్యశూద్రు । లకును వి
భజింపబడియె కర్మములు, పార్థ! ॥ ౪౧ ॥ దమము, శమము, నార్జవ
మును, తపము మరియు । క్షాంతి, శౌచము, జ్ఞాన, విజ్ఞానములును ।
ఆస్తికత్వంబుననునివి, యన్నియును, స్వ । భావజంబులౌ కర్మముల్
బ్రాహ్మణునకు ॥ ౪౨ ॥ శౌర్యమును, ధృతి, తేజంబు, శక్తి, యు
ద్ధ । మందు పారిపోకుండుట, యవనిజనుల । నేలుటయు, దానముని
యెడునివి స్వభావ । జంబులౌ కర్మములునగు, క్షత్రియునకు ॥ ౪౩ ॥
భూమిదున్నుట, గోవులపోషణంబు । వర్తకము, స్వభావజములౌ, వై
శ్యకర్మ । ములునగును, పరిచర్య, శూద్రులకును స్వ । భావజనకమౌ
కర్మమై బరగు పార్థ! ॥ ౪౪ ॥ అభిరతుండయి తనకర్మయందునరుఁడు।
పొందుచున్నాఁడు సంసిద్ధి, పూనియెట్టు । లాస్వకర్మనిరతుఁడు కృతా
ర్థుఁడగునొ । దానివివిధిచెప్పెదనునీకు, దపిలివినుము ॥ ౪౫ ॥ పుట్టు, నె
వ్వనివలన, నీభూతసంచ । యంబు, నెవ్వనిచే వ్యాప్తమాయె, నీస।
మస్తలోకంబులును, వాని, మానవుండు । పూనితనకర్మచేతను పూ
జచేసి । పొందుచున్నాఁడు సంసిద్ధి పొలుపుమీర ॥ ౪౬ ॥ బాగుగను
నాచరింపగబడినయట్టి । పరుని ధర్మంబుకంటెను, విరసముగను । చే
యబడిన స్వధర్మంబు శ్రేష్ఠమగును । పొందడెవ్వఁడు కిల్బిషమును,
స్వభావ । నియతమౌ కర్మజేసెడు నియమపరుఁడు ॥ ౪౭ ॥ ఓయికౌం
తేయ! వినుదోషయుక్తమైన । సహజమౌకర్మ విడువంగఁజనదుసుమ్ము।
కారణంబేమియన, సర్వకర్మములును । సర్వదా కప్పబడియె దోష
ములచేత । నగ్ని పొగచేత నావృతంబైన పగిది ॥ ౪౮ ॥ అంతటను
సంగరహితంబునైనబుద్ధి । మరిజయింపగబడినట్టి మనము, నుడిగి ।
నట్టి యాసలుగలవాఁడు, నన్నికర్మ । ముల ఫలంబును విడుచుటవలన
దాను । పరమనైష్కర్మ్యసిద్ధిని, బడయువాఁడు ॥ ౪౯ ॥ పార్థ! యిప్వ

ధిసిద్ధిని బడయునాత । డేవిధిని, బ్రహ్మమును జేరు, నావిధంబు, నైన
సర్వోత్తమంబైన, జ్ఞాననిష్ఠ । వినుము సంక్షేపముగనీకు, విశదపర
తు ॥ ౫౦ ॥ అర్జునా! పరిశుద్ధమైనట్టి బుద్ధి, తోడగూడుచు, ధైర్యం
బుతోడ, నాత్మ । వేగనియమించి శబ్దాదివిషయములను । వదలి, రా
గము ద్వేషంబు పారదోలి ॥ ౫౧ ॥ నిర్జనప్రదేశమునొంది, నిరతము,
లఘు । భోజియై, మనోవాక్కాయములను నిగ్ర । హించి, ధ్యాన
యోగపరుండు నెప్పుడగుచు । నవల వైరాగ్యమునుదాను నాశ్రయిం
చి ॥ ౫౨ ॥ తనయహంకారమును బలదర్పములను । కామమును,
క్రోధమును, పరిగ్రహము, విడిచి । శాంతుడై, మమకారంబు సాగ
దోలు । నాతడగు సమర్థుడు బ్రహ్మభావమునకు ॥ ౫౩ ॥ బ్రహ్మని
ష్ఠుడు, నిర్మలమనముగలిగి, శోకమొందడు నష్టవస్తువునుగూర్చి । రా
నివస్తువు కోరడు, ప్రాణివర్గ । మంను నంతట సముడయి, పొందుచు
న్న । వాడు నాయందు, నిచ్చలు, పరమభక్తి ॥ ౫౪ ॥ ఎంతవాడనో
మరియునే నెట్టివాడ । నగుదునో, భక్తిచేతను, నదియథార్థ । ముగ
నెరింగెడు; నిక్కమముగ నెరింగి । తత్త్వముగనన్ను, నాయందుతాను
జొచ్చు ॥ ౫౫ ॥ పూనినేనె ప్రాప్యస్థానముగనుగల్గి । సర్వకర్మల స
ర్వదా సలుపుచుండి । దైన, నాయనుగ్రహమున, నందువాడు । న
వ్యయంబును, శాశ్వతంబైన పదము ॥ ౫౬ ॥ కావున వివేకబుద్ధిచే
కర్మలన్ని । నీవు నాయర్పణమొజేసి, నేనెపరమ । గతిగనెంచుచు, బు
ద్ధియోగంబునాశ్ర । యించి, నాయందు నీచిత్తమెపుడు నిల్పు॥౫౭॥
చిత్తమునునీవు నాయందు జేర్చితేని । సర్వదుఃఖములను, మత్ప్రసా
దమునను । దాటగలవీవు, ఫల్గునా! దానివిడిచి । నీవహంకారవశమున
వినిచి, వినక । పోదువేనియు, విను, చెడిపోదువీవు ॥ ౫౮ ॥ అర్జునా!
నీవహంకారమాశ్రయించి । చేయనుదురంబునని తలచితవయేని । య
గుచు మిథ్యయౌ, నీనిశ్చయంబు నిదియు । కడగి ప్రకృతియౌ నియమిం
పగలదునిన్ను ॥ ౫౯ ॥ నీస్వభావజమైనట్టి నీమకర్మ । చేత,బద్ధుడ

వై, యేదిచేయనిచ్చ । యింపవో, మోహవశమున, నదియొకేయ
గలవు పరవశుడవునయి, కడగి పార్థ! ॥ ౬౦ ॥ ఈశ్వరుడు సర్వప్రా
ణుల హృదయసీమ । లందు, నివసించి, దేహంబులనెడు యంత్ర ।
ములనధిష్ఠించియున్న జీవులను, తనదు । మాయచేతను, భ్రమియిం
పజేయుచుండు ॥ ౬౧ ॥ పార్థ! యాతని సర్వాత్మభావమునను । శర
ణుబొందుము, మరితత్ప్రసాదమునను । పరమశాంతియు, శాశ్వతపర
మపదము । బొందగలవీవు సందేహమిందువలదు ॥ ౬౨ ॥ గోప్య
ములనెల్ల మిక్కిలి గోప్యమైన । జ్ఞానమిది, నీకు నాచేత, సాంత
ముగను । చెప్పబడియెను, దీనిని శ్శేషముగను । తెగ విమర్శించి,
నీయిచ్ఛ దవులునెట్టు । లాప్రకారముగానె, నీవాచరింపు ।౬౩।
గోప్యములలోన మిక్కిలి గోప్యతమము । పరమయుత్కృష్టమైన
నావాక్యమీవు । తిరిగివినుమయ్య! నాకతిదృఢముగాను । నిష్టుడ
వుగాన చెప్పెద హితమునీకు ॥ ౬౪ ॥ నీమనంబును నామీదనిల్పు
వాడ । వగుము, మద్భక్తుడవెకమ్ము, యహరహంబు । నన్నెపూజిం
పుచుండుము, నాకెనీవు । మ్రొక్కుచుండుము, దానిచేబొందగలవు ।
నన్నె, యిష్టుడవైతివి నాకునీవు । తవిలిజేతు ప్రతిజ్ఞ యథార్థముగ
ను ॥ ౬౫ ॥ సర్వధర్మంబులనునీవు చక్కవిడిచి । యొకనినేనన్నుశ
రణంబు నొందుమోయి; । పార్థ! విడిపింతుసర్వపాపములనుండి, ని
న్ను, నే, దుఃఖపడకుమునీవు నెపుడు ॥ ౬౬ ॥ ఇదితపోరహితునకును
మదినిభక్తి । లేనివానికి, విననిచ్ఛలేనివాని । కనయమునునన్ను దూ
షించునట్టివాని । కీ, వొకప్పుడు నుపదేశమియ్యదగదు ॥ ౬౭ ॥ పర
మగోప్యంబు నగునిది, పార్థ! నాదు । భక్తులకు చెప్పునెవ్వాడు, వా
డునాకు । చాలయుత్కృష్టమగు భక్తిసల్పి, నన్నె । సంశయము లేక
పొందగజాలువాడు ॥ ౬౮ ॥ అతనికంటెను మనుజులయందునాకు ।
ప్రియముమిక్కిలిచేసెడు ప్రియుడు లేడు; । ముందునెన్నడు నీభువి
[illegible]దు, వాని । కంటెనెక్కువయిష్టుండు కల్గబోడు ॥ ౬౯ ॥ పపురు

షుడిట్టి సంవాదరూపమైన। ధర్మయుక్తమా గ్రంథంబు దాబఠించు। జ్ఞానయజ్ఞంబుచేతను, వానిచేత। నేనుపూజింపబడుదు నానిశ్చయ మిది ॥ ౭౦॥ ఎవ్వడనయుండు, శ్రద్ధతో। నిది, యసూయ। వదలివిను పాపముక్తుడై వాడునొందు। పుణ్యకర్మలుజేసిన పురుషులొందు। భవ్యలోకంబులనుతాను, పార్థ! యెపుడు ॥ ౭౧॥ పార్థ! యేకాగ్రచిత్తంబువలన, నీకు। వినగబడియెనే శాస్త్రంబు విశదముగను?। పోయెనేనీను నజ్ఞానమునగలిగిన। యట్టియవివేకమంతయునణగి, పార్థ!॥

అర్జున—పోయె నవివేకమంతయు, బొందబడియె। నెరుక, నీయనుగ్రహమున నీశ! నేను। విగతసందేహుడనునైతి, విధిగసేదు। వాక్యము ను జేయగలవాడ పరమపురుష! ॥ ౭౩ ॥

సంజ—ఈవిధంబుగ, నే, వాసుదేవునకును। నామహానుభావుడునైన యర్జునునకు। జరిగినట్టియు, నాశ్చర్యకరమునైన। పులకలెగయించు సంవాదమాలకించితి ॥ ౭౪ ॥ వ్యాసుని యనుగ్రహంబున, పరమమైన। యీరహస్యమునగు యోగమేనువింటి, దానె ప్రత్యక్షముగ జెప్పి దనువుచున్న। కేవలము యోగవిభుడగు కృష్ణువలన ॥ ౭౫ ॥ రాజ! యద్భుతమును, పవిత్రంబునైన। వాసుదేవార్జునుల సుసంవాదమిదియు। తలచితలచి యనారతమలరుచుంటి ॥౭౬॥ మరియు నత్యద్భుతంబయి వరలునట్టి। వాసుదేవుని విశ్వరూపంబు, రాజ!। చాల స్మరియించి స్మరియించి సంతసింతు। మాటిమాటికి విస్మయమగున్నడనయి ॥ ౭౭ ॥ ఉండునేపక్షమందున, యోగముడు। నీశ్వరుండగుకృష్ణుండు, నెచటనుండు! నాధనుర్ధరుడైనట్టి యర్జునుడు। యచట నుండును, సిరి, విజయంబు, భూతి। స్థిరమునగు నీతి యనుచు నా పరమమతము ॥ ౭౮ ॥

ఇది శ్రీమహాభారత, భీష్మపర్వాంతర్గతంబైన భగవద్గీతో పనిషత్తునందలి మోక్షసన్న్యాస యోగంబను నష్టాదశాధ్యాయంబు

సమాప్తంబు.

శ్రీభగవద్గీతామాహాత్మ్యము.

-::0::-

ధర—షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్న! సర్వలోక। ప్రభువ, ప్రారబ్ధకర్మలఫలమున నుభ। వించువానికి, నీయందు నెటులగల్గు। నిశ్చలంబైనభక్తి, దేవా నిగమవినుత! ॥ ౧ ॥

విష్ణు—కడగియెవ్వాడు ప్రారబ్ధకర్మఫలము। ననుభవించుచునున్నవాడైన గాని। నిచ్చలునుగీతాభ్యాసనిరతుడైన, వాడెముక్తుడు, గడుసుఖవంతుడగుచు। కర్మములచేతనెప్డును కట్టువడడు ॥ ౨ ॥ స్థిరతగీతలధ్యానంబుజేయుచున్న। వాని, నెప్పటికిని, మహాపాతకాము। లంటుకుండను, తామరయాకుమీది। యుదకమట్లానిస్పృశియింపకుండునట్లె ॥ 3 ॥ ఈనుగీతలపుస్తకమెచటనుండు, నెచటవానిపారాయణం బెప్డుజరుగు। నాస్థలంబందునుండు, బ్రయాగమొదలు। నవని గలతీర్థరాజంబులన్నిగూడి ॥ ౪ ॥ సకలదేవతల్, ఋషులును, సకలయోగివరులు, గోపాలగోపికల్, పన్నగులును। నారదుండుద్ధవుడు, హరిద్వారపాలకులు,సహాయము జేయుచుగూడియుందు। రెటబ్రవర్తించు గీతలు, నెపుడునచట ॥ ౫ ॥ సలుపబడుచుండు, గీతావిచారపఠన। పాఠనంబులు శ్రవణంబు బరగనెచట। నేను భూదేవి! యటనిల్తు నిశ్చయముగ ॥ ౬ ॥ అవనినేనుంటి గీతలనాశ్రయించి। గీతలేనాకు నుత్తమగృహముదావె। అరయనేను గీతాజ్ఞానమాశ్రయించి। మించి ముల్లోకములను పాలించుచుందు ॥ ౭ ॥ అరయనీభగవద్గీత పరమవిద్య;। యర్థమాత్రాక్షరానిత్యమైనదియును। యవల, నది, యనిర్వాచ్యపదాత్మికంబు। నగుట, బ్రహ్మస్వరూపంబెయగు ధ్రువంబు ॥ ౮ ॥ అలచిదానందరూపుడైనట్టి, కృష్ణు। డర్జునునిగూర్చి, వేదత్రయస్వరూప। మును, పరానందమును, శ్రీఘ్రముగను తత్వ। సారబోధకమైన

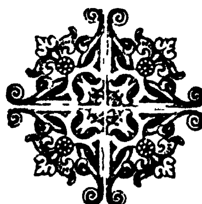
శాస్త్రమంత। స్వాయముగానుపదేశించె, సహయుడగుచు ॥ ౯ ॥
అనుదినమును నష్టాదశాధ్యాయములను। మనుజుడెవ్వడు నిశ్చలమూ
ససమున। జపముసేయునో, వాడు విజ్ఞానసిద్ధి। బొంది, పరమపదం
బును జెందగలడు ॥ ౧౦ ॥ నిత్యమునుపూర్తిగ పఠింపనేరకన్న। సగ
మునైనను పఠియింపజాలువాడు, పొందుగోదానమిచ్చిన పుణ్యఫల
ము। నెంతమాత్రము సందేహమించుకలేదు ॥ ౧౧ ॥ పరగ మూడవ
భాగంబు, బఠనజేయు। వాడు పొందు గంగాస్నానఫలముతాను।
షడంశంబు బఠియించు నరుడు, సోమ। యాగఫలమును బొం
దెడు నవలదాను ॥ ౧౨ ॥ ఒకరియధ్యాయమును భక్తియుక్తుడగుచు।
పరగనిత్యంబు బఠియించువాడు, రుద్ర। లోకమును బొంది, ప్రమ
థులలోననొకరి। డగుచు చిరకాలము వసించునచటదాను ॥ ౧౩ ॥
అనుదినము నెవ్వడధ్యాయమందు నొకరి। పావమైనను బఠియించు
వాడు నిలచు। ధరను, మన్వంతరముదాక, పురుషుడగుచు ॥ ౧౪ ॥
ఏనరుడుతాను గీతలలోన, పదియు। నేడు, నైదైన, నాల్గైన, మూ
డునైన। రెండుశ్లోకములైనను, లేకనొకరి, శ్లోకమైనను, మరియర్థ
శ్లోకమైన। భక్తితోడను పఠియించువాడు నవల ॥ ౧౫ ॥ చంద్రలో
కముజేరి యాస్థలమునందు। నుండు పదివేలవర్షంబు లొప్పమీర।
తపిలి గీతల జదువుచు, తనువుబాయు। నతడు దేవత్వమొందును,
నవలదాను ॥ ౧౬ ॥ గీతలను నభ్యసించెడు, పూతమనుజు। డుత్త
మంబైన ముక్తి, దానొందునవల, । మరియు గీతలస్మరియించి మర
ణమొందు। శుద్ధమానసు, డావల సుగతినొందు ॥ ౧౭ ॥ ఎవడు వి
నుచుండు గీతార్థమెపుడుదవిలి। యతడు వైకుంఠపదమొంది యచ
టదాను। దేలునానందమున, విష్ణుదేవుతోడ ॥ ౧౮ ॥ కర్మలన్నియు
జేయుచు కడగియెపుడు। ధ్యానమునుజేయుచుండు గీతార్థమెవడు।

యతఁడు భువిని జీవన్ముక్తుఁడౌచుబరఁగి । పడయు దేహాంతమునందు
రమపదము ॥ ౧౯ ॥ భూభుజులు జనకాదులు, పూర్వకాల । మం
నెందరో గీతలనాశ్రయించి । విగతపాపులై భువిలోనవినుతి కెక్కి
పరమపదమునుబొందిరి వారలంత ॥ ౨౦ ॥ ఈశుగీతలదాబఠియిం
చి యనల । నెవఁడు మాహాత్మ్యమును పఠియింపకుండు । వానిపఠ
నంబు వ్యర్థంబు ఫలము శ్రమమె ॥ ౨౧ ॥ తవిలి మాహాత్మ్యసహిత
గీతలను నెవఁడు । తాను బారాయణమ్ముఁజేయు తత్పరతను ; పొందు
పూర్వోక్తఫలముల బొందునరియు । నట్టియాతఁడు దుర్లభంబైనగ
తిని ॥ ౨౨ ॥

సూత—పరగనా చేత జెప్పగబడినయట్టి । యీసనాతనమహాత్మ్యమెవ
ఁడు తాను । నీశుగీతల బఠియించి యిడియుఁదనువు । వాఁడు బొందు
ను పూర్వోక్తఫలములన్ని ॥ ౨౩ ॥

ఇది వరాహపురాణమందలి గీతామాహాత్మ్యము

సంపూర్ణం.

శుద్ధపత్రిక.

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
3	24	సంధుంబు	సంఘుంబు
4	5	బధులు	బంధులు
18	19	మరియు నెవడే	మనుజుడాయె
,,	22	పలుపుచుండు	పలుపు నెవడు
19	7	శేంద్రియ	శేంద్రియ
23	13	రాత్మనుఖి	రాత్మను సుఖి
,,	16	శినప్త	శినప్త
,,	17	బ్రహ్మ	బ్రహ్మ
31	3	అత్తుడు	ఆత్తుడు
,,	4	భజు	భజి
38	15	చుద్రా	చంద్రా
41	20	నొుగ్ర	నొక గ్ర
44	6	వాపించి	వ్యాపించి
47	7	మింట	మింటి
48	7	యమును జే	యము జే
55	14	లుగాని	లుంగాని
56	10	నింద్రియం	నింద్రియం
6.	6	ననన్నయారభ	నన్నియారంభ
64	17	నవి । ప	నవి । వేకమును
,,	18	క్రోధమును వేకమునుగి	క్రోధమునుగ్ని
77	3	యందు	యంబు
79	10	విత్యంబు	నిత్యంబు
80	5	కుడు	కుండు

10320